

BARBARA

REGÉNY

IRTA:
SZINI GYULA

BUDAPEST, 1926
GRILL KÁROLY KÖNYVKIADÓVÁLLALATA

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2014
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5472-30-5 (online)
MEK-13435

TARTALOM
BARBARA
A TITKOS SZOBA
A BÉNA
ÚJ IDEGEK
AMIRE NINCS BOCSÁNAT

BARBARA

1.

191* tavaszán Velencében a Márkus-téri Quadri-kávéház előtt ültem, amikor az előttem nyüzsgő tömegből kivált egy magas fiatalember, felém jött és rám mosolygott. Meglepetten és idegenül tekintettem rá.

- Nem ismersz meg, - szólt hozzám magyarul, - pedig négy éven át ugyanabban a fegyházban voltunk együtt fogva.

- Bocsánat, nem emlékszem.

- És egy tavaszi napon ugyanabba a cellába kerültünk együvé, ha ugyan cellának szabad nevezni azt a termet, amelyben mindkettőnknek kétszázszor kellett leírni ezt a mondatot: „Többé nem késem el.”

- Bor Péter! - kiáltottam föl. - Én ugyan nem ismertelek volna meg... Megváltoztál.

- Bizony, - felelte a fiatalember - sok idő telt el azóta, hogy Mufti, „a latin nyelv rendes tanára, a negyedik Bé osztályfőnöke” ránk rótt a kétszáz mondatnyi büntetést...

Eszembe jutott most, hogy Bor Pétert akkor, régen, az ötödik gimnáziumi osztályból egy szép napon kicsapták. Azóta nem láttam, de méltányosnak találtam, hogy fegyháznak nevezte azt az intézetet, amelyhez kellemetlen emlékei fűződtek.

És most hirtelen az is eszembe jutott, miket sugtak-búgtak diáktársaim, mikor az iskolai fekete táblán megjelent a hivatalos hirdetés: „Bor Péter, V. oszt. tanuló az intézetből kizáratott.” Néhányan azt mondták, hogy a tanári szobából ellopott egy felöltőt, mások azt rebesgették, hogy nő van a dologban. Bor Pétert rajtakapták, amint a pedellus szép, fejlett leánykájával hevesen csókolózott. Bor Péterre akkor mindnyájan úgy gondoltunk, mint erkölcsi halottra, aki örökre elveszett ránk nézve. Az „erkölcsi halott” most feltámadt, elélem állt és én idegenkedve néztem rejtélyes alakjára azzal a bizalmatlansággal, ami még a gimnáziumban ragadt rám.

- Megengeded, hogy leüljek? - kérdezte iskolatársam, aki nyilván észrevette arcomon, hogy kissé idegenkedem tőle. - Te bizonyára arra az ostobaságra gondolsz, ami az ötödik osztályban történt velem?

- Sejtelmem sincs, mi történt akkor veled, - feleltem - és miért maradtál ki oly hirtelen közülünk.

- Ostoba diákcsíny miatt törték ki a nyakamat, - felelte Bor Péter. - Nekem abban az időben igen nagy volt a fantáziám és kevés volt a pénzem, azonkívül szerelmes voltam a pedellus lányába. Sok indián regényt olvastam össze, ami megzavarta a fejemet. Egy nap a tanári szobából kiloptam Bundala tanár úr felöltőjét, elzalogosítottam és a pénzen, amit érte kaptam, a lánnyal együtt meg akartam szökni a... Tűzföldre. De mielőtt elérhettem volna a Tűzföldet, elcsíptek minket egy külvárosi szállóban. Ezért csaptak ki engem Magyarország valamennyi intézetéből.

Ezek a szavak és az a mód, ahogy Bor Péter elmondta őket, nem keltettek bennem bizalmat.

- De hiába akartak tönkretenni, - folytatta iskolatársam - ez nem sikerült nekik. Mégis ember lett belőlem! Az volt a szerencsém, hogy Bécsben rokonaim voltak. Bécsben egy év alatt beletanultam a német nyelvbe, akkor aztán jelentkeztem egy odavaló gimnáziumban felvételi

vizsgálatra, természetesen elhallgattam azt, hogy Magyarországon kicsaptak. Mint auto-didaktát vizsgáztattak meg, aki a saját emberségéből szerezte képzettségét. Egy negyedév alatt letettem a gimnáziumi osztályok anyagából a vizsgát. Aztán beiratkoztam a bécsi orvosi egyetemre. És most gyakorló orvos vagyok.

- És hol élsz? - kérdeztem.

- Velencében, - felelte Bor Péter. - Nevemet megtalálhatod a velencei orvosok névjegyzékében, de most egy esztendeig nem praktizáltam, hanem hatalmas könyvemen dolgoztam. A női betegségek orvosa vagyok és ezen a pályán az ember csak úgy tud igazán boldogulni, ha előbb tudományos nevet szerez.

- Igazán boldog vagyok, Péter, - mondtam, - hogy sikerült az életed kijavítanod. Annak is örülök, hogy nem felejtettél el magyarul... Nős vagy?

- Nem, még nőtlen, - felelte Péter. - Egyébként, ha nem röstelled a fáradságot, megmutathatom neked azt az orvosi munkát, amelyen mostanáig dolgoztam. Csak néhány lépésnyire kell velem jönnöd.

Átvezetett a Márkus-téren és az árkádok alá jutottunk, amelyek a piazzát övezik. Megállt a könyvkereskedés előtt és annak a kirakatában rámutatott egy könyvre:

- Ez az én könyvem.

Meglehetősen vastag, olasz nyelvű kötet volt. „Tanulmányok a női medencecsont alkatáról.” A könyvön rajta volt a szerző neve így: *Dr. Pietro Debor*.

- Te olaszul írtad meg ezt a könyvet? - kérdeztem csodálkozva.

- Németül írtam, - felelte Péter - de lefordították olaszra és az olasz kiadás egy időben jelent meg a némettel.

Most már nemcsak csodálkozva, hanem irigykedve néztem iskolatársamra. Innen volt még a harmincon, és máris két világnyelven közlik tudományos munkáját. Éreztem, nagy pályafutás előtt áll ez a fiatalember. Egész lényéből sugárzott az erő, öntudat, a siker biztos előérzése.

Amióta könyvét az olasz kirakatban megpillantottam, kezdtem rá egész más szemmel nézni. Addig nem érdekelt közelebbről. Most láttam csak, milyen érdekes az arca, hatalmas boltozatú koponyájával, kissé mélyen ülő és rejtelmes tekintetű szemével, amely az egyik pillanatban ábrándosan, szinte szelíden merengett maga elé, hogy a másik pillanatban sötét méhéből titokzatos, csaknem félelmetes villámokat szórjon. Hosszú, franciás szőke szakállt viselt, amely komolyságával egészen elütött kicsi szájától, amely nőiesen, csaknem gyermekiesen piros volt. Ez a nevetségesen szép szájacska nem volt összhangban sem szakállá tekintélyével, sem szemének mélységével. Ezzel a szájjal csak felületes, udvarias csacsiságokat lehetett mondani, amiket nők szívesen hallgatnak meg. Valahogyan ez a gyermekes száj volt az, ami ismét megingatta bennem a tudásában való bizalmamat.

Mikor elváltunk, lelkemre kötötte, hogy keressem fel őt Danieli szállóbeli lakásán.

2.

A velencei Canal Grande szépsége kísért, visszajár hozzám... Ott ringok a dózsék fekete gondolatjában, amelynek orrát a hagyományos „fésű” díszíti már Canaletto képein is. Ott lebegek a gyászpompás fekete koporsóban, a víz csaknem ablakig ér, szinte a szemmel egy vonalba esik tükre, tekintetem végigfut rajta egészen a parton álló cifra paloták délibábszerű sorsfaláig. Mily különös, hogy ezek a díszes, csillogó palazzók, amelyek közelről az időtől

feketék és málladozók, tótágast állnak a vízben. Gasparone, az öreg gondolás már úgy ismer, mintha gyermekkorom óta vitt volna engem és egyenletes evezőcsapásai közben szemrehányóan mondja:

- Tegnap a Jacopóval ment el az úr.

- Nem láttam magát sehol, Gasparone.

Gasparone a vezetőm Velence kövei közt, eleven lexikon és a révén ismerem már a Canal Grande minden nevezetességét, a Riva degli Schiavoni-tól a Giardini Pubblici-ig. Mennyi mindent tud a Rialto hídjáról, a Ca' d'Oro-ról, a különböző palazzokról. Többet igazán nem lehet kívánni tőle. Nem vehetem rossz néven, hogy járatlan az idegen irodalmakban és nem tudja megmutatni, hol lakott Byron, hol vertek fészket Musset és George Sand, hol halt meg Wagner Richard. Mintha Kínáról beszélne neki. De mikor megkérdem, hol van a Vendramin-Calergi palota, azt már megtudja mutatni és így tudom meg legalább azt, hogy hol halt meg a „Parsiphal” szerzője.

És vannak pillanatok, amikor az ember kineveti saját magát a kíváncsiságáért, hogy minden palazzóról meg akarja tudni, miféle. Nem mindegy-e? Akit érdekel, olvassa el a kézikönyvekben és maradjon otthon, ne pedig itt lebegjen a gyöngyszürke vizen, amelyben gyöngyházfényű paloták délibábja tükröződik. Mit bánom én, ki és mikor építette a Rialtót. Szép és csodás, elég ennyi. Fölötte kékszínű, csaknem ultramarin felhő rózsás szegéllyel olyan, mintha az Adria minden sós páráját magába szívta volna és virágillatot hordozna méhében.

Alkonyodik mályvaszínűen. Lassú evezőcsapásokkal elérünk arra a helyre, ahol a város végződik és a *Mare morto* kezdődik. Gasparone rám néz némán kérdező tekintettel, én igent bólintok és a gondoliere karcsú evezője a halott tenger moszatjába merül. Mintha elhunyt szakállak volnának, rágubancolódnak az evezőre és alig enged ki. Csöndesen siklunk a temető szigete felé. A szürkeség párásan világít körülöttünk, sirályok kiáltásai szelik a csöndet, mintha túlvilági jajkiáltások volnának és az újhold ezüstszarva sápadtan, rejtelmesen csillog a szemhatáron. A gondola már a temető sziget partját súrolja, de Gasparone babonásan fut tovább sajkájával, mintha nem merne kikötni. Aztán meglassítja evezőit és szól:

- Innen tegnap egy ember beugrott a vízbe. Nyomtalanul eltűnt. Megették a halak.

Kérem, hogy énekeljen valamit.

- Nem vagyok nápolyi, - feleli. - Mi velenceiek vagyunk és nincsenek dalaink.

- Hát a serenata? - kérdem és célzok arra a dalnokversenyre, amely langyos éjszakákon gyönyörködteti a Canal Grande gondolázóit.

- Csupa nápolyi énekes, - feleli Gasparone - vagy pedig, amint hallom, Bécsből hozatnak operaénekeseket.

Gasparone hallatlanul becsületes lélek, ami annál nagyobb csoda, mert az idegenforgalom megtanította a velenceiket egy kis szemfényvesztésre.

Megszűrve, a vizen át, halk mandolin hangok hallatszanak. Hálót foltozó szegény halászok pengetik mandolinjaikat a parton, egyhangúan és egyszerűen, mint a tücsök ciripelése. Egyszerre a gondola megáll. Gasparone hiába erőlködik. Keservesen izzad, a hideg verejték csurog le róla. A következő pillanatban ismét szabadon siklik a bárka.

- Mi volt ez? - kérdem.

- Egy halott megfogta a gondolámat és alig akarta kieresztetni, - mondja és babonásan összeborzong. - Már csak egy évig fogok élni.

Babonája engem is fölriaszt, de a következő pillanatban a művelt ember makacsságával, aki mindent meg akar magyarázni, elgondolom, hogy biztosan valami hínár vagy ilyesmi akaszkodott bele a gondolánkba. Ez megnyugtat, de nem egészen. Cigaretára gyújtok és elnézegetem tűzrózsáját, amely most oly rejtelmesen sziporkázik felém.

Ebben a pillanatban másik gondola siklik el mellettem és hallom, valaki magyarul kiabálja a nevemet. Megállítom Gasparonét. A másik gondolás hallatlanul ügyesen visszakormányozza bárkáját a mienk mellé. Az idegen gondolából kéz nyúlik felém:

- Hát itt kell találkoznunk? Mit keresel te a holtaknál?

Megismerem a holdfényben Bor Péter aranyvörösén csillogó szakállát. A gondola méhéből halk nevetés csilingel elő. Amint kíváncsian fürkészem a gondola belsejét, női arc hajlik előre, amely szinte alabástromszerűnek látszik, sötét haja árnyékában. Két ragyogó, bűvölő fekete szem tapad rám kíváncsian. Bor Péter olasz nyelven bemutat a hölgynek, aztán magyarul teszi hozzá:

- Velencei barátnőm, Tiepolo grófné. A nevét ne említsd senkinek. Ha a férje megtudná, hogy mi itt csatangolunk a temető sziget körül, baj volna... Azért jöttünk erre a helyre, mert ide nem járnak a velenceiek, csak ha utolsó útjukra kísérik őket. Hát te mit keresel itt?

- Bolyongok a Holt tengeren.

- Milyen ábrándos vagy, - felelte Bor Péter. - De akkor minek hoztál magaddal ilyen vén gondolást?

Kacagva mutatott Gasparonéra és folytatta:

- Ha nem szereted a nőket, hozz magaddal fiatal evezőst.

Bor Péter nem tudta elgondolni, hogy valaki minden különösebb ok nélkül, talán hangulatok kedvéért keresse föl a gondolkodásra serkentő halott szigetet.

Bor Péter most a mellette ülő nőhöz fordult, halk hangon olaszul tárgyalt vele, aztán így szólt hozzám:

- Nem volna kedved velünk jönni? Nem messzire innen van egy osztéria. Matrózok, szegény emberek a vendégei, de nagyon jó borai vannak. Igazi velencei népeletet fogsz látni.

Haboztam.

- A gondolánkban van hely a számodra. Küldd el a tiedet.

Fiatalember létemre magam is szerettem a váratlan kiruccanásokat, könnyű szívvel átültem Péter gondolájába. A grófné segített nekem a beszállásnál és éreztem, hogy a keze kicsi és lázasan forró. Mikor helyet akartam foglalni vele szemben, Péter rám szólt:

- Csak nem fogsz háttal ülni, hiszen akkor nem látsz előre.

Úgy helyezkedtünk el, hogy a grófné kettőnk közé került. Akaratom ellenére szinte hozzám tapadt és teste érintésére fölbizsergett bennem a vér. Kezdtém belátni, hogy igaza van Péternek. Ilyen helyre nőt hozzon magával az ember.

A gondola megállt. Partra szállottunk. Szegényes házak közül a parton halász-kocsma ablakai világítottak elő. Ének- és mandolin árulta el, hogy ott víg mulatság folyik.

Csak az osztéria előtt láttam meg igazán, mily szép Tiepolo grófné. Mindkettőnkénél magasabb volt. Karcsú, fejedelmi termet. Haja, amelyet eleinte sötétnek láttam, közelebbi vizsgálatra barnavörösnek bizonyult, mint Tizian nőié.

Beléptünk az osztéria ajtaján.

3.

Szénfekete, bortól izmosos palló, részeg, félmeztelen matrózok, kifestett arcú leányok, vad ének, szilaj tánc, amelynek ütemeit kasztanyett és csörgődob veri. Tiepolo grófné mit keres ezen a nyers, szinte vadállati helyen, ahol a mulatság néha késeléssel végződik?

A kocsmáros ingujjban, szalmafonatú, gömbölyű hasú, karcsú nyakú palackot tett elénk. Édes chianti bor volt benne, piros mint a vér és tüzes, mint a csók. Asszonyoknak való az édessége, de egy pohárnyi is belőle megszédít.

A grófné ritkán mártotta pohárba az ajkát és mindig csak gyűszűnyit ivott. Bor Péter is erősen mérsékelte az ivást, csak a „hangulat kedvéért” kortyolt. Én azonban, aki még nem tapasztaltam ki az osztéria borának minden ravaszságát, bátran és gyorsan két-három pohárral hajtottam föl belőle.

A bor hatása alatt az egész osztéria megváltozott a szememben. A borból, az arcokból, a színes ruhák foltjaiból mindenünnen a vér izgató színe és illata lobogott felém. Az emberek szeméből vadállatiasan borus pillantások tévedtek rám és más, bolondosan víg szemekből is valahogyan a mámor és gyilkolás tűzrózsája sziporkázott. Én úgy éreztem, hogy a vöröshajú, alabástrom bőrű, csupa ideg Tiepolo grófné azért jött ide, hogy az életveszély ingerével rázza föl fiatalon is fáradt idegeit.

Barbara grófnő, mint Péter barátom előadásából megtudtam, gyöngé idegzetű volt. Házi-orvosa, Bor Péter volt és az ő rendeletére minden délelőtt napfürdőzött velencei palotájuk lapos fedelén, ahová a Canal Grande környékére özönlő sugarakból bőven jutott. Harmatkönnyű ételek voltak Barbara grófnő rendes tápláléka. Óvták szélétől, esőtől, maláriától. A férje nem merte megcsókolni, mert hátha bacillusokat csókol szíromfinomságú bőrére. És ezt a törékeny virágot Bor Péter - tehát a tulajdon házi-orvosa - belesodorta az osztéria borszagú és vérgőzös forró párájába. Nem tudtam, mit gondoljak erről a dologról. Bor Péterben talán erősebb volt a kalandorvér, mint az orvosi gondosság, vagy pedig egészen különös, mindenestre drasztikus gyógymódot alkalmazott idegbajos pacienseivel szemben.

Eleinte én is azt hittem, hogy a grófné szerelmes Péterbe és Péter igyekezett is velem szemben ezt a látszatot fölkelteni, de nem nagy sikerrel és nem is sokáig. A grófnét inkább gyöngé idegei sodorták bele a kalandba, nem pedig valami ellenállhatatlan szerelem. Barbara grófnő rendkívül okos és finom érzékű nő volt, Péter jellemében és modorában pedig voltak darabosságok, amik nem kerülhették el a grófné éles tekintetét és éppúgy bántották, mint engem.

Nem tartozom azok közé, akik a főúri származásban minden áron lelki előkelőséget keresnek, hiszen beszéltem koldusokkal, akikben nemesebb lélek lakott, mint némely főúrbán és ismerem szegénysorsú nőket, akik az orchidea előkelőségével és finomságával dicsekedhettek. Barbara azonban a csodálatos Velence virága volt. Szép és elfinomodott testében, betegesen érzékeny és fenkölt szellemében mintegy a nagymultú város kultúrájának áldását és átkát hordozta. Én, mint fiatal festő, akkor egészen el voltam merülve Velence patinás szépségébe. A képtárak, a város művészi kövei rabul ejtettek és amint Barbara grófnő megjelent, benne láttam Velence multjának egy jelenbe villámló sugarát. Az „Accademia dei Belli Arti”-ban volt egy női arckép - talán, a titokzatos Giorgione egyik modellje - aki a megszólalásig hasonlított Tiepolo grófnéra. Nem merem mondani, hogy az első pillanattól fogva beleszerettem a grófnéba, de akkori lelki állapotomban ez nem lett volna csoda. A grófné, hogy őszinte legyek, azzal a hidegséggel viszonzta feléje áradó rokonszenvemet, mint a velencei képtárak falain levő csodálatos asszonyok, akik hallgatagon és érzéketlenül fogadják az előttük elvonuló felületes látogatók hódolatát. Nézőjük csak azzal az egyoldalú diadallal távozhat, hogy jobban magába itta szépségüket, mint más. Barbara grófnő közömbösen fogadta hallgatag hódolatomat. Ha valami mélyebb, szebb dolgot mondott, mindig hozzám intézte szavait,

mintegy Bor Péter feje fölött, aki aligha értette volna meg őt ilyenkor. Pétert ez idegessé tette, zavarba hozta és ilyenkor úgy viselkedett, mint a bűvész, aki fél a leleplezéstől.

És mégis Péterrel szemben én bizonyultam a gyöngébb ellenfélnek. Péterben megvolt az a titkos adomány, ami nincs meg minden emberben, hogy nagyszerűen tudott beszélni a nők nyelvén. Egyenesen tört célja felé: pácienseket, hírnevet, vagyont szerezni. Ha nem is tudta rabul ejteni Tiepolo grófné szívét, de uralkodott akaratán.

Az osztéria levegőjének részegen kavargó hullámai közt mindez hamarosan kiderült. Mi ott hárman mintegy szigetet alkottunk. Eleinte ugyan gyanakvó szemel nézegettek minket a vendégek, de miután látták, hogy senkinek se akarunk útjába lenni, nem törődtek velünk. Igaz, ezt főként a kocsmárosnak, Silvestro-nak köszönhattük.

4.

Péter nagyon érdekes tárgy felé terelte beszélgetésünket.

- Az ember, - mondta - nem egységes és ennél fogva nem is él egységes életet. Én itt az osztériában részeg matrózok közt egészen más ember vagyok, mint odahaza a laboratóriumomban. És nézzék meg például azt az öles zsákhordót, aki most részegségében, meztelenre vetkőztette le törzsét. Igaz, hogy ez az ő munkakabátja, mert hiszen meztelenül szokta cipelni a zsákokat. De most nem az az igavonó barom, amilyennek a multkor láttam a mólón, hanem olyan, mint valami büszke fejedelem, aki tudja, hogy bronzizmaitól mindenki retteg.

A zsákhordó felé néztünk, aki most valami vad, talán szaracén eredetű velencei táncba fogott. A tánc ütemeire a hatalmas test, mint valami pehelylabda ugrándozott. A mámor könnyedséget, eleganciát oltott bele. Csakugyan egészen más ember volt, mint a mólón, ahol baromi görnyedtségében és fásult közönyében inkább állatra emlékeztetett, mint emberre.

- Minden emberben több ember lakik, - mondta vagy inkább lehelte maga elé a grófné.

- Csak nem szabad ezt a gondolatot túlzásba vinni, - felelte gyorsan Bor Péter, - mert akkor betegséggé fajul. Emlékszik, grófné, mikor először panaszkodott nekem, hogy önben kétféle lélek lakik?

- De Bor úr, - fordult hozzám Barbara grófnő - tényleg csodát művelt velem. Abban az időben, amikor hozzánk kezdett járni, én egy rögeszmében szenvedtem. Azt hittem, hogy a lelkem kétfelé van hasadva, jó és rossz részre. Annyira éreztem ezt a meg hasonlást, hogy a jó részt elneveztem Luciának, a rosszat pedig Ursulának. Lucia mindig az ellenkezőjét tanácsolta annak, mint amit Ursula mondott. Örökösen veszekedtek fölöttem. Én úgy éreztem magam, mintha valami eleven váza volnék, amelyet hol Lucia, hol Ursula tölt meg. Ha Ursula töltött meg, akkor úgy éreztem, hogy rubintszínű és áttetsző vagyok, mint a friss vér és vérszagot éreztem. Ha Lucia töltött meg, ez olyan fehér, átlátszó, kellemes, édes dolog volt, mintha tej volna. Sokat imádkoztam akkor, de a háttérben Ursula mindig gúnyosan kacagott rajtam.

A grófné összerázkódott, amint emlékeire visszagondolt.

- Öntudat-hasadás volt - jegyezte meg Péter, lélektani műszóval jelölte meg a grófné régebbi állapotát. - Az öntudatnak ez a kettéhasadása szerencsére gyógyítható.

- És szerinted - kérdeztem Pétertől, - mi okozza ezt a „kettéhasadást”?

- Van ennek bizonyára valami mélyebb élettani oka is - felelte Péter. - Semmiesetre se vagyunk mi emberek oly egységes lények, amilyeneknek látszunk. Gondolj csak a születés titkára, amely két lény egyesülésén alapszik. Minden ember többszörösen összetett lény és

alkotó elemeiben talán benne vannak összes fölmenő rokonainak sajátságai. Nem csoda, hogy amikor az agyban, a középponti idegrendszerben némi zavar támad, akkor az egységes egész öntudata könnyen alkotó elemeire bomlik föl.

- Mindez nagyon érdekes, amit mond - jegyezte meg Tiepolo grófné.

- Az egész emberi testet, - folytatta Péter - ideghálózat futja át, amelyet olyan telefonvezetékhez lehet hasonlítani, amelynek középpontja az agyban van. Ha az ideghálózatban valahol zavar támad, rossz kapcsolás, ez megzavarja a középpontot is, mely nem tud mit csinálni a megzavart hálózathoz eredő össze-vissza jelzésekkel. Még nagyobb a baj, ha magában a középpontban, az agyban támad a zavar, mert ilyenkor a centrum zavarja össze a hozzá beérkező értesítéseket. Így támad aztán könnyen az öntudat meghasadása. Az orvosnak tehát rá kell jönnie, hol van a vezetékekben a baj, ki kell igazítani a hibát és akkor a centrum és a hálózat ismét úgy működik, mint előbb. Így történt a grófné esetében is.

A magyarázat, amelyet Péter adott, szemmel láthatólag megnyugtatta Barbara grófnőt.

- Ismered a Mazarin bíboros esetét? - kérdeztem Pétertől és minthogy nem ismerte, folytattam:

- Mazarinról, a nagy francia államférfiről, aki többi közt a francia Akadémiát alapította, föl van jegyezve, hogy élete egy szakában paripának érezte magát. Bizalmas emberei rajtakapták, hogy nyerítve, viháncolva, a ló járását utánozva lépegetett ilyenkor az asztal körül, míg eszméletlenül össze nem esett.

- Valószínűleg az epilepszia egy tünetével állunk szemben, - magyarázta Péter. - Epilepsziás embereknél fordul elő az öntudatuk ilyen átfordulása. Orvosi nyelven epilepsziás aequivalens a neve. Az ilyen betegnél a rendes és ismert nyavalyatörős roham helyett az öntudatnak egészen különös megzavarodása áll elő. Mazarin lónak hitte magát. Amint a roham elmúlt, téves képzelete megszűnt. Azért „aequivalentia” a neve, mert az újabb lélektan az epileptikus rohammal egyenlő értékűnek, aequivalensnek tekinti a jelenséget. Egyik leggyakoribb példája ennek az, hogy rendes, sőt óramutatószerűen pontos életű emberek, ha „út a bolond órájuk”, egyszerre csak fölkerekednek, elvándorolnak arról a helyről, hol addig éltek, és néha étlen, szomjan, gyalog nekivágnak a világnak, míg valahol teljesen lerongyolódva, testileg végkép összeroskadva leomlanak az útszélekre. Többnyire üdítő álommal végződik ez a rohammal egyenértékű állapotuk és mikor fölébrednek belőle, ráeszmélnek igazi énjükre, nevükre, lakóhelyükre. A roham elmúlt. Egyáltalán nem emlékeznek arra, ami közben velük történt és sietve térnek haza, hogy folytassák régi, rendes életmódjukat.

Annyira elmélyedtünk gondolatainkba, hogy észre se vettük, mi történik körülöttük. Hirtelen velőtrázó sikoltás süvített föl a mámoros, párás levegőbe. Egy részeg matróz beleszúrt egy nőnek a vállába. A vér elborította a nő ruháját, sőt még a szemben levő fába is fröccsent belőle jókora foltnyi. Láttam, mint halványodik el a nő és mint roskad össze. Barbara idegesen összerázkódott.

- Menjünk!...

Pillanatok alatt kinn voltunk a szabadban, visszaültünk a gondolába, amely halkán siklani kezdett az éjjeli tengeren Velence felé.

5.

Másnap Firenzébe utaztam és hosszú ideig nem láttam se Bor Pétert, se Barbarát. Firenzéből visszatérőben útba ejtettem ismét Velencét és a Danieliben szálltam meg.

Bor Péter már nem lakott ott.

A Canal Grande mentén kibérelt egy pompás kis palotát, amelynek kapuján márványtábla aranybetűvel hirdette: „Cavaliere dr. De Bor.” Rendelő órái alatt előkelő gondolák siklottak kapuja elé és belőle Velence legelegánsabb, legfinomabb hölgyei szálltak ki. Bor Péter lett Venezia hölgyeinek körében a legkeresettebb csodadoktor és hírét a legjobb reklám: a leg-szebb női ajkaké, vitte szét.

A szerencse lovagja ez a Péter, gondoltam magamban és közös iskolatársainkra gondoltam. Egyik sem mert álmodni olyan pályafutásról, ami Péternek úgyszólván játszva sikerült. Beférközött a legjobb körökbe és betegei főként a legelőkelőbb hölgyközönség köréből kerültek ki.

Néhány nap múlva, hogy a Danieliben megszálltam, levelet kaptam Tiepolo grófnétól. A grófné tudtomra adta, hogy egy velencei ujságban, az idegenek névsorában olvasta a nevemet, és szeretné, ha meglátogatnám. Bármelyik délután fekete kávéra szívesen lát. Még aznap elsiettem a grófnéhoz.

Gyönyörűszép délután volt, mikor gondolán a Tiepolo-palota elé értem, amely a Canal Grandera torkoló egyik kis „calle”-ban volt. Míg a nagy *Canal* napfényben úszott, a *calle* homályban volt, de vize reflextükröként működött és olyan volt, mintha aranyhullámai nyaldosnák gondolám testét. A palota előtt néhány lépcsőfok levezetett a vízbe. Kőből való, két kikötő oszlop állt a palazzo előtt, az oszlopok hatalmas bronz kandaláberekben végződtek.

Kissé elfogultan, csaknem dobogó szívvel zörgettem be a palota kapuján az ósdi dörömbölővel. A kapu nyomban kinyílt, beléptem a kapualjába, hol gazdagon zsinórozott libériájú lakáj fogadott. Díszes márványlépcsőn, méltóságosan ódon és hűvös márványcsarnokon vezetett keresztül föl az első emeletre, hol elkalauzolt a grófné lakosztályába.

Egy kis szalónba vezetett, amelynek ablakai a vízre nyíltak. Néhány percig magamra hagytak és időm volt körültekinteni. Halvány karmazsin rózsaszín volt a kisterem uralkodó színe. Ilyen színű volt a falon a selyemtapéta, ilyen színű volt a pamlag, a fotelek és a függönyök selyemszövege. A cifra mennyezet kazettákra volt osztva, renaissance-stilben, fehér stukkó, gazdag aranydíszítéssel. A falon körülfutó friz szintén fehér stukkó volt és itt-ott „*lunette*”-ek szakították meg, amelyek mithológiai jeleneteket ábrázoltak. Az első pillanatban tisztában voltam vele, hogy ezeket csak Tiepolo, a nagymester festhette. Az előkelőség, az ódonság, amely nem volt keresett, valóságos bűvös hangulatot teremtett körülöttem ebben a szalónban, amelynek szépsége elmúlt századokba vitte vissza fantáziámat. A csönd, a lagunák sajátságos zsongó, zibongó csöndje szinte dalolt körülöttem. Az a különös illat, amelyet az álló tenger-víz vagy talán rothadó növényei, halai okoznak, beáradt az ablakon és szinte émelygéssel töltött el.

A grófné belépett és kedves közvetlenséggel felém sietett. Erősen megszorította a kezemet.

- Köszönöm, hogy eljött, - szólt. - Igazán nagyon örülök, hogy levelem megtalálta önt. Foglaljon helyet. Egy csésze mokka rögtön rendelkezésére fog állni.

Egyszerű, sötét pongyola símult Barbara karcsú testéhez. Az aranyló nap még jobban megragyogtatta Tizian-vörös haját. Finom arcbőre, a tej és elefántcsont színének valami különös keveréke, elbűvölő volt. És sötét szeme, amelyből sok néma szenvedése látszott, titokzatosan lobogott.

- Szeretném, ha megfestené az arcképemet, - mondta Barbara grófnő mindjárt társalgásunk elején. - Bor úr annyi sok jót mondott önről, hogy alig vártam az időt, amikor ön visszatér Velencébe. Van-e kedve hozzá, hogy megcsinálja az arcképemet?

- Van-e kedvem? - mondtam mosolyogva. - Legjobban szeretném, ha már előttem volna a vászon és hozzáfoghatnék a festéshez. Ez a terem egészen elbűvölő.

- És én? - kérdezte Barbara grófnő. - Remélem, nem rontottam el az ön hangulatát, amelyet talán Tiepolo mester lünettjei keltettek önben?

- Épp ellenkezőleg, grófné - feleltem - ön olyan hatást tesz rám, mint aki egyenesen bele-született ebbe a keretbe.

- Az egyik ősöm dózse volt - szólt önérzetesen Barbara grófnő. - Anyám régi velencei családból származik. Talán hallotta is a Contariniak hírét?

- Természetesen - feleltem - és mindjárt sejtettem, hogy ez nem lehet másképp, mert az ön szépségének, hogy úgy mondjam, „pedigree”-je van.

- Szépség! Hagyjuk ezt - mondta a grófné. - Anyám mindig azt mondta, nem a szépség a fő, hanem az egészség. És kénytelen vagyok neki igazat adni, amióta, sajnos, csak az orvosok tartják bennem a lelket. Olyanok vagyunk mi, mint roskadozó palotáink. Kívülről szépek, belülről omladozók. Mindig attól félek, arra ébredek, hogy Velence összes palotáit egy kis titkos földalatti rengés halomba döntötte.

És ahogy a grófné beszélt, halkán, búsan, rejtett keserőséggel, bennem már kialakult arcképe, ahogy meg fogom festeni és amelynek már címét is éreztem előre:

„La morbidezza”. Nem kísérelm meg, hogy ezt az olasz szót lefordítsam.

Beszélgetésünk további folyamán az arcképfestés részleteit beszéltek meg feketekávé mellett. Távozóban voltam, amikor megkérdeztem a grófnétól, nem tud-e valami ujságot Bor Péterről.

- Hogyan? Ön még nem beszélt vele?

- Még nem - feleltem a grófné kérdésére. - Hiszen csak három nap óta vagyok itt.

- Tőlem ugyan hiába kérdez ujságot felőle - mondta Barbara grófnő - mert én ujabban sohase látom őt. Azt hiszem, De Bor úr nagyon el van foglalva. Beszélhetnék némi hálátlanságról is, mert hiszen én vezettem be a doktort az előkelő társaságba és nem szép, hogy minden bejelentés nélkül egyszerűen elmarad házunkból. Egyre várom, hogy mégis meg fog itt jelenni és kimagyarázza mulasztását. Addig pedig visszatartom viselkedéséről való véleményemet.

- Ha megengedi, grófné - szóltam - közvetítőül ajánlkozom. Fölkeresem majd Pietrot és kérdőre vonom.

- Az istenért, azt ne tegye! - szólt a grófné. - Én nagyon jól tudom, miért maradt el tőlünk a doktor. Van itt egy amerikai származású hölgy, egy velencei gróf felesége, aki nagyon rossz néven venné tőle, ha hozzánk járna.

- Érdekelne ennek az amerikai hölgynek a neve - jegyeztem meg.

- La Spina grófné - felelte Barbara - de ezzel a névvel máris beavatom önt az előkelő velencei társaság egyik beszédtemájába. La Spina gróf egyike volt Velence legszegényebb arisztokratáinak, akit a klubban egyszer hamiskártyázáson értek és csak azért kegyelmeztek meg neki, mert megígérte, hogy kivándorol Amerikába és soha többé vissza nem tér Velencébe. La Spina gróf azonban mégis visszatért, de közben Amerikában elvette feleségül egy wall-streeti milliomos leányát és most dollárjai segítségével igyekszik társadalmi állását visszanyerni. A férjem, Tiepolo gróf volt az elnöke annak a becsületbírósnak, amely annak idején La Spina gróf fölött ítélkezett. A férjem nagyon rideg ilyen becsületbeli dolgokban és nem tudja megbocsátani La Spinának, hogy fogadalma ellenére hazajött. Az igazi arisztokrácia vissza is vonult épp a férjem ösztönzésére La Spina gróftól. Az amerikai hölgy azonban nem hagyja ennyiben a dolgot és most arra törekszik, hogy férjét a jó velencei társaság visszafogadja. Mi tehát harcban állunk a La Spina-házzal. A harc nagyon éles, mert a tulsó oldalról súlyos fegyverekkel, dollárokkal vívják...

A grófné kitekintett az ablakon, mintha tekintetével súrolni akarná a csatornában tükröződő paloták homlokzatát és folytatta:

- Ha ön tudná, mily szegények és mily becsületesek ezek a velencei arisztokraták! Ismerek egy grófot, aki minden jövedelmét arra költi, hogy palotájának legalább a külső fényét fönntartsa. A saját személyére alig költ valamit. És hány előkelő család van itt, amely a legnagyobb bizonytalanságban tengeti az életét. És most jön ez a hamiskártyás gróf, aki csak úgy szórja a dollárokat. Félek, hogy a férjem és a gőgös arisztokrácia alul fognak maradni ebben a küzdelemben, amelyet az amerikai dollárral folytatnak.

- És az amerikai hölgy nem tudta, hogy La Spina grófot kártyacsaláson érték? - kérdeztem.

- Honnan tudhatta volna? - felelte a grófné. - La Spina bizonyára nem mondta meg ezt neki odaát Amerikában. Különben is az arisztokrácia mély titokban tartotta La Spina esetét, hiszen megkegyelmeztek neki! Az amerikai hölgy bizonyára csak itt értesült arról, miért bojkottálja a férjét a velencei társaság. La Spina grófné azonban amerikai szellem: ha már olyan árut vásárolt, amelynek rejtett hibái vannak, nem akar ráfizetni a vásárra és inkább pénzt áldoz, hogy az árut mégis megmentse. És ebben nagy segítségére van neki De Bor.

Végre tehát elértünk ahhoz a ponthoz, amely - éreztem - a legjobban érinti a grófnét. És úgy sejtettem, hogy az én meghívásom, amelyhez a legváratlanabbul jutottam, összefüggésben van ezzel.

- Nem csodálom - folytatta Barbara - hogy a doktor és La Spina grófné egymásra találtak. Mind a kettő fölfelé törekvő, öntudatos és akaraterős egyéniség. Kitűzött céljaik vannak és nem kíméletesek eszközeikben. Csak találkozniuk kellett és nyomban megértették egymást. A grófné palotát bérelt De Bor számára és a doktor azért folytat nőorvosi prakszist, hogy közelebb férközhessenek az arisztokráciához. De Bor ma tulajdonképp az amerikai hölgy vak eszébe, erőszakkal és dollárokkal dolgozik La Spináék érdekében és ennél fogva természetesen ellensége az uramnak, és talán nekem is.

- Ezt végtelenül sajnálom - jegyeztem meg.

- Meglássá - szólt Barbara - hogy a doktor majd önt is igyekszik eltéríteni tőlem.

- Grófné, én mindig az ön pártján leszek - szóltam megihletve Tiepolo grófné szépségétől és finomságától.

- Majd meglátom, ura lesz-e ennek az elhatározásának! - felelte Barbara. - Én, nem tudom, miért, bízom önben.

Tiepolo grófné ezekkel a szavakkal búcsút vett tőlem. A délutáni látogatás emléke sokáig élt bennem.

Másnap délután a Danieli-szálló halljában nem kis izgalom támadt. Fejedelmi pompájú gondolatában, amelyhez négy velencei díszbe öltözött szolga tartozott, megjelent Bor Péter és irántam érdeklődött. Ettől fogva oly tekintélyem támadt a hotelportás és a személyzet előtt, amelynek később számos előnyét élveztem.

Péter mint valami fejedelem vonult be a szállóba és tekintélyéből rám is áradt valami, kivált mikor személyesen méltóztatott neki fölfáradni az én kissé magasan lévő szobámba. Hat lakája kívül a folyosón helyezkedett el, míg Péter bekopogtatott hozzám, belépett és dicsérni-
való közvetlenséggel így szólított meg:

- Hát te itt vagy! Hogy bújjon beléd az a velencei mennykő! Felém se tolod az ábrázatodat! Így kell bánni régi iskolatársaddal?

- Kérlek, csak negyedik napja vagyok itt - feleltem - és nem tudtam, nem háborgatlak-e, hiszen hallottam, hogy roppant el vagy foglalva.

- Kitől hallottad?

- Tiepolo grófnétól - mondtam.

- Szóval mindent tudsz - szólt Péter. - A grófné bizonyára sietett tudtadra adni, hogy engem egy előkelő nő tart ki.

- Ezt nem mondta.

- De egyébként ellenségesen nyilatkozott rólam, ugy-e?

- Nem - feleltem - épp ellenkezőleg, nagyon tartózkodó volt. Csodálta, hogy minden bejelentés nélkül elmaradtál tőlük és várják, hogy jóvá tedd ezt a viselkedésedet.

- Eh, hagyd el! - felelte Péter - unom már azt a fennhéjázó, hisztériás macskát! Szegény Barbara azt hitte, szerelmes vagyok belé. Hogyisne! Annyi nővel van dolgom, torkig vagyok valamennyivel! Mint nőorvos, elhiheted, alaposan belelátok veséjükbe. Nekem az asszonyok csak ugródeszkának kellene. Barbara is csak eszköz volt a kezemben. Nincs többé rá szükségem. Eldobtam.

Önérzettől dagadó szavak voltak ezek, de tetszett nekem, hogy nem kertel, hanem őszintén megmondja, mi a célja.

- Nagy ember vagy, barátom! - mondtam Péternek.

- Ó, ez csak a kezdet! - felelte. - Nem adok neki egy hónapot és otthon leszek... nem is sejted, hol!... a római Quirinalban. Az összeköttetésem már megvannak hozzá.

Valami a szélhámos vakmerőségéből csillant meg a szemében, amikor az olasz udvarról beszélt.

- Edithről nem beszélt neked Tiepolo grófné? - kérdezte Péter.

- Ki az az Edith? - kérdeztem, bár mindjárt sejtettem, kiről van szó.

- La Spina grófné, akinek méltóztatik engem „kitartani” - felelte Péter, - Edith nagyszerű nő. Majd meg fogod ismerni, milyen pompás asszony. Azért is jöttem voltaképp, hogy magammal vigyelek és bemutatassalak neki. Tudsz angolul?

- Valamit.

- Nem baj, Edith tökéletesen beszél németül.

Péter minden áron magával akart vinni La Spina grófnéhez.

- Nincs frakkom - mondtam. - Halasszuk máskorra első látogatásomat.

- Ugyan ne teketóriázz! - felelte Péter. - Hiszen művész vagy, nincs szükséged frakkra. Épp ellenkezőleg vedd föl a legpecsétesebb bársonyzekédet, kösd fel a legtorzom-borzabb nyakravalódat, fűrtjeidbe vigyél bele egy kis rendetlenséget, akkor érdekes embernek fognak tartani. Ha frakkban jelensz meg, csak közkatona vagy, a frakkos társaság egyik közkatonája. Bársonyzekédében kijár neked a megszólítás: „Caro e illustre maestro!” Holott frakkban talán csak egyszerű „signore” leszel. Hiába! ti művészek nem értitek meg soha a reális világot, a gazdag és előkelő embereket... Frakk, glazékezttyü, klakk! Ez csak nektek imponál, akik ritkán viseltek ilyesmit. Épp ellenkezőleg, ha előkelő társaságba mégy, előbb mosakodj meg odahaza homokban, jó, ha tubákos pikszist is viszel magaddal és kockás, piros zsebkendőt hozzá. Mennél foltosabb, rojtosabb lesz a nadrágod, annál nagyobb művésznek fognak tartani. És ne válogasd meg a kifejezéseidet. Beszélj úgy az előkelő hölgyekkel, mintha a legzüllöt-

tebb modelled állna előtted. Ez a hang új lesz nekik, meg fognak lepődni, egyszerre híre terjed majd közvetlen, szeniális modorodnak és a rendelések özönével fognak elárasztani. Hej! ha én belebujhatnék a bőrödbe és én adhatnám helyetted a művészt, ki nem törődik a profán világ törvényeivel és csak ecsetjének él! Milliókat tudnék keresni a te helyedben!

- Megvallom - feleltem Péternek - ezekre a milliókra most sürgős szükségem volna. Firenzei utam alatt kissé könnyelműbben éltem, mint szokásom és most nyomnak az anyagi gondok.

- Mennyi kell? - vágott a szavamba Péter. - Adok annyi előleget, amennyit akarsz... Le fogod dolgozni. Tudniillik okvetlenül meg kell festened Edith arcképét. La Spina grófné helyett én előlegezem neked az összeget. Te kérj a képért olyan sokat, amennyit csak lehet. Ha kevesebbet kérsz, kontárnak fognak tartani. Én be fogom nekik adni, hogy a magyar festőművészeti akadémia elnöke vagy.

- És ha meg fogják tudni, hogy nem vagyok az? - kérdeztem.

- Törődnek is vele, ki vagy! Talán azt hiszed, nyomban levelet fognak írni Budapestre, hogy csakugyan te vagy a „presidente”? Mit bánják, van-e Magyarországon festőművészeti akadémia! Elég a hangzatos cím, nem fogják ellenőrizni. Egyébként is a cím, amellyel ezennel megajándékozlak, nem hangzik itt valami előkelőnek. Valami okosabbat fogok kitalálni. Akarsz gróf lenni, magyar gróf?

- A világért se! - feleltem. - Cimbitorlásba nem megyek bele.

Péter gondolkodott.

- Megvan! - kiáltott föl. - Találtam a számodra kitűnő címet: „peintre-artiste de la cour royale de la Hongrie” vagyis magyar királyi udvari festő.

- Ezennel lemondok erről a kitüntetésről - feleltem. - Mondd csak egyszerűen a nevemet.

- Igazad van - szólt Péter. - Magyarul fogom a nevedet mondani. Ez oly pogányul hangzik itt, hogy már ezért is híres leszel!

- Én nem bánom - feleltem - de figyelmeztetek, teljesen alkalmatlan vagyok a legkisebb komédia eljátszására is. Nem vagyok szélhámos.

- Micsoda bolond beszéd! - kiáltott föl Péter. - Hiszen maga az utazás is szélhámosság! Ha kiteszed a lábad Budapest határából, már kezdel szélhámos lenni. Becsületes emberek otthon maradnak. Az utazás maga szélhámost csinál az emberből. Azzal az egyszerű ténnyel, hogy Budapestről kimozdultál és itt megjelentél Velencében, máris szélhámosságra alkalmas személy lett belőled. Az emberek kissé megbámulnak, mert messziről jöttél... bár őszintén szólva, annyi most itt a magyar, különösen a Lidón, hogy lagunákat lehetne velük rekeszteni... Mindegy... Székhelyedet messzebbre kell kitolnod. Nem azt fogod mondani, hogy Budapestről, vagy Magyarországból jöttél, mert ezt eléggé ismerik itt, hanem azt kell mondanod, hogy Erdélyből jöttél. Erről már igazán nem tudják itt, mi fán terem. Azt fogják hinni, Kinába való vagy... Gyere Erdélyből!

Péter fölényes jókedvűből és könnyelműségéből én rám is átragadt valami. És nem tagadom, jó hangulatomat fokozta az is, hogy Péter elővette a zsebéből a csekk-könyvét, csekk-lapot állított ki olyan összegről, amely akkor pillanatnyi gondjaimat bőven csillapította és átadva nekem ezt szólt:

- Pakkolj és gyere. Viszlek La Spina grófnéhoz.

6.

Meggyszín bársonnyal volt bélelve a díszes bárka, egyébként teljesen a hagyományos velencei fekete gondolák formájában, de valamivel szélesebb és kényelmesebb volt. Volt külön evezőse, kormányosa és két inasa. A bárka személyzete régi velencei módra, volt öltözve. Erről a bárkáról sokat beszéltek akkor Velencében és az ujságok is megemlékeztek róla. Voltak, akik gúnyosan emlegették az idegen csodadoktort, aki a dózsék néhai pompájával veszi magát körül, mások helyeselték, hogy visszatért a régi stílhez, csak azt rótták meg, hogy „Dandolo” névre keresztelte el bárkáját, mert Dandolo dózse neve kegyeletes tiszteletben részesül a lagunák városában. Péter mindenesetre elérte azt, hogy sokat foglalkoztak személyével és nőorvosnak nem árt, ha érdekes mendemondák kereszttüzébe kerül.

A fedelmi bárka méltóságosan úszott a Canal Grande vizén, gyönyörű szép délután volt, selyemfényű, bolyhos fehér felhőkkel a kék égen, a Nagy Csatorna vize tükörsíman lebegett és a palazzók színes homlokzata fejtetön állva fürdött benne. Mindig megragadó, tündériesen bűvölő látvány ez, ha századszor is látja az ember. A finom színeknek az a végtelen skálája, amely a napfény és víz kettős szivárványjátékának következménye, visszavetődik a palazzókra és megszépítené és megneemesítené őket akkor is, ha nem művészi kezek alkották volna. Talán még Bor Pétert is elmélázóvá tette ez a látvány. A Rialton és a Ca' d'Oron túl, a Canal Grande mentén állt az a fényűző, csillogó palota, amelynek kék-arany színű cölöpei előtt bárkánk kikötött.

A két inas partra ugrott és vaskampókkal egészen a kölépcsőig húzták a gondolát, hogy kiszállhassunk. A gazdag, hivalkodó La Spina-palotában alighanem észrevették érkezésünket, mert egy sereg szolga sietett ki elénk. Az inasok sorfala közt vonultunk be a palotába.

Ez a palazzo hitelesen régi volt, a kései renaissance modorában épült, de látszott rajta, hogy a modern kor követeléseinek megfelelően átépítették, átalakították. Angolos lépcsőház és díszes hall csaknem modern pompával, elektromos ampolnákkal, stilizált villanykörtekkel, zománcos fényű, modern nagy falsíkokkal fogadta a belépőt. A fényűzés, a pompa, a kényelem szinte amerikai palotát csinált az ódon palazzoból, amelynek ősi építője is egyébként pompakedvelő ember volt, egy régi velencei bankár. La Spina gróf dollárok útján szerezte meg a palotát a bankár utódaitól és egy amerikai építésszel átalakíttatta modern kéjlakká.

Minden lépcsőfokkal följebb, nyomasztóbban feküdt rám az az érzés, hogy olyan helyre léptem be, hol a milliók szinte korlátlan földi hatalma valami lázas sietséggel halmozott föl minden szépet, jót, ami pénzen elérhető. Mennyivel meghittebb, csöndesebb és mégis előkelőbb volt a kis Tiepolo-palota, amelynek külsején, belsején alig változtattak néhány század óta. A két palazzo most úgy állt szemben egymással a képzeletben, mint a múlt és a jelen.

Az első emeleten a házi gazdával, La Spina gróffal találkoztunk. Épp távozóban volt, valami Yachting Clubba sietett és mentegetőzött, hogy nem kísérhet vissza minket.

La Spina úgy volt öltözve, mint a newyorki Broadway legelegánsabb férfiai. Egészen átalakult amerikaivá, modora, fellépése, „shake hand”-je, rövid, erélyes mondatai inkább a Wall-street lázas és gyors üzletemberére, mint Velence grófjára emlékeztettek. Csak olaszos, szinte klasszikus arcéle árulta el velencei származását. Szép, romlott ember hatását tette.

Amint a gróftól elbúcsúztunk, Péter a grófnéhoz kalauzolt. A házi orvos jártasságával nyitott be a grófné lakosztályába, hol a komorna - jókedvű, fiatal amerikai leány - barátságosan fogadta és szólt:

- A grófné már várja önöket.

Mialatt két szobán még átmentünk, Péter kedélyesen oldalba döfött:

- Te, aztán most tégy ki magadért.

Beléptünk a grófné budoárjába. Ebben a tágas és mégis otthonos szobában a fehér szín volt az uralkodó: fehér bútorok, fehér függönyök, jegesmedve-takarók, fehér fal vékony arany-szegéllyel. A nagy fehérségbe, amelyből egy modern amerikai tervezőművész valóságos költeményt tudott csinálni, fehér cserepekben lévő élővirágok vittek színes változatosságot. És az egész látványosságot Velence csodatevő napja világította meg, amely szinte a vitorlásan duzzad felhők közé emelte La Spina grófné szobáját.

És ebben az elbűvölő keretben egy karcsú, leánytermetű nő, majdnem inkább gyermek, mint öntudatos asszony fogadott bennünket.

Edith aranyszőke volt, a sportoló amerikai nők egészséges rózsaszín arcbőrével. Élénk, ametisztviola szemével oly mélyen, bensőségesen tudott nézni az emberre, hogy minden férfit zavarba hozott vele. Rendkívül finom orrcimpái, lágy és kicsi ajka, amely szerelmes gügyögésre volt alkotva, egész lényének elbűvölő üdesége olyan asszonnyá tették, akibe a férfiak első látásra belebolondulnak. Edith a milliói nélkül is uralkodni tudott volna. Magasrendű szellemét nem is annyira a szavai, mint inkább tekintete árulta el. A modorában volt valami közvetlenség, ami egy ember számára egyszerre otthonossá tette a budoárját.

Mialatt arca vonásait vizsgáltam, önkéntelenül összehasonlítottam őt Tiepolo grófnéval. Barbara szépsége megihlette az embert, Edith modernebb, bonyolultabb, veszedelmesebb volt.

Edith alig beszélt Velencéről, amely nem volt otthona, hanem annál többet a Lidóról, yachtozásról, tenniszről. Felőle a régi mesterek tovább boronghattak a képtárakban, mindenben az újat és legújabbat kereste.

- Ön modern művész? - kérdezte tőlem. - Én csak a moderneket szeretem.

Nagyon megörült, mikor elmondtam neki, hogy Párisban is voltam már egyszer tanulmányúton.

- És hogy jöhetett ide Páris után ebbe az álmos, ósdi Velencébe? - kérdezte.

- Ó, az ember a régiektől is tanulhat valamit, - feleltem.

Merész szabású, erősen kivágott pongyolájában amint egész közel hajolt hozzám, válla és keble fehérségéből a mámornak illata szállta meg agyamat. Szinte ellenállhatatlan volt szépségének ez a közvetlen hatása. Edith észrevette zavaromon, hogy tetszik nekem és kérdezte:

- Lefestene engem?...

Péter, aki úgy látszik, nem bízott abban, hogy magamat dicsérni fogom, most közbevetette magát és elmondott rólam minden jót, amit csak elmondhatott. Kitalált rólam olyan dolgokat, melyeket ki tudja, hol hallott. A fülem belepirult a sok dicséretbe.

Hálás voltam Péternek, de ugyanakkor a gyanu is megszólalt bennem: „Ez az ember nem dicsér ingyen. Ez valamit akar tőled. Szüksége van rád.” Annyi bizonyos, hogy Péter minden áron rajta volt, hogy megnyerje Edithet számomra. Eszembe jutott Barbara jóslata, hogy nehéz választásom lesz közte és Péter közt. Most láttam csak, mennyire igaza volt Barbarának. Egyszerre a két nő arcképét talán mégse festhetem és most választanom kellett: vagy Barbara, vagy Edith!

Péter nagyon megkönnyítette számomra a választást. Mikor Edith az iránt érdeklődött, mennyiért festeném meg az arcképét, Péter olyan összeget mondott, hogy én sápadtam bele helyette. Edith csak alig észrevehető biccentéssel adta tudtomra, hogy az összegbe beleegyezett. Azt hittem, álmodom. Csak sikerüljön az az arckép!

7.

Mikor a grófnétól eltávoztunk, Péter visszavitt engem gondolóján a Riváig, ott partra tett és így szólt:

- Este hétkor sürgős operációt kell végeznem. Bocsáss meg, hogy ilyen hirtelen búcsúzom el, de még előkészületeket kell tennem. Holnap keress föl engem!

Egyedül és gyalog mentem a Danieli-ig, ami csak néhány lépés volt; már erősen alkonyodott, amikor a hotel elé értem. A portás ezzel fogadott:

- Levele van, signore.

A levélrekeszben ott találtam Tiepolo grófné üzenetét:

„Holnap délelőtt okvetlenül keressen föl lakásomon.”

Alighogy fölmentem a lépcsőn, a portás már szaladt föl utánam:

- Egy hölgy várja a váróteremben, - mondta titokzatosan.

Lesiettem a váróterembe. A „hölgy” Tiepolo grófné komornája volt, aki levelet adott át nekem. A levélben ez volt:

„Kedves uram,

lenn várom a Riván, Viktor Emmánuel szobra előtt sétálok. Mindenesetre szeretnék önnel beszélni. Nagyon fontos, rám nézve életbevágó dologban. Mindenre kérem, ne tagadja meg kérésemet és jöjjön el. Levelemet semmisítse meg.

Igaz barátnője

Tiepolo grófné.”

A komornának, aki a levelet átadta, és aki szemmel láthatólag be volt avatva a grófnénak ebbe a lépésébe, azt mondtam, hogy rögtön jövek.

Barbara csakugyan ott járkált föl- és alá a Riva egy sötétebb részén, hol ebben az időben kevesen voltak. Barbara egyszerű, fekete, velencei csipkekendőt tett a fejére, alighanem azért, hogy fel ne ismerjék. Arca talán az izgalomtól, talán a holdfénytől sápadt volt.

- Kísérjen el, - szólt hozzám és rám nézett esdeklően - sok mondanivalóm van.

Elindultunk az Arzenál irányába. A komorna tisztas távolban követett minket.

- Bocsásson meg, - kezdte a grófné - hogy elvonom a dolgaitól, de kell valakivel beszélnem, különben félek, megőrülök... Tegye meg nekem ezt a baráti szívességet. Ön tudja, nemrég még módfelett ideges voltam és De Bor gyógyított meg. Sajnos, be kell vallanom önnek, rossz sejtelmek kínoznak, hogy nemsokára még idegesebb és zavartabb leszek, mint valaha. Ön joggal kérdezhetné, miért nem fordulok valami ideg orvoshoz. Ezt meg is fogom tenni, de előbb beszélnem kell önnel. Ismeri ön egész alaposan De Bort?

- Iskolatársam volt néhány évig, aztán nem láttuk egymást egészen a legújabb időkig. Pietrot inkább gyermekkorából ismerem.

- És gyermekkorában nem vett észre rajta valami különösét? - kérdezte Barbara. - Olyan gyermek volt ő, mint a többi?

- Azt hiszem, épp olyan volt, mint a többi.

Szándékosan elhallgattam Péter diákkori kalandját.

A grófné maga elé nézett:

- Nem tudom... nem értem... ebben az emberben valami egészen különös gonoszság lakik... szinte azt merném mondani ördögi rosszaság, amely azonban alig észrevehető nála és annál veszedelmesebb. Jó modora mögé rejti el, de így annál veszedelmesebb, olyan mint valami alattomos, mérgezett tör.

Nem feleltem Barbara szavaira semmit.

- Amiért kérttem önt, - folytatta Barbara - olyan különös és bonyolult dolog, hogy ha önnel nem találkozom, nem tudom, mi történt volna velem... Amúgy is félek mindig... a megbolondulástól... El fogom mondani önnek, mi történt... Ön mégis jobban ismeri De Bort, mint én és kétségeimet talán el tudja oszlatni. Kérem tehát, figyeljen...

Egyik jó vagy rossz szokásom az, hogy alkonyat felé gondolába ülök és bebarangolom Velence legelghagyottabb lagunáit. Giovanni nevű öreg gondolásunk szokott evezni. Ismeri már a kedvtelésemet és felszólítás nélkül kormányozza a gondolat olyan helyekre, ahol kevesen járnak vagy ahol kevesen ismernek föl. Néhány órát szoktam így a vizen tölteni és kilenc órára rendszerint hazatérek.

A minap is így elkalandoztunk és Murano közelébe értünk. Én észrevettem már egy idő óta, hogy egy másik gondola folyton nyomunkban van, de nem vettem rá különösebb ügyet. Már sötét este volt és nem láttam a nyomunkban járó gondolat, csak evezőcsapásait hallottam. Borús volt az ég, a víz gyászfekete. Elgondolkozva ültem a gondola mélyén. Arra riadtam föl, hogy gondolánk beleütközik valamibe és megáll. Az történt, hogy a másik gondola elénk siklott és elálta az utunkat.

A következő pillanatban erős férfikar nyult be a mi gondolánkba, megragadott engem, a számat erős marok fogta be, hogy ne tudjak kiabálni. Mindez egy pillanatig tartott. Az erős kar hirtelen elengedett engem, a szájam szabad lett és valami kitörő életösztönrel retteneteset sikoltottam... A sziget felől hangok hallatszottak... Még csak azt láttam, hogy a sötét alak visszaugrik a gondolájába és eszeveszett evezőcsapásokkal szökik. Giovanni utána ordított:

- Fogják meg! Fogják meg!

De az éjszaka csakhamar elnyelte őt és sikerült a sötétségben elmenekülnie. Giovanni elmondta, hogy az az ember megtámadta őt, de ő ki tudta szabadítani a karját és evezőjével csapást mért a fejére. Erre az idegen gyorsan elengedett engem és vissza sietett gondolájára. Giovanni egyébként elismerte, hogy szerencsénkre a partra emberek jöttek, és ennek köszönhetjük megmenekülésünket.

Barbara elhallgatott, elfogta az izgalom, amikor erre az éjszakai kalandra visszagondolt. Kis lélekzetet vett aztán és folytatta:

- Az éjszakai eset óta gyanu kínozt engem és ezért szeretnék önnel beszélni... Az a férfi, aki engem a sötétben megtámadott, legalább is hasonlított... feltűnően hasonlított... De Borra!

A grófné arcába néztem.

- Én, - folytatta Barbara - nem merem határozottan állítani, hogy De Bor volt... Épp azért mondom el önnek a dolgot, mert ön talán meg tud szabadítani ettől a kínzó gondolattól. Hiszen ön ismeri De Bort. Mi a véleménye róla önnek? Képesnek tartja ilyen merényletre? Nyugtasson meg. Háttha csak káprázat volt az egész?

- Grófné, - feleltem - én nem ismerem annyira Pietrot, amint hiszi. Életének nagy része homályos előttem. De talán mégis túlzás, ha annak az éjszakai támadásnak tettesét benne keresi.

- Úgy-e, túlzás? - szólt Barbara. - Nem csodálnám, ha idegeim félre vezettek... Amióta La Spináék hajszát indítottak ellenem, akaratom ellenére többet foglalkozom a doktorral, mint amennyire megérdemli. És magam sem tartom kizártnak, hogy tévedtem.

- Ha az ember gyűlöl valakit, vagy fél tőle, - mondtam - az a valaki szinte, mint valami kísértet üldözi az embert.

- Igaza van önnek, - felelte Barbara, - de hozzá kell tennem, korántsem félek annyira De Bortól és valami túlzott ellenségeskedést se érzek iránta.

Elgondolkodva haladtunk egymás mellett egy ideig.

- Engedje meg, grófné, - szóltam végre - hogy egy ideig, néhány napig tanulmányozzam Pietrót. Talán van bennem annyi emberismeret, hogy ha bármi gyanús dolog merül föl Pietro viselkedésében, azt észre fogom venni és erről jelentést fogok önnek tenni.

Barbara hálásan megszorította kezemet és mély, ígéző fényű szeméből elragadó pillantást vetett rám.

8.

Fölkerestem Pétert a lakásán. Ott azt mondták, hogy Péter néhány nappal ezelőtt elutazott.

Amint a szállóból kijöttem, elvegyültem a Riva dei Schiavoni sürgés-forgásába és egyideig teljesen lekötötte a figyelmemet a Lidóra induló hajó körül nyüzsgő élet. Aztán bementem egy partmenti kávéházba. Miközben szórakozottan lapozgattam az ujságokban, önkéntelenül rátapadt a szemem egy ujságcikkre, amelyet a velencei helyi lap szemeteszűrő nagy címbetűkkel és feltűnő helyen közölt.

„*Titokzatos merénylet Murano szigetén*” volt a cikk címe és el volt benne mondva, hogy egy Pompilia Giusti nevű körülbelül harmincéves muranoi nő a minap alkonyat felé egyedül volt a lakásán, amikor hirtelen belépett egy ismeretlen férfi, akinek vonásait a homályban nem láthatta. Ez az idegen szó nélkül nekiesett Pompilia torkának és elkezdte fojtogatni. Szerencséjére nyitva maradt szobája ajtaja és kívülről lépések hallatszottak, mire a merénylet elengedte Pompiliát és eszeveszetten menekült a konyhán át. A konyhában még találkozott Pompilia a szomszédnőjével, aki úgy meg volt rémülve, hogy nem merte útját állni az idegennek. A merénylet eltűnt. Sem Pompilia, sem szomszédnője nem tudnak pontos személyleírást adni róla. A szobában és a konyhában oly sötét volt, hogy arcvonásait nem lehetett látni.

Murano csendes sziget, békés lakosokkal, akikkel rendkívüli dolgok nem igen szoktak megtörténni. Annál nagyobb izgalmat keltett Pompilia Giusti esete, mint az ujság írta. Muranoi embereknek néhány nap óta föltűnt egy idegen, akinek a szemében félelmet gerjesztő láng lobogott. „Azoknak a szemeknek egyike ez - írta az ujság - amelyek ölnek.”

Engem annyira felizgatott a cikk, hogy rögtön föl akartam keresni a muranoi nőt, Giusti Pompiliát. De mit mondjak neki, miért keresem föl? Éféle meggondolások visszatartottak a látogatástól. Lassanként elfelejtettem az egészet.

Mikor vacsora idején beléptem a szálló éttermébe, rögtön feltűnt nekem egy fekete ruhás, sűrűn lefátyolozott nő, aki az egyik sarokban ült és amikor beléptem, fölvetette a fejét és csaknem olyan mozdulatot tett, mintha felém akarna jönni. Leültem egy asztalhoz és észrevettem, hogy a nő int nekem. Feléje mentem... A nő nyújtotta a kezét:

- Nem ismer meg? - kérdezte halkán.

Barbara volt.

- Szeretnék önnel beszélni, - mondta Tiepolo grófné. - Természetesen vacsorázzék meg előbb, mert el szeretném magát vinni magammal. Ön velem fog jönni, ha kérem?

Barbara szeme lázas nyugtalansággal fénylett és kis keze szemmel láthatólag remegett.

- Hová? - kérdeztem.

- Muranóba, - felelte Barbara.

- Giusti Pompiliához? - kérdeztem.

A grófné rám nézett:

- Honnan tudja?

- Én is az ujságban olvastam az esetét.

- És?

- Úgy látszik, egyet gondoltunk, - feleltem.

Barbara mélyen a szemembe nézett.

- Vallomással tartozom önnek, - mondta igen halkán. - Elkövettem életemnek azt az egyetlen legnagyobb ballépését, hogy egyszer régebben ott voltam Pompilia Giusti lakásán a doktorral. Látom, elszörnyűködik erre a vallomásra. Mentségemre egyebet nem tudok mondani, mint hogy akkor egészen háziorvosom hatása alatt álltam. De ha elmondom önnek ennek a találkozásunknak a részleteit, meg fogja érteni, miért akarok elmenni Murano szigetére Pompiliához.

- Ha ön azt kérdi tőlem, - kezdte Barbara - hogyan jutottam el Pompilia lakásába, erre nem tudok felelni. Ellenállhatatlan vágy fogott el, hogy menjek és nem tudott volna visszatartani semmisem. Pompilia jósnő volt és Pietro ajánlotta a figyelmembe. Azt hiszem, Pietro szuggerálta belém, hogy felkeressem. Csak arra emlékszem, hogy valami belső hang megszólalt bennem: „el kell menned”. Utam részleteire nem tudok emlékezni, csak arra, hogy végre ott voltam Pompilia szobájában és nagy megkönnyebbülést éreztem, mint mikor az ember valami láthatatlan nyügtől szabadul, amely addig kínozta.

Különös, ódon leheletű, hatalmas nagy szoba volt ez, amilyent csak régi velencei házakban lehet látni. A falon fekete vékony fakeretekben régi metszetek. Ódon, furcsán hajlított és csavart bútorok. Különösen feltűnt nekem egy fekete fényezett szekrény, amelynek polcain spirituszos üvegekben kígyók, gyíkok, szalamandrák és egyéb hüllők voltak. Pompilia híres jósnő volt a környéken, szerelmesek tanácsadója, bájitalok készítője. Egyébként szobáját barátságossá tették a fehér függönyök, a kakukos óra és egy fehér papagály bronz kalitkában.

Pompilia velencei tájszólással és bőbeszédűséggel fogadott, leültetett és azt mondta, várjak. Magamra hagyott. Egyedül voltam és kínos percek teltek el, talán egy negyedóra is.

Egyszerre nyílt az ajtó és belépett De Bor. Rajtam egyszerre hideg és meleg futott végig.

Pietro nyugodtan, szinte atyailag viselkedett velem szemben. Hangja nagy megnyugvással töltött el. Aztán leült mellém és elkezdtünk beszélgetni közömbös dolgokról. Föltűnt nekem, hogy Pietro egy szóval sem említi, hogyan kerül ide. Mintha természetes dolog volna, hogy a jósnőnél találkoztunk.

És egyszerre, nem is tudom, hogyan, Pietro különös változáson ment át. Szemében megvillant az a fény, amelyet már láttam mámoros vagy őrjöngő emberek szemében. Szinte minden átmenet nélkül nekem esett, elkezdett csókolni eszeveszetten, ahol ért. Én néhány pillanatig dermedtem álltam ott, szinte védekezni se tudtam. De gyorsan magamhoz tértem és Pietrót ellöktem magamtól. Pietro vadállati mohósággal nézett rám, valamit dadogott, ami úgy hangzott, mintha kérne valamit és aztán újra nekem támadt. Öklömmel arcába csaptam. Megtántorodott és hátrálni kezdett. Szeme vérbeborult, újra nekem esett és elkezdett fojtogatni. Szinte nem is fájdalom volt az, amit éreztem, hanem valami kéjes elzsibbadás, a halál előjátéka. Ha még néhány pillanatig szorítja a torkomat, végem van. De Pompilia lépett be a szobába és megragadta Pietro vállát. Pietro erre elengedett.

A jósnő kérdőleg nézett rám és aztán Pietrora. Pietro nem felelt semmit, lesütötte a szemét és kisietett a szobából. Pompilia ekkor tőlem kérdezte, mi történt. Elmondtam neki mindent és a jósnő arcán rémület jelent meg.

- Ha pár pillanattal később jövök, - mondta - akkor ön most már halott.

Pompiliát azóta sem láttam, - fejezte be elbeszélését Barbara - és ez a jelenet, ami a lakásán történt, természetesen örökre elidegenített Pietrotól. Pietro maga se nagyon kereste a barátságomat azontúl. Akkor már La Spina grófné házába kezdett járni. És ezek után ön is megérti, miért akarom most Pompiliát felkeresni?

9.

Vacsorám végeztével följánlottam Barbarának, hogy most már mehetünk Muranoba. Gondolába szálltunk.

Különös utazás volt az, Muranoig. Barbara nem volt az az asszony, aki mellett egy férfi érzéketlenül ülhetett volna. Fátyolát visszahajtotta és most a hold fényében tündérin búbájossá vált merengésre hajló arca, sötét lobogású szeme. Keztem nem csodálkozni azon, hogy a hűvös, okos Pietro elvesztette a fejét, amikor négyszemközt volt vele. De épp az, hogy Pietro pórul járt, óvatosságra intett. De mennél hűvösebb és józanabb akar valaki maradni, annál kevésbé sikerül ez neki olyankor, amikor a velencei csillagok mindennél szebben tudnak ragyogni, csábítani.

A néma, sötét vizen mintegy az örökkévalóság fuvalmát éreztem és beszélni kezdtem Barbarának az élet és halál értelméről, szerelemről, hogy megközelíthessem azt az egyszerű mondatot, amely ekként hangzott volna: „Barbara, szeretném megcsókolni.”

Vágyam vagy akaratom oly erős volt, hogy ha Barbara csakugyan gyöngé, befolyásolható idegzetű nő, kellett, hogy megérezze bennem a lobogó szenvedélyt. És Barbara, mintha csakugyan megérezte volna, mit gondolok, gyöngéden felém dült, szinte a vállamra hajtott a fejét és szólt:

- Maga eljön velem, elkísér engem... mintha tartoznék ezzel nekem... De én nem kérdelem, miért teszi. Én érzem, hogy maga... barátom!

A hangjában volt valami, ami például Bor Pétert, ha a helyemen lett volna, cselekvésre ösztönözné. De Barbara, - ahogy akkor éreztem - valahogy a többi nő fölött van, nem bánthatom meg és szinte azt vártam tőle, hogy kitalálja gondolataimat.

És Barbara váratlanul megfogta a kezemet gyöngéden.

- Ön jó embernek látszik, - mondta.

Megragadtam a kezét és szenvedélyesen megcsókoltam. Kissé visszahúzta finom ujjait, de éreztem, hogy testével közelebb símul hozzám. Ez lett volna az a pillanat, amikor Barbarát magamhoz ölelhettem és megcsókolhattam volna.

Barbara, mintha érezte volna zavaromat, mintha ki is akarná élvezni, arcát az arcomhoz közelítette. Farkasszemet néztünk egymással, ajkaink csak vonalnyi távolságban voltak egymástól, szinte érintkeztek és így kérdezte:

- Úgy-e, ön barátom lesz és segíteni fog nekem?

- Természetesen, - feleltem szenvedélyesen, meggyőződéssel és szinte önkéntelenül megcsókoltam. Talán egyszerre közeledtek ajkaink egymáshoz, talán valamennyiünkénél erősebb érzéki hullám sodorta össze a két húspárnácskát, de talán csók volt ez... halk csók...

- Szeretem, Barbara, - mondtam halkan, inkább rebegetve. És Barbara tűrte, hogy újra, de most már nyíltan megcsókoljam, visszacsókolt, megöleltem és visszaölelt és én váratlanul éreztem, mi az, ha az ember kettesben, szép, kíváncsú nővel ring Velence habjain.

Váratlan, rövid és szép üdvösség volt. Kár, hogy már mutatkoztak Murano lámpái. A gondolából nem azzal a biztonsággal szálltam partra, hogy most már Barbara az enyém, hanem inkább kétség maradt bennem vissza, hogy Barbarát hozzám csak a bosszú vágya vagy a védelem keresése sodorja.

A gondolással megállapodtunk, hogy egy óra múlva visszajön értünk oda, ahol kiszálltunk és aztán nekivágtunk kettesben Murano utcáinak, hogy fölkeressük Pompilia lakását. Karonfogva mentünk a csendes utcákon.

Egy teljesen sötét utcában, ahol lélek se járt, megálltunk és fölbámultunk a csillagokra. Nem a csillagok miatt álltunk meg, hanem hogy érezzük egymás szívének dobogását. Összeölelkeztünk és forró, végtelen csókban olvadtak össze ajkaink. Félig ellehelt, félig elduruzsolt, elbugyborékol szavakban tört ki belőlem mind az a szerelmi varázslat, amellyel a velencei ég megtöltötte szívemet. Szerelmespár lett belőlünk, amely az árnyékban keres védelmet, még ha nem is üldözik. Barbara csókjai messze felülmúlták mindazt a jót, amit addig az életben tapasztaltam. És nem is volt fontos többé számomra, hogy felkeressük Pompilia lakását.

- De mit csináljunk most egy óráig, amíg a gondolásunk visszajön? - kérdezte Barbara. - Menjünk el mégis Pompiliához.

- Ne menjünk, - mondtam határozottan.

- Miért?

- Féltékeny vagyok.

- Kire?

- Pietrora!

Barbara mosolygott.

- Nem; arra a helyre vagyok féltékeny, ahol maga volt Pietróval - szóltam.

- De hiszen mondtam, mi történt...

- Ó, ha ezt bizonyosan tudnám!...

És bizonyításként Barbara rám borult, csókolta számát és hozzám tapadt egészen...

- Mily jó, hogy van valakim, akiben megbízhatok, - mondta. - Mily jó, hogy van valakim... A férjem? Csak önmagában bízik, önmagára támaszkodik, önző és gőgös. Engem csak úgy félt, mint a jó hírnevét, főnemesi címét, rangját, vagyonát és mindazt a jót, ami ebben az életben körülveszi. Nem szerelemből félt, hanem hiúságból, hatalmi vágyból... Köszönöm, hogy maga szeret engem...

- Szeretlek... - suttogtam és ezerszeresen boldog voltam, hogy olaszul dalolhattam el a legrégibb, legörökibb emberi ígét.

Egymást átkarolva járkáltunk a tengerparton, belebámultunk a fekete hullámokba vagy föl a csillagokra. Minduntalan meg-megálltunk egy-egy csókállomásra és az óra, amelyet Murano-ban töltöttünk el, csodálatosan hamar repült el.

Akkor aztán végül a gondolásunkhoz siettünk. Nyoma se volt se gondolának, se gondolásnak.

- Pedig énnekem okvetlenül haza kell mennem! - ijedezett Barbara. - A férjem gyanakodnék, ha pontosan haza nem érkezem.

- Ó, bár ez az éjszaka örökké tartana! - feleltem.

- Sajnos, nem lehet, - felelte Barbara. - Akár a föld alól is, de gondolást teremtsen elő!

És hangja egyre idegesebb lett. Hosszas keresés után végre találtunk egy ütött-kopott bárkát és egy mogorva hajóst, aki hajlandó volt Tiepolo grófnét visszaszállítani a városba. Barbara mielőtt beült a bárkába, így szólt hozzám:

- Ön most nem jöhet velem.

- Mitől fél?

- Inkább azt kérdezze, kitől?

- Tőlem?

- Magamtól, - felelte nevetve. - Várjon!... Legyen kitartó... Mutassa ki irántam való szerelmét azzal, hogy mindig hű marad hozzám és segítségemre lesz...

Még egyszer megöleltük és megcsókoltuk egymást, míg a vén hajós pipából pöfékelt, sunyin bandzsított felénk és nagyokat köpött a tengerbe.

Barbara még mindig fogta a kezemet.

- Nagyon nagy szívességre kérem, - szólt - keresse fel most egyedül Pompiliát. És tudja, miért kérem föl erre? Hogy meggyőződjék arról, hogy igazat mondtam.

- Elmegyek Pompiliához, - feleltem - és holnap... mikor találkozunk?

- Ugyanabban az időben, mint ma... fölkeresem a hotelben.

- Viszontlátásra!

- Viszontlátásra!

Barbara karcsún, könnyedén beszállt a bárkába, amely nehéz evezőcsapásokkal megindult a sötét tengeren és lassanként beleveszett az éjszakába.

Ott maradtam egyedül a parton. Számban csókok ízével, idegeimben az ölelések és forró testi érintkezések mámorával. Gondolatban követtem a távozó bárka asszonyát egészen addig, amíg palotája lépcsői előtt ki nem száll a bárkából... most fölsiet a lépcsőkön... inasok várják

hajlongva... eléje jön a férje... „Hol voltál, kicsikém?” „A barátnőmnél...” „Milyen izgatott vagy!” „Ó, a parton egy fekete embert láttam és úgy megijedtem!...” „Nem történt semmi bajod?” „Nem. Ugyan, mi is történhetett volna?...” „Csak vigyázz magadra és szeress engem, légy hű hozzám...” És aztán, mikor Barbara bemegy a budoárjába, ahol egyedül van, eszébe jut-e még az a boldogtalan festő, aki most Murano utcáin keresi Pompilia házát?

10.

A jósnő magas, szikár termetű, idős, még mindig szép, tipikusan velencei nő volt. Fekete selyemruhája méltósággal feszült rajta.

Könnyű volt hozzá bejutnom azzal, hogy kíváncsi vagyok jóslására.

- Sajnos, én most beteg vagyok, - szólt Pompilia. - Talán olvasta az ujságban, mi történt velem?

- Ó, olvastam, és épp ez hozott ide. Az én ügyem, amelyben tanácsát szeretném kérni, azt hiszem, összefüggésben van ezzel a merénylettel, amit ön ellen elkövettek...

Pompilia gyanakvó szemekkel nézett végig:

- Micsoda összefüggésben?... Nem értem, uram...

- Egy hölgy, - feleltem - aki iránt melegebben érdeklődöm, megkért, hogy keressem föl önt és tudjam meg, kire gyanakszik ön, hogy ki követte el ön ellen a merényletet?

- Ki az a hölgy? Szabad tudnom?... Azaz várjon... ki fogom találni... hiszen azért vagyok jósnő... Tiepolo grófné, úgy-e?

Pompilia észrevette, hogy fején találta a szöveget. Most már, mint aki biztos a dolgában, folytatta:

- Vigyázzon, fiatalember, olyan hatalmakkal veszi föl a küzdelmet, amelyek a poklot is meg fogják mozdítani, hogy ártsanak önnek.

- Én másra vagyok kíváncsi, - szóltam. - Járt itt önnél valaha Tiepolo grófné?

- Itt volt egyszer és tanácsomat kérte.

- De nem volt egyedül?

- Később egy úr eljött érte, - felelte Pompilia.

- És mi történt a kettő közt?

A jósnő élesen a szemem közé nézett, de nem felelt semmit. Kis ideig vártam, aztán megtörtem a csendet:

- Mi történt a közt az úr és Tiepolo grófné közt?

Pompilia, mint aki álomból ébred, összerázkódott, rám nézett és így szólt:

- Kérem, fogja meg a kezemet... így... és parancsolja rám, hogy feleljek kérdéseire... Felelni fogok. Természetesen, én nem tudom, mikor fölébredek, mit feleltem a kérdéseire. Médium vagyok, Eusepia Palladio rokona. Járt már nálam egyszer Lombroso úr is... Fogja meg erősen a kezem és... vigye át rám akaratát...

Kezem erősebb szorítására Pompilia engedelmesen álomba merült... miután előbb összerázkódott.

- Mondja meg, mi történt itt ebben a szobában Pietro és Barbara közt?

Pompilia azonban gyorsan fölnyitotta a szemét és álomból ébredőn és szólt:

- Ön rosszul szuggerál engem... vagy pedig olyasmit kérdezett, ami én rám vonatkozik vagy velem történt meg. Ezt nem szabad!

- Bocsánat, asszonyom, - szóltam - én csakugyan olyasmit kérdeztem öntől, ami talán önre is vonatkozik. De mikor én épp erre vagyok kíváncsi! Megengedi, hogy kérdezzem?

- Az a kérdés, hogy mit? - szólt Pompilia.

- Én, - feleltem - egyszerűen azt óhajtom megtudni, igaz-e, hogy Pietro fojtogatta Tiepolo grófnét, abban a pillanatban, mikor ön akkor a szobába belépett és megakadályozta, hogy a fojtogatásnak gyászos vége legyen?

- Ez igaz, - felelte Pompilia.

- Szabad még egy kérdést tennem?

- Tessék.

- Mit gondol, hogy az, aki önt nemrég megtámadta?...

- Erre nem felelek, - mondta Pompilia. - Akar még mást kérdezni?

- Szereti-e Tiepolo grófné Pietrot? - kérdeztem.

- Erre se felelhetek, - jelentette ki Pompilia. - Hanem próbáljon még egyszer elaltatni és a kérdéseket lehetőleg úgy adja föl, hogy ne érintsék közvetlenül az én személyemet.

Kíváncsiságból megtettem a kísérletet. Erősen fogtam Pompilia kezét.

- Hol van most Pietro és mit csinál? - kérdeztem.

- Piszkos, züllött csapszéket látok... részeg matrózok táncolnak, énekelnek... az osztéria ajtaja folyton nyílik... gyanus alakok jönnek-mennek. Az egyik sarokban, messze a táncolóktól, egyedül gubbaszt egy csavargó... Az arca, bár borostás, nagyon finom és a kezén látszik, hogy nem sokat dolgozott. Most megismerem... Ez Pietro!

A médiumon különös izgalom vett erőt, egész testében remegett és féltem, hogy fölébred. De ez nem történt meg.

- Hol van az az osztéria, amelyben Pietro ül?

- Szűk, piszkos utcáiban. Olajlámpa se pislog benne. Egészen sötét van, alig látok. Ablakból némi fény árad ki. Fölötte cégér, piros állati bőr, bőrkereskedő cégére.

- Mit lát még?

- Az osztériában egy idősebb ember leül Pietro mellé. Matróz. Haja kissé őszbe vegyült, bajusza deres. Beszélgetni kezd Pietroval, aki azonban nem felel neki. Ezt a szót hallom: „Búvár!” Nem tudom, mit jelent. Ah igen... A deresfejű matróznak a társai odakiáltják: „Hogy vagy, búvár?...”

Pompilia szünetet tartott.

Utána újult erővel próbáltam folytatni a kérdezősködést:

- Hol van most és mit csinál Barbara?

- Gyönyörű hálótermet látok. Ablakai a Canal Grandera nyílnak. Festmények a falon. Ezekhez hasonlót az Accademia dei Belli Arti-ban láttam. A bútorok régiak, előkelők. Széles, mennyezetes ágy. Barbara még ébren van. Kikönyököl az ablakon. Könnyű csipkés ing rajta, egyéb semmi. Fejét lehajtja jobb kezére. A másik kezében virág. Szagolgtatja... Olajfa virága...

A szívem megdobbant. Mikor az egyik muranoi utcában jártunk, olajfa mellett mentünk el. Barbara benyult a kerítésen és az olajfáról virágos ágat tépett le. Most ezt szagolgtatja.

Rám gondol-e?

- Mit lát még? - kérdeztem a médiumtól.

- Barbara szemében könnycseppet. Most egyszerre elmosolyodik. Elszalad az ablaktól és egyenesen beleveti magát az ágyba. Magára húzza a selyempaplant állig. Arca boldog, ragyog. Elfújja a gyertyát. Sötét van... Gyufát gyújt. Meggyújtja a gyertyát. A szekrényhez szalad, legalsó fiókját kihúzza. Keresgél. Most egy papirost vesz ki. Női fej rajza. Barbarát ábrázolja...

A szívem szinte kiugrott helyéről. Ez a rajz... nem lehet más, mint az a vázlat, amelyet Barbaráról készítettem, mikor vele és Péterrel együtt az osztériában voltunk, Barbara tehát rám gondol!... Vagy talán Pietrora?

A médium folytatta:

- Most visszateszi a rajzot a helyére, becsukja a fiókot, visszafekszik az ágyba, belebámul a gyertyába, félig már alszik és álmában mosolyog, most felül, elfújja a gyertyát... a szoba ismét egészen sötét...

Pompilia fölébredt, rám nézett és szólt:

- Ha valami olyasmit mondtam, ami akár önre nézve, akár rám nézve életveszélyes, kérem mindkettőnk érdekében, mondja meg nekem.

- Asszonyom, ön igazán meglepő és csodálatos dolgokat mondott - feleltem - de semmi olyasmit, ami önre vagy rám nézve életveszélyes volna. Egészen el vagyok ragadtatva képességeitől és nem tudom, hogyan honoráljam...

- Semmitsem fogadok el, - szólt gyorsan Pompilia. - A törvény ezt tiltja.

- Akkor hát, asszonyom...

Legyen szerencsém máskor is. Ha életében valami válsága lesz vagy meg akar tudni valamit, ami jövőjére nagyon fontos, forduljon mindig bizalommal hozzám...

Kezet nyújtott és én távoztam a különös asszony házából.

11.

Éjfél lehetett és én újra Murano utcáin bolyongtam.

Amikor egy szűk, girbe-gurba utcába értem, ahol olajlámpás se pislogott, valami gyér világításban, amely talán a csillagokból áradt, megpillantottam egy piros, állatbőr alakú bolti cégért, amilyen bőrkereskedések fölött szokott lógni. Pompilia szavaira rögtön visszaemlékeztem. Az utca másik végében valóban egy osztéria fénye, bűze, lármája, zenéje áradt ki az éjszakába... Félelmetes volt a hajósoknak ez a csapszéke és én mégse tudtam eltávolodni tőle. Néhány percig haboztam, belépjek-e az osztériába. Végre is kíváncsiságom győzött és minden szorongásomat, borzalmamat legyőzve, beléptem a matrózok kocsmájába.

A táncolóktól legtávolabb lévő sarokban, ahogy Pompilia leírta, ott ült Bor Péter.

De a szakadt, sáros ruhájú, borostás állú csavargóban, aki bambán bámult a poharába, ugyan ki ismert volna rá a velencei hölgyek elkényeztetett orvosára? Mi történt ezzel az emberrel, hogy ennyire lezúllott, ilyen csapszék-töltelék lett belőle? Péter annyira félelmetes és visszataszító látvány volt, hogy nem mertem közeledni. Olyan helyre ültem le, honnan zavartalanul megfigyelhettem. Péter elhúzódott az emberektől. Néha rám is esett egy-egy pillantása, de nem ismert meg, üres tekintete tovább révedezett. Alig hittem a szememnek, hogy ez a condrákba burkolt csavargó vagy koldus azonos lehet Péterrel. Öltözetén meglátszott, hogy úri volt, de a viszontagságok annyira megviselték, hogy többé nem számított emberi ruházatnak. Péter, mint valami elázott hulla ült a helyén. Arcának megnyúlt vonásaiból végtelen közömbösség sivárkodott elő. Szemhéja vörös volt, mint azoké, akik sokat virrasztanak. Ajka petyhüdtlen lógott alá és bajusza gondozatlanul, csapzottan merült poharába. Részeg vagy beteg volt, mindenesetre olyan állapotban, hogy - úgy látszott - nem ismeri föl a körülötte levő embereket.

Végtelen szájalom fogott el. Szerettem volna hozzámenni és kikérdezni. De egy meggondolás visszatartott. Barbara és Pompilia megerősítette abban a föltevésemben, hogy Péterben valami társadalomellenes lény rejtőzik, amely néha állati hevesességgel tör ki belőle. És mostani állapota, a züllöttség biztos jeleivel, arra mutatott, hogy az emberi állat most teljesen kialakult benne.

Vagy talán szándékosan nem ismert volna rám Péter? Röstellte előttem elzúllásának ezt a feneketlen vígasztalanságát? Bízott még abban, hogy valaha talpra állhat és újra a régi nőhódító lehet, aki letagadhatja, hogy egykor ebben a pizskos osztériában a szemétnéppel volt egyenlő?

Minthogy nem akart rám ismerni, nem akartam rákényszeríteni a társalgásomat vagy barátságomat. Az osztéria hangulata különben is egyre mámorosabb és veszedelmesebb lett. Távoztam. Mikor kimentem, még hallottam, hogy Bor Péter szomszédját, egy őszbe csavarodott bajuszú matrózt a társai biztatják:

- Igyál, bűvár!

12.

„Dear maestro!

Nem értem, miért nem jön? Remélem, még nem felejtett el minket egészen? Holnap fekte kávéra várom.

La Spina grófné.”

Ez a levél, amelyet a hotelbeli kulcsszekrény rekeszében találtam, legalább is oly kellemetlenül érintett, mintha valamelyik hitelezőm fenyegetne. A sorok közül ezt olvastam ki: „Ön előleget vett föl arckép megfestésére és azóta nem mutatkozik. Az ilyen tréfát mi amerikaiak nem értjük. Business is business.”

De a rekeszben egy másik levél is volt:

„Kedves barátom,

a legnagyobb sajnálatomra nem jöhetek. Gyöngélkedem. Lehet, hogy nem leszek komolyabban beteg és akkor a napokban fölkeresem.

Mindig önre gondol

Barbara.”

Vacsorám befejezése után egyedül nekivágtam Velence zeg-zúgos utcáinak. A Márkus-tér után a „Mercerie” hosszú utcájában folytattam az útam és le-letértem a kis callé-kba.

Milyen hangos, vidám és elbűvölő a velencei élet ilyen meleg estén, amikor vacsora után az emberek sietnek a színházba, a kirakatok vakító fényben csillognak végig a Mercerián, kis, jelentéktelenül kedves boltocskák ritka műkincseket vagy nagyértékű ékszereket ragyogtatnak meg, minden utca sarkán bodros hajú velencei leányok nevetgélnek, fogaik fehér sövényének villogásával, facchinok és más szegény emberek, gyári munkások, halászok blúzai súrolják a színházba, hangversenyre siető úrinők selymét, mindenki hangosan beszél, kacag, még akik szitkozódhatnak is, mintha csak tréfából csinálnák, egy-egy olasz pap vagy vidéki katonatiszt tűnik föl a tömegben, az árusok hangosan kiabálják vagy éneklik portékájukat és az embernek maga sem tudja, miért, az az érzése támad, hogy ebben a régi, tengerparti és kereskedő városban minden eladó, minden!

Három angol fiatalember cylinderben és „full dress”-ben katonás lépésekkel, mintegy vezényszóra siet bizonyosan a színházba és olyan furcsák, olyan idegenek, olyan fabábúszerűek ebben a nyüzsgő, mosolygó városban, hogy a nép önkéntelenül észreveszi őket és tréfás megjegyzéseket röptének feléjük, amelyeket az angolok se meg nem értenek, se föl nem vesznek. Jobb mulatság híján követtem az angolokat, akik meglehetősen gyors és egyforma lépéseikkel végre a „Teatro Malibran” elé értek. Bementek a színházba és én utánuk. A színházban Puccini Bohémjeit adta elő egy „staggione”. Én is megvettem az „ingresso”-t, hogy körülnézzek a színház nézőterén, vajjon van-e még jó ülőhely, amelyet megválthatok.

A földszinten a három angol fiatal úr épp mellém került. A színházban mindent furcsának találtak, a legfurcsábbnak azt, hogy az urak bottal, kalappal ültek a nézőtéren és botütésekkel sürgették az előadás megkezdését. Az angolok is rögtön magukévá tették ezt a szokást és cilindereiket csak akkor vették le, amikor a többiek, vagyis a függöny felgördülésekor.

Az olaszok kiváló művészek és zenészek. A „Bohémélet” első felvonásával igen nagy sikert értek el.

Amikor a függöny legördült, és a nézőtér kivilágosodott, a földszinti messzelátók a legszívesebben egy első emeleti páholyt kutattak, honnan egy hölgy ragyogó szőke és mezítelen válla tündökölt elő: La Spina grófné volt. Alighanem az első felvonás alatt a sötétségben foglalt helyet páholyában, mert különben már rég észrevettem volna. De nem is lehetett észre nem venni ezt a diadalmasan szőke és különös jelenséget, gyermekesen kedves, szép és egészséges arcát, mosolyának bájos gödreit, romlatlanul villogó fogsorát, kicsiny ajkát, nagy álmodozón kék szemét, kissé fitos, de arisztokratikusan élezett orrát. Ha egyébként nem, ékszerei káprázatos pompájáért is megérdemelte a feltűnést, amelyet keltett. Csak az Újvilág leányai tudnak felmutatni olyan nyakéket, diadémot és butónokat, amik Edith szépségét ezerszer hatványozták. Az elszegényedett ó-világból már kiperegtek a pompás szolitérek a dollárok hazájába és az amerikai milliomosok ékszergyűjteményeit bizonyára megbővítették az „Inkák kincsei” is. Edith csillogása elhomályosította a velencei arisztokrata nők családi ékszereit, amiknek értékesebb darabjai valamelyik könnyelmű ős kezén már rég eltűntek, hogy helyüket olcsóbb kövek vagy silány utánzatok foglalják el. Edith hajában kékgyémánt vagy hasonló ritka kő szórta vakító és titokzatos sugarait. Az egész jelenség olyan volt, mintha Edith a sziporkázó gyémántok szikraesőjében ülne.

Páholya hátterében valaki meghúzódott a félhomályban, csak frakkingének plasztronja fehérlett elő. Nem lehetett tudni, a férje vagy valaki más van-e ott. Az egész második felvonás alatt a grófné mellett levő hely üresen maradt és a páholy frakkos vendége visszahúzódott az ismeretlenség homályába.

A második felvonás után a szünetben, mikor kifelé tartottam a nézőtérről, elélem állt Bor Péter kifogástalan frakkban, világfias eleganciával.

- Meg akarsz szökni! Hohó, nem lehet, barátom! - így szólt hozzám. - Most viszek egyenesen La Spina grófné páholyába.

Belém karolt és a szó szoros értelmében ragadott magával. Útközben még a következőt mondta:

- Micsoda dolog az, hogy téged egyáltalán nem lehet látni? Annyira elmerültél Velence régi szépségeibe, hogy minden másról megfeledkezel? A te helyedben én nem venném oly közömbösen, ha egy szép asszony, mint La Spina grófné, érdeklődik irántam.

Ez az üde, jókedvű, tetőtől-talpig kifogástalan viseletű ember homlokegyenest ellentéte volt annak a csavargónak, akit a muranoi matrózkocsmában láttam. Lehetetlen volt elhinni, hogy a kettő ugyanaz a személy. Legföljebb arcban hasonlíthatnak egymásra. Pietrónak talán valami alteregója él itt Velencében és azt láttam én a muranoi osztériában?

A páholyban La Spina grófné kitüntető kedvességgel fogadott, maga mellé ültetett és kikötötte, hogy az egész harmadik felvonást az ő páholyából nézzem végig.

Edith nagyon kedvesen viselkedett velem szemben. Amikor szóba hozta arcképe megfestését, ezt olyan formában tette, amely rám nézve a leghízelgőbb volt. Nem a türelmetlen hitelező szólt belőle, hanem a hiú és kíváncsi asszony, aki szeretné már látni, milyennek festem meg. Éreztem, Bor Péter annyira fölmagasztalta és túlozta előtte művészetem jelentőségét, hogy nehéz lesz kielégítenem az amerikai hölgy ízlését.

Edith arcképének megfestése elé némi aggodalommal néztem.

Az egész felvonás alatt abból a szempontból néztem Edithet, milyen módon tudnám a legjobban megfesteni.

Természetesen eszembe jutott az is, hogy az a kép, amelyet Edithről fogok festeni, nem maradhat titokban. Barbara értesülni fog róla és ez annál inkább fogja bántani, mert az ő arcképének megfestéséhez, amelyhez régebbi ígéretem köt, még hozzá se fogtam.

Éreztem, nincs más megoldás a számomra: hozzá kell látnom mindakét arcképhez egyszerre. Az egyikben, Edith arcképében meg fogom mutatni, milyen virtuóz tudok lenni. A másikban a jobbik énemet, legigazabb és legmélyebb művészetemet fogom feltárni. A két nő egyszerre mint két külön művészi feladat merült föl bennem, amely kezdett izgatni.

Edithnek ott a páholyban megígértem, hogy másnap hozzáfogok arcképe megfestéséhez. Minthogy az előadás vége közeledett, elbúcsúztam tőle és Pietrótól. Bor Péter kikísért a folyosóra és ott komolyan mondta:

- Te, aztán cserben ne hagyj!

- Holnap eljövök okvetlenül.

Ezzel elváltunk. Úgy láttam, se Péter, se Edith még nem tudják, hogy engem milyen szálak fűznek Barbarához.

13.

Másnap megkezdtem Edith arcképének festését. A La Spina-palota egyik szalónja óriási tükörablakával a Canal Grandéra nyílt. Ezt a helyet választottam műtermül. A hatalmas ablak szinte magába szívta a Csaterna minden fényét és világosságát úgy, hogy megfelelően alkalmazott függönyökkel kellett tompítanom a beözönlő fényt.

Edith számára a garderobjából kiválasztottam egy selyemruhát, amelynek kékes tengerzöldje nagyon illett Edith szőkeségéhez. Az asszony fiatal és üde arcából nem volt nehéz kikeresnem

azt a nézetet, amely az utókor számára való megörökítésre a legelőnyösebbnek ígérkezett és amelyben orrának finom vonala, szemének kifejező kéksége, ajkának csigája a legjobban érvényesült.

Ruháját a XVIII. századbeli angol arcképfestők stíljében bő, pompázó redőkben rendeztem el, hogy a selyem fénye is érvényre jusson. Gainsborough, Romney, Lawrence jártak a fejemben.

Edith kedves, türelmes, lekötelező modell volt. Ennél még több is, mert tudatában volt annak, hogy nemcsak nekem kell megnyernem őt, hanem neki is meg kell hódítania engem. Szép asszony eleget tanácskozik a tükrével, semhogy ne tudná, melyek szépségének előnyös vagy hátrányos oldalai. Edith igyekezett lehetőleg elbűvölővé és széppé tenni magát, ami könnyen sikerült neki, hiszen valóban szép volt és érdekes.

Beszélggettünk és én igyekeztem kitanulmányozni Edith jellemének rejtettebb pontjait. Az ilyen arcképfestés, amikor minden figyelmünk arra az egyénre összpontosul, akit a vásznon megeleveníteni akarunk, amúgy is már külsőleg lélekelemzéshez hasonlít, ahogy az ember a találó, jellemző vonásokat igyekszik egymásután fölrakni a vászonra.

Ha aztán a modell maga is értelmes, érzelmes, gondolkodó lény, mint Edith, okvetetlenül észreveszi, hogy itt nemcsak külsőségek hű lemásolásáról van szó, hanem különösen az arcban és főként a szemben a lélek kifejező beszéltetéséről.

Csakhamar rájöttem, hogy az a felületesen kedves, társaságokban nevelkedett, mindenkire egyformán meleg és egyformán közömbös modor, amely Edithet az első pillanatra jellemezte, voltaképp szemérmességének fegyverzete. Ezzel a modorral elejét veszi annak, hogy az ember bizalmasabb, mélyebben járó kérdéseket intézzon hozzá vagy ha ilyeneket kérdez tőle az ember, játszi módon kitérhet előlük. Minden kérdésemre elpirult és igyekezett kitérni előle. Szereti-e a férjét? Érdekl-e mélyebben Bor Péter? Kérdéseim, amelyekkel ebben az irányban nyomoztam, ideges nevetést váltottak ki belőle.

De meg tudta fordítani a rudat: ő is kezdett faggatni engem: hogyan érzek voltaképp iránta, barátom-e Pietro és mi a véleményem róla. Olykor enyhe gúny, valami támadó él is volt a szavaiban. Egyszer meg is hökkentett egy kijelentésével:

- Nem merült-e maga belé túlságosan - kérdezte - valamelyik velencei szép nőbe?

Hogyan? Talán tudja, hogy Barbara...? Igyekeztem kérdésére olyan feleletet adni, amely el ne áruljon.

Az ülés vége felé megérkezett Bor Péter is. El volt ragadtatva attól, amit aznap csináltam, pedig az arckép legelején tartottam. Pietro megállt a fölvázolt kép előtt, karját összefonta, nézte egyideig a festményt és szólt:

- Ebből nagy dolog lesz!

Minthogy a modell is, én is fáradtak voltunk, elhatároztuk, hogy abbahagyjuk a munkát és csak holnapután folytatjuk. Elbúcsúztam a grófnétól, Pietro kikísért és útközben csak ennyit mondott:

- Útban vagy a milliók felé! Én fogom egyengetni az utadat, hogy Velence legkeresettebb arcképfestője légy.

És mellékesen megkérdezte:

- Ha pénz kell, szólj. Kapsz, amennyit akarsz.

Ugyanaznap korán délután a Tiepolo-palota mahagóni kapuján az ódon dörömbölővel egy festő kopogott, aki hóna alatt magával hozta egész „műhelyét”. A portás elcsodálkozott, amikor hónom alatt festékes dobozzal és rámára húzott vászonnal beállítottam.

- Rögtön értesítem a grófnőt, - szólt és fölszaladt a lépcsőn.

Nem kellett sokáig várnom. A portás alázatosan engedelmet kért, hogy cókómókomat ő cipelhesse és fölvezetett Tiepolo grófné elé.

Barbara mosolyogva, ragyogón lépett elém:

- Mi jutott eszébe, mio caro? Minden előzetes bejelentés nélkül beállít ide és hozzá még teljes harci felkészültséggel!

A portás visszavonult, miután holmimat elhelyezte.

- Meg akarom ostromolni, Barbara, a magam módja szerint. Festő nem tud szép szavakat mondani, festő csak festeni tud. És amit én ebben a pillanatban érzek maga iránt, Barbara, oly mély, szép és igaz dolog, hogy vászonra kívánczok.

- És ha véletlenül nem talált volna itthon?

- Éreztem, hogy itthon van, - feleltem.

- És igazán meg akarja festeni az arcképemet?

- Mindjárt most! - feleltem.

- Ó, én azt hittem, - mondta Barbara - már egészen megfeledkezett arról, hogy egyszer fölkerterm arcképem megfestésére. Emlékszik, mikor első ízben volt nálam?

- Felejthetetlen nap! - mondtam. - Először jártam itt, ebben a művészetnek szent hajlékban, hol a nagy Tiepolo árnyékában nem mertem magamat nagyon ajánlani. Nagy szerénységgé lett volna. És később maga nem hozta többé szóba ezt a dolgot!

- Megmondom őszintén, miért nem, - szólt Barbara. - Idegességem gyógyítása nagyon sok pénzbe került és férjemnek amúgy is tőzsdevesztései voltak... le kellett, szóval, mondanom arról, hogy öntől arcképem legyen. Pedig nem szívesen mondtam le. Abból a skizzből, amit rólam készített a muranoi osztériában, hol először találkoztam magával, láttam, hogy maga nagy művész.

- Barbara! ez az elismerése a legszebb jutalom, ami engem eddig művészi pályámon ért. És amikor ma hónom alá vettem festővásznamat és festékes dobozomat, azzal az elhatározással jöttem ide, hogy meg kell festenem a maga arcképét... értse meg, meg *kell* festenem! Művészetem profanizálásának érezném, ha ezért pénzt kérnék. A kép az öné lesz, Barbara, ha egyébként nem, azért a tüneményes néhány óráért, amiket nekem ajándékozott Muranóban.

- Nem, hiszen ön nem gazdag ember, - felelte Barbara - és ilyen érdemetlen ajándékot nem fogadhatok el. Ha nincs is rendelkezésemre annyi, hogy magát kellőképp honoráljam, azért akad majd még ebben a palazzóban valami műtárgy, amit cserébe följajánlhatok. A választást önre bízom.

- Ne szégyenítsen meg, Barbara, - mondtam. - Nem fogadok el semmit. Ha rám akar erőszakolni valamit, fogom a palettámat és elmegyek. Hát nem elég, hogy ide adja nekem modellnek a maga csodálatos szépségét és megihlet engem a jóságával, nemességével, amely minden pórusából árad? Mit adhatok én ezért méltót cserébe? Csak megkísérelhetem, hogy talán egyszer nekem is sikerül, hogy Tiepolo magaslatára emelkedjem, ha maga megihlet!

Barbara rám nézett, szeme kifényesedett, mintegy belső, meghatott könnyektől, megindult hangon mondta, miközben a hajamat símogatta:

- Drága, drága...

Megragadtam a kezét és megcsókoltam.

- Vigyázzon, a férjem beléphet, - szólt Barbara.

14.

A Tiepolo-palotának minden zuga tiszteletet parancsolt, nemes anyaga dacolt az idővel és ha az ember ott kopott, viseltes dolgot látott, nem arra gondolt, hogy jó volna újjal kicserélni, hanem arra, hogy mily csodálatos ízlésük volt a régieknek.

Az a szoba is, amelyben Barbarát festettem, a multnak és művészetnek volt szentelve. Régi, XVI-XVII. századbeli metszeteken lát csak az ember ilyen stílű szobát és bármennyire a XX. században is él az ember, azt várná, hogy színes középkori apródok, renaissancekori brokát ruhájú hölgyek, ódivatú „valletto”-k lépjenek be.

Barbarát beültettem abba a díszes, faragott velencei székbe, amelynek komor ébenfáját mór művű elefántcsont és gyöngyház-berakás díszítette. Valaha egy dózse széke volt.

Velencei bársonyból való sötét ruhát adtam Barbarára, hogy nyakának, vállának vakító fehérségét, hajának Tizian-tónusát méltó keretbe helyezzem. Dédanyjának ezt a csodálatosan szép ruháját, amelyet egy muzeális szekrényben őriztek, Barbara csak nagy rábeszélésemre vette föl. Félt tőle. Az ilyen nagymultú családban bizonyos tárgyakhoz szomorú hagyományok fűződnek és talán ez a ruha is valami régi tragédiára emlékeztetett.

Amint azonban magára öltötte a ruhát és beült a dózsei székbe, a vele szemben álló nagy velencei tükörből láthatta, hogy királynői pompájával semmiféle mai divat nem vetekedhetik. Haját Tizián módjára fésültetem.

Mint művészt engem az izgatott, hogy vissza tudom-e magam élni a Tizian nagyszerű arcképeinek korába, a velencei iskola fénykorába. A velencei környezet, a Tiepolo-palota hagyományai mind szinte rám erőszakolták, hogy a multba álmodjam vissza magamat. Az orchidea a legnemesebb virág, a virágok királynője és akármilyen szomorú viszonyok közé jut, finomságából, előkelőségéből nem veszít. Úgy éreztem, hogy Barbara is ilyen orchidea, amely elkorcsosult viszonyok közé jutott anélkül, hogy lényegéből veszített volna és rajta keresztül meg fogom érteni a régi Velence nőit.

Amint szívem királynője, Barbara ott ült az ébenfa széken, csak elfogultsággal tudtam feléje közeledni. Elfelejtettem, hogy én vagyok ennek a királyi játéknak a rendezője, én állítom be Barbarát a renaissance pompájába. Abban a korban félistenek járkáltak a földön. Többnyire maguk teremtettek maguknak vagyont, hatalmat, országot, festőkirályokkal, szobrászfejedelmekkel, építőfáraókkal népesítették be udvarukat, megvetették a tömegemberek jogait és élték a maguk külön, nagyszerű világát.

Barbara visszahozta számomra ezt a kort és mikor apródi hódolattal közeledtem feléje, az volt az érzésem, hogy mindketten felülállunk a kívül nyüzsgő tömeg előítéletein, babonáin.

Mély, áhitatos figyelemmel fogtam hozzá Barbara arcképének megfestéséhez. Homlokom borus volt, szemöldökömet összehúztam: a szellemi munkába merülő ember arca. Barbara mosolygott azzal a csodálatos mona lisai melegséggel, amely szinte mint aranypor lebeg tovább a levegőben.

Ha kifáradtunk, - a modell a feje tartásában, én a munkában, - akkor közelebb símultunk egymáshoz. Nyitott ajtó mellett és folyton kitéve annak, hogy valaki beléphet, meglephet bennünket, lopott csókokat váltottunk egy-egy nagyobb karosszék támlájának fedezete mögött. Ó, elég volt, ha Barbara csak finom, vékony ujjait engedte át nekem, ezekkel az ujjakkal és a köztük lévő lágy hajlásokban szerelmes, vérforraló játékokat játszottunk.

Már alkonyodott, dolgozni a festményen alig lehetett és mégse tudtunk elválni egymástól. Pedig minden pillanatban beléphetett Tiepolo gróf, mégis folytattuk az ajkak, ujjak szédítő érintkezését a renaissance embereinek könnyelműségével.

Éreztem, hogy ennek az idegperzselő játéknak a végét már nem mi fogjuk megszabni, hanem valami, ami bennünk van, ami erősebb nálunk, aminek hatalmas, lebírhatatlan szellemét felidéztük és nem tudjuk tovább visszatartani mindenféle veszedelmek ellenére sem.

A pamlagon, amelyet a mellette lévő fal csak félig takart el kívülről jövő tekintetek elől, örvényszerűen egymásra akadtunk, egymásba hullottunk és Barbara az enyém lett.

- Menj, menj, - suttogta Barbara, mikor magához tért. - Holnap felkereslek a Danieliben...

- Mikor?

- Este, - suttogta Barbara és kituszkolt.

- Örökre a tied vagyok, - suttogtam.

- Ki tudja, - felelte halkán, szomorún.

15.

Az éjszaka langyos, kellemes volt. Vacsora után gondolába szálltam és Gasparone, a vén gondoliere elvitt a Rialto felé, föl- és alá mentünk a Canal Grandén, hallgattuk a „szerenátát” és végül a Tiepolo-palota közelébe értünk. Már éjfél volt, a palazzo sötéten aludt a laguna mentén, semmi fény, semmi életjel. Barbara ablakában, amelyet jól ismertem, a szúnyoghálót dagasztotta a szél. Gasparone megérezte, hogy most nem kell eveznie, partra ugrott, leült egy kőrakásra, elővette pipáját és csöndesen pöfékelt. Egyedül maradtam a gondolában, ringatott a víz és fölnéztem hosszan Barbara ablakára... talán rólam álmodik... kiről is másról...? Pietro?... Csak sötét árnyék a multjában. Bizonyára sose volt köztük semmi. Első találkozásunk alkalmával az osztériában Barbara viselkedésén meglátszott, hogy Péterben csak orvost lát és nem férfit. Pietro hiú dicsekvése és rágalma mint ostoba fecsegés hullott le Barbara méltóságos és becsületes tisztaságáról. Barbara sose szerette Pietrot, erről meg voltam győződve, különösen most, amikor szívem tele volt Barbara szerelmével és jogom volt föltenni, hogy én meg az ő szívét töltöm be teljesen.

Azt is éreztem, hogy Barbara nem olyan asszony, aki könnyű, futó kalandba bocsátkozik. Szinte meghökkentem, ha arra gondoltam, hogy mi lesz majd velünk. Barbara az enyém és azt tehetek vele, amit akarok. A férjét többé nem fogja szeretni és hazudni sem tud majd neki. Mi lesz?... Barbara fogja meghatározni, mit tegyünk. Mindenben alávetem magam akaratának. Életem ezentúl az övé.

De mi lesz velünk? Ki tudja! Szerelmesek bízzák csak ezt a csillagokra!

Későn keltem, minthogy az éjszakát a Canal Granden virrasztottam át. Reggelimet fölhozattam szállóbeli szobámba.

Enyhe, meleg napfény áradt be az ablakon, de még frissen, üdén. Tányér, vaj, sült tengeri halak szinte csillogva kápráztak a napsugárban. Boldog voltam, mint még soha!

Vázlatkönyvet vettem elő és Barbara arcát rajzoltam emlékezetből, arcának különböző részleteit, orrának finom hajlását, ajkának csigáját, csodálatos szemét.

Kopogtak az ajtómon. Azt hittem, a takarító szolga és kikiáltottam: „Avanti!” Az ajtó megnyílt és belépett... Barbara.

Útiruha volt rajta, fején fátyolos kalap. Szinte a felismerhetetlenségig le volt fátyolozva. Az ajtót kulccsal gyorsan bezártam. Karomat ölelésre tárva feléje siettem. Elhárította ölelésemet.

Leült egy székre. Remegett, lázas volt. Alig tudott beszélni.

- Rettenetes éjszakám volt, - kezdte. - Ha látta volna ma reggel a párnámat! Csupa könny és vér! Azt hiszem, izgatottságomban megpattant egy ér a torkomban. Bűnbánó Magdolna nem szenvedhetett annyit, mint én az elmúlt éjjel...

- De hát miért szenved? - kérdeztem. - Nem boldog?

- A legborzasztóbb: attól félek, hogy maga megvet engem! - mondta halkán Barbara. - Odaadtam magamat... oly könnyen, hogy ez magam előtt is hihetetlennek tűnik föl... és tudom, megvet ezért, a rosszaknál is utolsóbbnak tart engem!...

- Barbara, hát nem szeretsz? - mondtam. - Te vagy az én életem és életem a te kezében van. Nézd, én is gondolkodtam sokat az elmúlt éjszaka. Ott voltam ablakod alatt a lagunán, ott virrasztottam és már derengett, mikor elmentem onnan. Ó, ha tudtam volna, hogy szenvedsz, nem riadtam volna vissza semmitől, hogy fölmehessek hozzád...

- Az Isten óvott meg tőle! - riadt meg Barbara. - Élve nem kerültél volna ki palotánkából. Tiepolo gyaníthat valamit... Talán valaki meglátott bennünket... vagy ő maga! Ma reggel elutazott... El fogunk válni.

- Igaz ez, Barbara?...

- Nem igaz, - mosolygott Barbara szomorún - de bár igaz volna! Nem bírom a hazugságot! Tiepolo bízik bennem, a maga módja szerint... vagyis egyáltalán nem törődik velem... Ma reggel Milanóba utazott „üzleti ügyben”. Milanóban szeretője van és üzleti útján „a hasznosat mindig összeköti a kellemessel...” Pietro, végre van valakim, akinek őszintén elmondhatom az én házasságom szürke, szörnyű titkát. Fiatal, tapasztalatlan lány voltam, amikor Tiepolo felesége lettem... A harmadik héten már megcsalt, megalázott egy komornával... Beteges ember, nem ura érzékeinek. Két évi házasságunk alatt teljesen tönkrementek idegeim... Most roncs vagyok... Te más érdekelnél... egészséges, tiszta leányt... és ehelyett, én szívem, egy halálosan beteg, földúlt asszonyt kaptál... Ó, nem lesz sok örööm bennem!...

Barbara zokogni kezdett, hulltak a könnyei és ezek a könnyek, ha kissé ártottak is szép, finom, törékeny vonásainak, annál rokonszenvesebben ragyogtak felém. Éreztem, hogy szeret engem Barbara és hogy ez a szerelem talán meg is fogja gyógyítani...

- Barbara! - mondtam neki - én tudom, ki vagy... Velencében nagyobb kincset nem találhattam volna... Mindenre képes vagyok érted... Ha nem bírod a hazugságot, én se bírom. Légy nyíltan az enyém, a feleségem!... Minden úgy lesz, ahogy te akarod.

- Tiepolo elutazott három napra, - szólt Barbara - és ezzel időt nyertünk a gondolkodásra. Három nap alatt majd csak kitaláljuk, mit csináljunk...

- A boldogságunkat többé nem engedem elrontani. Enyém vagy és enyém maradsz, Barbara!

- És én mégis rosszul tettem, - szólt az asszony - hogy eljöttem hozzád... Hazulról úgy mentem el, hogy Padovába utazom rokonaimhoz. A hajóig elkísért a komornyik, egyedül mentem a Lidóig... ott kiszálltam és egyenesen hozzád rohantam. Úgy-e, rosszul tettem?

Fátyolos kalapjához nyúltam, hogy vesse le és helyezze magát kényelembe, de szelíden eltolta a kezemet.

- Mi az? Még a kalapod se akarod levetni nálam? - kérdeztem.

- Ne haragudj, - mondta Barbara - félreértesz. Hiszen a tied vagyok. Te bizonyára azt hiszed, könnyen hódítottál meg és váratlanul. Te nem ismerted azokat a küzdelmeket, amiket magamban folytattam attól a pillanattól fogva, amikor megismertelek. Már akkor szerettelek, de ezt saját magamnak se mertem megvallani, neked pedig egyáltalán nem!

- Drága, drága szívem, - feleltem. - Én nemcsak azóta szeretlek, mióta ismerlek. Úgy érzem, mintha velem született volna a képed, benne éltél mindig az álmaimban, gondolataimban és nem véletlen, hogy ebben az idegen városban hozzád sodort a végzet. Csak azért történt, hogy rád akadjak: a jobbik énemre, aki nélkül nem volnék teljes... A Sorsom vagy, az Életem!...

Barbara nem felelt semmit, csak szeme lett könnyes és könnyein át nézett rám azzal a pillantással, amelyet sose felejt el az ember.

Most már ellenkezés nélkül tűrte Barbara, hogy levegyem a kalapját. Tizian-hajának fényével egészen megtelt szerény kis szobám.

- Sajnos - mondtam - nem adhatok fejedelmi keretet királynői szépségednek...

- El se hiszed - felelte Barbara - milyen jót tesz idegeimnek ez a szép, világos szoba. A Tiepolo-palotát mindig úgy éreztem, mintha börtön volna, amelynek falaihoz régi, szörnyű bűnök és szenvedések emléke tapad. Egyszer egy régi krónika akadt a kezembe, egy velencei család története. Ez a rettenetes, véres krónika a Tiepolo-palota multját idézte elém. A férjem sokat beszélt családjáról. A gyilkosságok és egyéb büntettek hosszú sora a Tiepolók története. És ez a középkori, sötét szellem jellemzi férjem minden gondolatát és tettét. Csak a kor nem kedvez neki. Most mégis van rendőrség, nagy az ellenőrzés, különben Giorgio - így hívják a férjemet - nem riadna vissza tőle, hogy minden lelkiismeretfurdalás nélkül tegye el láb alól azokat, akik útjában állnak.

- Drága szívem, mennyit szenvedhetnél Te - szóltam - hogy egyáltalán rosszat tudsz mondani valakiről, holott Te magad vagy a jószág és még a leheleted is jótékony.

Barbara úgy viselkedett, mint a rab, aki kiszabadult. Minden csekélység, ami szabadságát jutatta eszébe, mámoros örömet keltett benne. A jelentéktelen kis hotelszobára azt mondta, hogy ez az első hely, ahol igazán érzi a napfényt.

Az asztalomon kis ételmaradék maradt. Sóvárogva esett rá pillantása.

- Te éhes vagy! - találtam ki nevetve - és nem mersz szólni.

- Nagy izgatottságomban, mikor eljöttem hazulról, elfelejtettem enni.

- Becsöngetem a pincért - mondtam - és hozatok föl ennivalót.

- Ne fáraszd magad - felelte Barbara - és különben sem akarom, hogy a szállóbeli személyzet lásson. Hátha valaki rám ismer! Eddig a fátyol óvott attól, hogy fölismerjenek, de itt a szobában nem tarthatom fönn a fátyolt.

- Pompás ötletem van, Barbara - szóltam. - Te Padovába készültél és... tényleg Padovába fogunk menni. Van ott egy nagyszerű bűvőhelyem. Legutóbb, mikor Padovában voltam, megismerkedtem egy kedves, egyszerű olasz családdal. A hotelből, hol megszálltam, már az első

nap hozzájuk költöztem és pompásan éreztem magam náluk. Jószívű emberek, kedvesek, előzékenyek. Ritka emberpár. A férfi festő volt valamikor, de a nyomorúság arra kényszerítette, hogy állást vállaljon, könyvelő lett és csak szabad idejében festhetett. Természetes, hogy így mint művész tönkrement, de a lelke, kedélye még ma is nagyszerű. Ezekhez az emberekhez fogunk menni, Barbara. A város egyik legszebb, legcsöndesebb helyén laknak és náluk fogunk megbújni, mint valami vadgalamb-pár...

- A képet, amit rólad kezdtem festeni a Tiepolo-palotában, magammal viszem Páduába és ott befejezem.

- A képhez azonban nem juthatunk hozzá, hiszen otthon van a lakásomon és én, mint tudod, Páduába utaztam!

- Én magam hozom el valami ürüggyel, - mondtam.

- Tégy mindent úgy, ahogy jónak látod.

16.

Salaino, az én padovai jóbarátom nagy örömmel és meglepetéssel fogadott engem:

- Isten hozott! El se hiszed, mennyire örülök, valahányszor eljössz hozzám! - mondta Salaino.

- Tudom, ilyenkor mindig munkát hozol magaddal, amibe komolyan el tudsz merülni.

- Ezúttal többről van szó, - mondtam. - Olyan munkáról, amelybe egyenesen szerelmes vagyok. Egy arcképet akarok itt befejezni.

- A szobád rendelkezésedre áll.

Bevezetett a szobába, hol már régebben két művet fejeztem be. A szoba két ablaka ihletőn csöndes és művészettől patinás kis térre nyílt, olyan kilátással, aminőt csak művész tud teljes szépségében méltányolni. A szoba kissé ósdi, de eredetien olaszos berendezése csak fokozta azt a hangulatot, amelyet a festő mindenütt keres. Szerelmes párnak pedig, amely el akar bújni a világ szeme elől, álmodni se lehetne szebb helyet.

- Csak egy baj van ezzel a szobával, - mondtam a házigazdának. - Az, hogy nem fogadsz el érte bért. Pedig hát nem vagy milliomos...

- Hagyjuk ezt... - felelte Salaino.

- Tavalyról itt maradt egy vázlatom, - mondtam. - Ezt az előttünk lévő piazzát próbáltam le rajzolni. Nektek adom.

- A feleségem boldog lesz! - mondta Salaino csaknem könnyekig meghatottan. - Ezért az ósdi, olcsó kis szobáért te fejedelmileg fizetsz!

Átvezetett szalónjukba, ahol említett vázlatom a legdíszesebb helyen bekeretezve lógott.

- Üveg alá tetettem, hogy el ne pusztuljon, - mondta Salaino. - Úgy őrizzük, mint a szemünk fényét.

Belépett Teresa asszony. Igazi olasz típusú nő, kissé csontos arccal. Ez az asszony csupa jószág, csupa lélek volt. Bálványozta a férjét és törte magát munkával, hogy gyermekeit mennél jobban fölnevelhesse. Két gyönyörű szőke bambino, egy fiú és egy leány ragyogott glóriaként ennek a szegény, de boldog családnak az egén. Gyakran eszembe jutott, mikor náluk laktam, hogy a sors miért nem árasztja minden kedvezését ezekre a jó és szerény emberekre? Miért kell nyomorogniok? Talán nagy igénytelenségükben rejlik, hogy a kevésnél is kevesebbel megelégszenek? Vagy a sors nem engedi meg a túlságos örömet: és ahol boldogság van, oda ellensúlyul szegénységet akaszt az emberek nyakába?

- Még valamit kell kérnem tőletek, - mondtam Salainonak és feleségének. - Egy hölgyet hozok magammal, akinek az ittlétét családi körülményei miatt el kell titkolnunk. Bánjatok vele úgy, mintha a nővérem volna és senkinek ne említsétek még tréfából se, hogy én milyen nővel vagyok itt. Nektek is egyelőre csak annyit árulhatok el, hogy előkelő ízlésű, művész-lelkű asszony, akit nagyon meg fogtok szeretni, mihelyt jobban megismeritek.

Salaino átkarolta a vállamat és mosolyogva mondta:

- Drága barátom, hamarabb fogják a nyelvünket levágni, mintsem hogy valamely titkodat akár tréfából is elárulnám.

Mialatt én Salainoéknál készítettem elő a talajt, azalatt Barbara meglátogatta paduai rokonait. Egyik unokanővére - aki maga is szerencsétlen asszony volt - teljesen megértette Barbarát és őszinte jó barátságával támogatta. Különösen a paduai rokonokra való tekintettel volt szükséges, hogy Barbara színleg ennél az Ortensia nevű unokanővérénél lakjék és abban az esetben, ha véletlenül Velencéből keresnék, Ortensia vállalkozott arra, hogy mindenféle kellemetlen meglepetésnek elejét fogja venni.

Sűrűn lefátyolozott gyászruhás nő kopogtatott be Salaino lakásán. Teresa asszony szó nélkül odalépett hozzá és megcsókolta az arcát, aztán bevezette abba a szobába, ahol már a Tiepolo-palotában megkezdett arckép, festékek és ecsetek türelmetlenül várták.

- Mondjuk meg őszintén egymásnak, kedves barátom, - szólta Barbara, mikor belépett, - hogy bűn az, amit mi elkövetünk. Több annál. Valósággal lealacsonyítom magam. De ebből is láthatod, mennyire szeretlek!

Levettem fejről a fátyolos kalapot.

- A művészet és az élet nem ismer bűnt, - mondtam.

Barbara lehajtotta a fejét.

- A tied vagyok. Sorsom kezébe van letéve.

Most ráesett a pillantása az állványon lévő arcképére.

- Hiszen ez már csaknem kész!

- Teljesen kész, - feleltem. - Egyetlen ecsetvonást nem tudnék rajta változtatni. A kép címe: *La Morbidezza*. Ez nem te vagy. Ezzel a festménnyel le van zárva a korszak, amelyben még nem ismertelek. Félreértettelek.

- Mikor fejezted be ezt a képet? - kérdezte Barbara.

- Ma délelőtt. Éreztem, hogy ez arckép számára már nincs több mondanivalóm. Elvégeztem tehát rajta az utolsó ecsetvonásokat. A kép nem te vagy, hanem ez az a Contarini Barbara, akinek a világ ismer. Helyet foglalhat majd a hűvös velencei patriciusnők képei közt. A Tiepolo-palotában készült a kép, oda is való. De most megfestem az igazi Barbarát. A kép címe nem lesz „Morbidezza”, hanem ellenkezőleg „Élet” vagy „Szerelem”, ami egyre megy.

- Még egyszer meg akarod festeni az arcképemet? - kérdezte Barbara.

Most olyan jelenet következett, amely próbára tette Barbarát. Szakértő szemmel már Barbara belépésekor észrevettem, hogy fekete ruháját egyetlen fontos csatt tartja össze. Ezt a csattot vadul feltéptem. A ruha lehúlott. Barbara meglepetve, csodálkozva nézett rám az első pillanatban. De mikor csipkés ingéhez nyúltam, fölébredt benne a legősibb asszonyi ösztön, a szemérem. Föllázadt, védekezett.

Meglehetősen nyersen téptem le róla az inget, amely testét elleplezte. Vakító napfényben egyszerre ott állt az ismeretlen, mezítelen Barbara.

- Nem, ez túlságosan éles! - sziszegtem fogaim közt.

Függönyök segítségével elértem, hogy a fény egyenletesebben, símábban, művésziebben ömlött végig Barbara testén.

Tiepolo grófné még nem látott festőt, akit elragad vadul az ihlet. Megdöbbenve nézte azt a türelmetlen dühöt, amellyel a kellő világítást, beállítást kerestem. Barbara megérezte, hogy most kötelessége a testét a művészetnek adnia.

Egy órai szakadatlan, keserves munka után kimerülten hűlött ki kezemből az ecset. Leroskadtam a pamlagra.

- Nem bírom tovább! - morogtam magamban. - Tehetségtelen kontár vagyok. Pedig, hogy élt bennem a kép, amikor hozzá fogtam! Újra előlről kell kezdenem a tanulást! Nem tudok semmit!

Barbara zavartan nézett hol a képre, hol rám.

A napnak az a része, míg a világosság kedvezett, kemény festői munkában telt el. Barbarát festettem, szinte megfélelvezve mindenről. Barbarának kellett figyelmeztetnie engem, hogy ebéd, uzsonna vagy vacsora ideje következett el. Vacsora után, mikor Padovára leszállt az est, Barbara ismét átváltozott sűrűn lefátyolozott gyászruhás nővé. Sétát tettünk csendes, néptelen, zeg-zúgos utcákon, mint valami békés, boldog pár, amely napi munkája elvégzése után a pihenés és séta örömeit élvezi. De a lelkünk mélyén ott lappangott az az érzés, hogy ez a békés boldogság nem a miénk, nincs jogunk rá és a mi sorsunkban valami mélyebb tragikum lappang.

Betértünk egy csendes kávéházba, hol kisvárosi polgárok nem nagy számmal üldögéltek. Ujságokat olvastunk, ahogy egy rendes párhoz illik, amelyet mindenki házaspárnak néz. A lapok hírei közt két olyant találtunk, amely közletről érintette sorsunkat. Az egyik érdekes ujságközleményt Barbara fedezte fel és ez így hangzott:

„... hercegnő, a királyi család közeli rokona súlyos betegen fekszik. A hercegnőhöz De Bor Péter tanárt, a kiváló külföldi specialistát hívták meg, aki a hercegnő megoperálását mellőzhetőnek jelentette ki. De Bor tanár a maga speciális módszerével fogja meggyógyítani a nagybeteg hercegnőt...”*

A másik, még érdekesebb hirre én bukkantam rá és megvallom, sokáig haboztam, megmutassam-e Barbarának. A hír ez volt:

„Pisztolypárbaj. La Spina gróf és Tiepolo gróf, mindketten a velencei arisztokrácia vezető tagjai, ma délután Milanóban súlyos feltételű pisztolypárbajban álltak egymással szemben. Háromszori golyóváltás után sebesülés nem történt. A párbajozó felek nem békültek ki.”

Ebből a hírből kiderült, hogy Tiepolo gróf nem üzleti ügyben utazott Milanóba. Világos volt az is előttem, hogy ha ezt a hírt megmutatom Barbarának, ez annyit jelent, hogy azonnal visszautazik Velencébe. Sajnos, ezt semmikép se akadályozhattam meg többé. A hírt nem titkolhattam el Barbara elől.

Átnyújtottam neki az ujságot.

- Barbara, legyen elkészülve a legrosszabbra.

Barbara elolvasta a hírt, összerázkódott. Megfigyeltem: titokban könnycsepp jelent meg a szeme pilláján. Néhány percig elgondolkodva ült az ujsággal a kezében. Aztán nyugodtan hozzám fordult:

- Kedvesem, nekem azonnal haza kell mennem. Fölkeresem unokanővéremet és még ma éjjel az utolsó vonattal Velencébe utazom.

Lehajtottam a fejem és kérdeztem:

- Barbara, mikor láthatom viszont?

- Egyelőre nem tudok mondani semmit. Levélben fogom megírni.

- Hova?

- A mostani padovai címére?

- Nem, - feleltem - itt nem maradok... A Danieliba írjon nekem, Velencében... Szeretném hazakísérni magát Velencébe.

- Ez teljességgel lehetetlen! - jelentette ki Barbara.

Oly idegesen és türelmetlenül mondta ezt, hogy alig ismertem rá az én szelid, odaadó Barbarámra. Felállt és el akart rohanni.

Legalább engedje meg, hogy kikísérjem!

- Hát jöjjön!

Künn az utcán egyideig szótlanul mentünk egymás mellett. Egy helyütt egészen sötét volt az utca. A lámpa gyér fényét is felfogták a fák sűrű lombjai.

Barbara megállt:

- Most el kell búcsúznunk! - mondta.

Vad szilajsággal rám vetette magát, ölelt és csókolt, ahol ért.

- Életem, boldogságom! - suttogta. - Rossz sejtelem kínoz. Félek, hogy elveszítelek örökre...

- Miért?

- Magam se tudom!

- Miért párbajozott férjed La Spina gróffal?

- Nem tudom, - felelte Barbara, - Rosszat sejtek. Tiepolo... miattam verekedett meg La Spinával!

Egy bérkocsi baktatott arra. Barbara belevetette magát a kocsiba és elhajtatott unokanővéréhez, Ortensiához.

17.

Mikor a velencei Danieli-szállóba visszatértem, a portás levelet adott át, amelyet elutazásom után hoztak a hotelbe. A levélben csak ennyi volt:

„Kedves barátom!

Életbevágó fontos ügyben keress föl engem okvetetlenül, mihelyt ezt a leveletem megkapod. Első sorban a te érdeked, hogy beszélj velem. Neved, reputációd forog kockán. Én eddig mint igaz barátod elhárítottam a fejed felől minden gyanúsítást és rágalmat. De most ehhez a te segítségedre is szükségem van.

Baráti öleléssel

Péter.”

Orvosi rendelőjében kerestem föl Bor Pétert.

Amikor beküldtem névjegyemet Bor Péterhez, nemsokára livrés inas jelent meg és átvezetett Péter magánlakosztályába.

Néhány csodás berendezésű termen kellett átmennem, míg végre abba az angolos stílű dohányzóba jutottam, ahol Péter jó negyedóraig megvárakoztatott.

- Bocsáss meg, - szólt, mikor végre belépett, - hogy megvárattalak. A várószoba zsúfolva volt és haza kellett küldenem néhány beteget azzal az ürüggyel, hogy halaszthatatlan operációhoz hívtak. Ebből láthatod, milyen rendkívüli az a dolog, amely miatt ide kérettelek.

A szemembe nézett fürkészőn és folytatta:

- Tudod, hogy La Spina gróf és Tiepolo gróf párbajoztak? - kérdezte.

- Tudom.

- Azt is tudod, mi volt a párbaj oka?

- Nem! - feleltem.

Péter kis poharat tett elé, maraszkinót öntött bele, cigarettával kínált meg, aztán folytatta:

- A minap a velencei Sport Klubban La Spina gróf köré egész embergyűrű sűrűsödött. La Spina gróf ezúttal hosszú idő után először említette Tiepolo gróf nevét. A klub tagjai, rögtön megsejtették, hogy ha La Spina gróf ajkára veszi Tiepolo gróf nevét, ezt abból a célból teszi, hogy halálos ellenfelét leterítse. Az életre-halálra való küzdelem vér szaga terjengett a levegőben, mikor La Spina gróf ezt a nevet dobta bele a társaságba: „Tiepolo gróf!” Mindenki feszülten figyelni kezdett.

Bor Péter szünetet tartott, hogy közben levághassa a szivarja végét, de lopva az arcomat figyelte.

- La Spina gróf, - folytatta Péter, - aki Amerikában egyideig cowboy is volt, egész szemtelenül és vakmerőn Tiepolo gróf nyakába dobta a lasszót. Egy anekdotát mondott el. A tréfa oda volt kihegyezve, hogy Tiepolo gróf aránylag fiatalon annyira megrokkant, hogy már nem mehet férfiszámba... La Spina gróf nem tehetségtelen ember. Jól mondta el a viccet és nagy hatást ért el vele. Gúnyos vagy fojtott nevetés hangzott föl Tiepolo rovására... Untat téged ez a dolog, mi? - kérdezte Péter.

- Csak folytasd, - feleltem...

- La Spina gróf ezt a viccet még néhány társaságban elhintette, úgy, hogy végre Tiepolo gróf fülébe is eljutott. Tiepolo szintén ott volt a klubban, - folytatta Péter. - Tiepolo, mint mondják, vérbeborult szemmel járt föl és alá és leste az alkalmat, hogy La Spinába belesköthessen. Erre nem kellett soká várnia. La Spina köré kisebb társaság csoportosult. Ekkor jött arra Tiepolo gróf. Megállt a társaságtól egy lépésnyire és épp azt hallotta, amint La Spina így szólt: „És uraim, ha az az arckép, amelyet legutóbb egy magyar festő festett Tiepolo grófnéről, beszélni tudna...” Tovább nem folytathatta, mert szavába beledördült Tiepolo recsegő hangja: „Gazember!” és öklével La Spina arcába vágott.

Péter megint rám sandított hidegen, élesen.

- Érdekes, mi? - kérdezte.

Nem feleltem egy szót se. Igyekeztem megőrizni hidegvéremet és arcomra nyugalmat erőszakoltam.

Bor Péter kedélyesen átölelt:

- Tudom, - szólt - te diszkrét ember vagy és a világ minden kincséért se árulnád el, még nekem, a legjobb barátodnak se, hogy közted és Barbara grófné közt van valami...

- Péter! - kiáltottam. - Megtiltom neked, hogy ezen a hangon..

- Értelek! - vágott szavamba Bor Péter. - De nem arról van szó, hogy mit mondok én, hanem, hogy mit mond La Spina gróf. Te bizonyos tekintetben naiv ember vagy. Bocsáss meg, hogy ilyen őszintén beszélek veled, de kell, mert a te legszentebb érdekeidről van szó... Te azt hitted eddig, hogy a férj nem tudhat meg semmit...

- Péter!...

- Eh! hadd fejezzem be... És elfelejtetted, hogy Tiepolo és La Spina közt halálos ellenségeskedés folyik. Nem a férj kémkedett rád, hanem... La Spina gróf. A férjek rendszerint nem tudnak meg semmit. De ha a férjnek ellenségei vannak, és különösen ha olyan ellensége van, mint La Spina, akkor csak megszimatolják az ellenségnek a gyöngéjét, kikémlelik és visszaélnék vele. La Spina... és erről a legmegbízhatóbb helyről vagyok értesülve... pontosan tudja, hányszor, mikor és hol találkozta Barbarát grófnéval...

Minden vér a fejembe tódult. Szerettem volna lecsapni Péterre, hogy egyetlen ökölcsapással agyonsújtsam. De más meggondolás ismét higgadtságra intett, erőt vettem magamon és csak gyűlölködő pillantásom árulta el belső haragomat.

- Kedves barátom, - szólt Péter - megértem, hogy ezek a dolgok kihoznak sodrodból. De neked, mint legjobb barátomnak, csak el kell mondanom, hogy miket beszél rólad La Spina gróf! Te ellenséget látsz bennem, holott én eddig egyebet se tettem, mint hogy az utolsó csöpp leheletemig védtelek!...

Péter, el kell ismernem, mesterien forgatta velem szemben a vitatkozás törét. Odaszögezett vele a falhoz. Nem vághattam a szemébe, hogy nem barátom, hanem épp ellenkezőleg, La Spina cinkostársa vagy talán kéme. Nem védhettem meg vele szemben Barbarát sem, mert hiszen La Spina kémkedéseire hivatkozott Péter és én nem tudhattam, mennyit és mit tud La Spina.

Bor Péter végül kedélyesen a vállamra csapott:

- Légy okos, kedves barátom! A nevedet most a legelőkelőbb velencei körökben suttogják. Nem érzed, hogy ez... egyenes út a világhír, világsiker felé? Csak ügyesen, barátom! Egy-kettőre Velence legkeresettebb arcképfestője lehetsz!

Undorral távoztam Bor Péter lakásáról.

18.

Egész éjjel nyugtalanul forogtam ágyamban. Nem tudtam elaludni. Rettenetes helyzetemen gondolkodtam.

A legsúlyosabb az volt, hogy teljes bizonytalanságban voltam Barbara sorsa felől. Bor Péter szavaiból világosan kiderült, hogy Tiepolo gróf gyanuja föltámadt. Hiszen azért párbajozott La Spinával, hogy feleségét megvédje azzal a rágalommal szemben, amellyel a gróf a klubban illette. Mit és mennyit tudott meg a férj? La Spina halálosan rosszakarata mit juttatott el Tiepolo fülébe abból, amit rólunk állítólag kikémlelt? Hogyan fogadta Tiepolo a párbaj után a feleségét? Milyen most Barbara élete?

Ezer ilyen kérdés marcangolt engem és a történetek után még azt se tehettem meg, hogy elmenjek a Tiepolo palotába. Barbara pedig nem üzent.

A paduai út után idegeim abban az állapotban voltak, hogy erősebb akarásra feszülni nem tudtak. Lesz, ami lesz, gondoltam magamban és cselekvő készség nélkül néztem az elkövetkező dolgok elé. Tompultságomból, mint eddig mindig, csak a munka tudott felrázni. Elő-

vettem Barbara arcképét, amelyet Padovában kezdtem meg és napokon át teljes odaadással dolgoztam rajta. Egy hét alatt egészen elkészültem vele.

Ez alatt a hét alatt Barbara még mindig nem üzent és én nem tudtam, mit tegyek? Férje párbajt vívott érte, kockára tette az életét. Amilyen finom és átszellemült lény Barbara, most talán lelkiismeret és büntudat furdalja. Helyrehozhatatlannak tartja azt, amit férjével szemben elkövetett. Talán töredelmesen be is vallotta férjének és most ezért bűnhődik. Nem kellene-e mindent megmozgatnom, hogy megtudjam, mi lett a sorsa? De hátha túlságos érdeklődéssel csak ártok neki? Hátha Barbara most teljes szívéből gyűlöl és bennem látja élete megrontóját?

Alaposan átgondoltam helyzetemet és éreztem, hogy közeledést kell keresnem az ellenség, vagyis La Spináék felé. Ők mindent tudnak, amire én kíváncsi vagyok. A hozzájuk vezető hidat még nem égettem föl egészen. Bár bizonyos ingerültséggel váltam el Bor Pétertől, de nem mondtam ki az utolsó szót, amely barátságunk megszakítását jelentette volna. La Spina grófnéhez is közeledhetek, mert erre van ürügyem: az arcképre adott előleg.

Bor Péter palotájában megtudtam, hogy Péter elutazott. „Milanóba hívták sürgős operációra”, mondta nekem a kapusa. Hátra volt még La Spina grófné. Némi habozás után elmentem a La Spina-palotába és beküldtem névjegyemet a grófnéhez.

La Spina grófné azonnal fogadott. Edith most szőke szépségének minden előkelő hidegségével jelent meg előttem. Kimért volt, mint egy angol lady, aki hűvös udvariasságával is meg tudja az embert alázni. Ártatlan kék szemében annyi ellenségeskedést kezdtem fölfedezni, hogy már egyenesen csúnyának láttam a grófnét.

- Egy becsületes adós jön a tartozását leróni, - mondtam La Spina grófnénak, azzal az előre kigondolt bevezetéssel, amellyel látogatásomat akartam megokolni. - Eddig is csak szörnyű elfoglaltságom tartott vissza, hogy folytassam a grófné arcképét.

- Ön mindenesetre meglepően kedves, művész úr, hogy nem feledkezett meg egészen rólam, - mondta Edith és szavaiból valami hideg gúny áradt - de ha egyéb elfoglaltsága van, én még várhatok... Különben is...

Valamit akart mondani, de nem folytatta.

- Most pedig ráérnék, - feleltem.

A grófné megvetően és gúnyosan a szeme szöglétéből nézett végig rajtam.

- Mondja, kérem, - csattant föl hirtelen a hangja - igaz, hogy Magyarország a szélhámosok hazája?

- Bocsánat, grófné, - feleltem - nem értem ezt... Engem Bor Péter mutatott be önnek... és - elkezdtem dadogni - újabb időben kissé megromlott a viszony köztem és Péter közt...

A grófné hirtelen fölállt:

- Nekem elég volt a magyarokból! - mondta ridegen. - Nem akarom, hogy az arcképemet folytassa.

Meghökkenve néztem rá.

- Bocsásson meg grófné, ez egyenlő azzal, hogy ki akar engem dobni. Valami magyarázatot kérek.

- Ebben a pillanatban nem tudok önnek semmiféle magyarázatot adni, - felelte Edith.

- Ön ugyebár, gyűlöli Tiepolo grófnét?

Edith gúnyosan felelte:

- Talán meg akarja védeni velem szemben? Nevetséges! Egyáltalában olyan nevetségesek az emberek itt Európában. Igazán örülök, hogy végre hazautazhatom Amerikába.

- Legalább adjon módot, grófné, hogy tartózasomat megfizethessem. La Spina gróf úr még itt marad Velencében?

- Semmi közöm többé La Spina grófhhoz. Válok tőle, - felelte Edith.

- Válik? - kérdeztem és mintha ez a szó volna a mentőkötél, amelynek segítségével zavaros helyzetemből kimenekülhetek, megismételtem többször: - Válik? Válik?

- Máris többet mondtam, mint amennyit kellett volna, - szólt Edith. - Mindenesetre arra kell kérnem önt, ha lovagias ember, hogy erről, amit mondtam, egyelőre senkinek se szóljon... Ha pedig nem lovagias...

Ránéztem a grófnéra, aki így szólt:

- Bocsássa meg ingerültségemet. Ha mindent tudni akar, beszéljen édes atyámmal. Apám nemrég érkezett meg Newyorkból és épp most jár el a velencei ujságoknál, hogy válópörömről ne írjanak. Bizom a dollárok erejében, hogy ez sikerülni is fog neki.

- Értem, grófné, - szóltam. - Ez annyit jelent, hogy ha meg akarnám zsarolni önt, forduljak édesatyjához, aki a dollárok hatalmával, satöbbi... Engedje meg, grófné, de köztünk félreértés van. Ön úgy beszél velem, mintha szélhámossal volna dolga. Én be tudom bizonyítani, hogy becsületes ember vagyok, nevemet mindenütt tisztelettel emlegetik az olasz ujságok, bár magyar művész vagyok, a legnagyobb elismeréssel írtak rólam...

- Ön jó barátja Pietro De Bornak? - kérdezte Edith.

- Bor Péter iskolatársam volt, - feleltem, - akivel az iskola óta most találkoztam először, itt Velencében. Én Bor Pétert voltaképp nem ismerem. Sőt, azok a dolgok, amik körülötte történnek, egyre inkább arra intenek, hogy szakítsak meg vele minden érintkezést...

Edith figyelni kezdett:

- Mit tudott meg ön Bor Péterről?

- Tulajdonképp semmi bizonyosat, - feleltem. - De olyan gyanús dolgokat tapasztaltam, hogy iránta való bizalmam teljesen megrendült. Beszéltem többi közt egy Pompilia Giusti nevű jósnővel.

- Pompilia Giusti! - kiáltott föl Edith, elsápadt, megtántorodott úgy, hogy segítségére kellett sietnem. De Edith megkapaszkodott egy szék karfájába és másik kezével visszautasította segítségemet.

- Levegőre kell mennem, - mondta. A kijáró ajtó felé sietett, de a küszöbről visszafordult:

- Kérem, várjon meg itt, okvetetlenül.

19.

Miután néhány percig várakoztam Edith szobájában, komornyik jelent meg, aki a következőt jelentette nekem:

- A grófné nagyon kéri művész urat, legyen szíves kissé várakozni, míg a grófné édesatyja hazatér. Mister Castor minden pillanatban hazajöhet.

- Megvárom, - feleltem.
- Parancsol, művész úr, valamit? - kérdezte a komornyik.
- A mai ujságokat.

Olvasni kezdtem. Jó negyedóra telt el ezzel, amíg végre a komornyik újra jelentkezett:

- A grófné kéreti művész urat.

A komornyik átvezetett a La Spina-palota kápráztató termein, míg végre egy dolgozószobába jutottunk, hol egy szenzációs amerikai íróasztal és egyéb amerikai irodai berendezés ragadta meg figyelmemet. Helyet foglaltam és a következő percben belépett Edith egy borotvált arcú, őszhajú, széles vállú, amerikai külsejű emberrel.

- Édesatyám, Mr. Castor, - mutatta be. Az amerikai úr barátságos „shake-hand”-del rázta meg a kezemet és németül szólt:

- Kedves művész úr, nekünk olyan megbeszélni valóink lesznek, amelyek csak férfiak közt lehetségesek. Leányom tehát vissza fog vonulni.

Négy szemközt maradtam Castor úrral.

- Parancsoljon, művész úr, likőrt, cigarettát... Leányom említette, hogy ön tud egyet-mást Bor Péterről. Ezek a dolgok engem rendkívül érdekelnek és igen lekötene, ha elmondaná őket.

- Bocsánat, Castor úr, - mondtam - de előbb nekem is vannak kérdéseim. Kedves leánya említette, hogy ő válik a férjétől...

- Yes! - mondta Castor úr azzal a kemény, angol „igen”-nel, amely nyílt és határozott. Aztán nyugodtan folytatta: - Uram, önnek becsületes arca van. Bízom önben... Meg kell mondanom, hogy mi... én és a leányom... most két szélhámos karmai közt vergődünk... Az egyik a vöm, La Spina gróf és a másik, ez a Pietro De Bor nevű úr.

Föllélekzettem, nem, valósággal fölugrottam:

- Castor úr! Ön hálára kötelezett engem ezzel a nyíltságával és én is őszintén meg fogok mondani mindent. Ön ismeri a La Spina és a Tiepolo-család közt való ellentétet...

- Mindent tudok... felelte Castor úr. - A leányom beleavatott az ügy minden részletébe. Már napok óta azon fáradozom, hogy ennek a bonyolult ügynek a szálait kibogozzam! Azt akarom, hogy a leányom az egész ügyből emelt fejjel, büszkén és becsületesen kerüljön ki. Mindenféle botrányt el akarok kerülni. Edith ártatlan mindenben, legfőbb férjének jóhiszemű áldozata. És nagyon kérem önt, uram, legyen segítségemre abban, hogy világosan láthassak ebben az egész kusza és bonyolult ügyben.

- Én magam sem látok még tisztán, - feleltem. - De talán ketten együtt többre megyünk.

Az amerikai úr rám nézett hideg, acélszürke szemével, benyúlt az íróasztal egyik fiókjába, levelet vett ki belőle, amely padovai lebélyegzéssel postán érkezett La Spina gróf címére. A levélben ez volt:

„Mélyen tisztelt gróf úr!

festő barátom nálam töltött egy napot, reggel érkezett és az éjjeli vonattal visszautazott Veneziába. Kíséretében egy gyászfátyolos hölgy volt, akit Barbarának szólított. Minden valószínűség szerint T. grófné. Szerelmeskedésüknek tanuja voltam, bár ők nem tudtak róla. A festő megkezdte a grófné „arcképének” festését, de ehhez a grófnőnek előbb le kellett vetnie minden ruháját. Az utólag küldött kétezer lírát hálásan köszönöm.

Mély tisztelettel

Salaino.”

A levél remegni kezdett a kezemben. Fejem aláhanyatlott. Összeroskadtam. Borzongás futott végig rajtam. Emberben még úgy nem csalódtam, mint Salainoban.

Castor úr barátságosan a vállamra tette kezét.

- Ne ijedjen meg, művész úr. Ez a levél nem jutott el La Spina grófhoz. Ezt én fogtam el. Nem is adom oda La Spinának. Ez fegyver lesz az én kezemben... esetleg ön ellen is. Mert sajnos, kénytelen leszek önt beavatni olyan dolgokba, amelyekkel ön esetleg visszaélhet... És most mondja el, mit tud Bor Péterről... illetve Giusti Pompilia jósnőről...

Elmondtam mindent, amit tudtam, illetve, amit jónak láttam közölni. Castor úr lehajtotta a fejét:

- Most következik az én vallomásom... - mondta szomorúan - Bor Péter, ez a zseniális szélhámós, meg tudta nyerni leányom bizalmát.

Edith vakon engedelmeskedett neki mindenben, kivéve azt az egyet, amire Bor Péter leginkább vágyott. Edith becsületes lélek és Bor Péter minden szerelmes közeledését ridegen visszautasította. Erre ez a gonosztevő elcsalta a lányomat Giusti Pompilia jósnő lakására... Leányom kíváncsi természetű, sok tekintetben naiv és hiszékeny. Bor Péter valósággal szuggerálta belé a kíváncsiságot a jósnő iránt. Így csalta kelepcébe a lányomat... és ott a jósnő lakásában...

Castor úr nem tudta befejezni mondatát... Néma könnyek peregtek le arcán, de néhány pillanat múlva fölugrott és szinte állati dühvel kiáltotta:

- A bagnoba juttatom a gazembert! A Sing-Singban fogják lefejezni! Meg fogom venni a gazember fejét és én magam kötöm fel a legelső fára!... Tönkretenni az én leányomat! Az én tiszta Edithemet!

Öklével lecsapott az amerikai íróasztalra, amelynek lapja minden amerikai szabadság ellenére is végigrepedt. Ráborult az asztalra és keservesen zokogni kezdett. Mikor valamennyire lecsillapodott, így szóltam Castor úrhoz:

- Giusti Pompilia, úgy látszik, Bor Péter cinkostársa. De ugyanezt a jósnőt maga Bor Péter már egyszer meg akarta ölni. Benn volt az ujságokban...

Elmondtam Castornak mindent, amit a jósnőnél tapasztaltam és azt is, amit Bor Péter a lélek kettészakadásáról mondott nekem annak idején az osztériában..

- Határozottan örült ez az ember! - szólt Castor úr.

- Ő maga az a kettéhasadt lélek, amelyről előadást tartott nekem - feleltem.

- Örült és gazember! - kiáltott föl Castor úr.

- Orvos és gyilkos egy személyben - mondtam. - Pompiliát csaknem megfojtotta, később pedig heteken át ápolta, gyógyította személyesen.

- Ragadozó vadállat! - kiáltotta elkeseredetten az apa.

- Talán nagy tudós! - feleltem. - Gazember, de világhódító! Bor Péter rejtélyes ember, de La Spina gróf szerepe teljességgel érthetetlen előttem.

Castor úr rám nézett:

- La Spina méltó párja Bor Péternek - szólt az apa. - Ön azt mondja, hogy Bor Péter örült. Akkor La Spináról meg kell állapítanom, hogy hülye. Elhoz Amerikából egy szép, ifjú, művelt leányt, rengeteg vagyont kap vele és ahelyett, hogy megbecsülné ezt a kincset, Velencében szeretőket tart! Minden pénzét jelentéktelen színésznőkre, artistanőkre költi!

- Feneketlen emberi butaság! - mondtam.

- Nem butaság, hanem gonoszság! - felelte az apa. - Sajnos, utólag, tudtam meg, hogy La Spina milyen életet élt Amerikában. Állandóan fegyházba való züllött emberek közt volt és eltanulta tőlük azokat a fogásokat, amelyeket a társadalomnak ezek a haramiái szédítő ügyességgel tudnak alkalmazni. A velencei arisztokratából newyorki szélhámos és csavargó lett. És be tudott hálózni egy becsületes amerikai családot...

- A grófi címével! - mondtam, mire Castor úr élesen rám nézett.

- Mi amerikaiak - mondta - demokraták és ostobák vagyunk. Nem is sejtjük, mi minden lappanghat egy előkelő európai cím mögött. Amerikai ember azt hiszi, hogy a grófi cím nemcsak előkelő származást, hanem jó nevelést, tiszta erkölcsi karaktert, legalább is jó ízlést jelent. De Amerikában ilyen gonosztevő hülyék, mint ez a La Spina még bűnügyi regényekben sem élnek. Ezt csak a vén Európában lehet megtanulni, sajnos elég későn!...

- La Spina gróf tudott arról, hogy Bor Péter hevesen ostromolja a feleségét?

- Nem törődött vele - felelte Castor úr. - Vagy vakon bízott Bor Péterben. Ez az emberbőrbe öltözött farkas be tudta hálózni, hatalmába tudta keríteni a hülye, gonosztevő grófot. Lehet, hogy La Spina annyira ki volt szolgáltatva Bor Péternek, hogy talán még azt is eltúrta volna, hogy a feleségével nyíltan megcsalja. Ha Edith nem oly becsületes...

Az apa megint felbúgott:

- Becsületes, becsületes... Mit használ neki!

Vígasztaltam Castor urat:

- Nincs olyan elrontott élet, amit újra ne lehetne kezdeni. Az ön leánya még fiatal. Hamarosan el fog felejteni mindent és a jövőben boldog lesz. Nemcsak szélhámosok, hanem becsületes emberek is vannak a világon!

Az ajtón kopogtak.

- A leányom - mondta Castor úr. - Kérem, ne tegyen említést neki, de még célzást se arról, hogy elmondtam önnek, mi történt a jósnő lakásán.

Castor úr kinyitotta az ajtót és a következő pillanatban belépett - Bor Péter.

Castor úr és Bor Péter egy pillanatig farkasszemet néztek egymással. Castor görcsösen ökölbe szorította kezét. Az első pillanatban elvörösödött, aztán elfehéredett. Csak lassankint tért vissza ereibe rendes vérkeringése. Arca nyugodtabb lett. Uralkodott magán.

Péter állta Castor úr vad pillantásait és a mindenre elszánt ember vakmerőségével nézett szembe minden eshetőséggel. Még arra is maradt ideje, hogy nyugodtan körülnézzon. És megpillantott engem, aki kissé távolabb álltam.

- Ah, te itt vagy! - szólt hozzám hangjában nyugodt fölényességgel. - Nagyon örülök, hogy találkoztunk. Rendkívül fontos közölni valóm van veled.

Castor úr kiment a szobából. Csak mi ketten maradtunk. Péter hanyag kényelmességgel leült egy székbe.

- Már kerestelek a Danieliben - mondta nekem. - De ott azt mondták, épp az előbb mentél el, de nem tudják, hová. Nem egyedül kerestelek, hanem két úr is volt velem. Ezeknek azt a megbízást adtam, hogy magyarázatot kérjenek tőled nevemben. Hallom, rágalmakat terjesztés felőlem!...

- Péter! - mondtam a szemébe nyugodtan - én nem párbajozom veled!

Nyugodtságom jeléül zsebre dugtam a kezem és elégedetten állapítottam meg, hogy okos dolog volt magammal hoznom töltött pisztolyomat.

- És ha kényszerítelek rá? - kiáltotta Péter és felém akart rohanni, hogy megüssön.

- Állj!

Az orra elé tartottam a pisztolyt, amire hátrálni kezdett.

- Föl a kézzel!

Péter föltartotta a kezét és szólt:

- Szerencséd van. Nincs nálam semmi fegyver... Nem is tudtam, hogy pisztolyt hordozol magaddal - tette hozzá gúnyosan.

- Ha a La Spina palotába jövök és az én barátomat, iskolatársamat, Bor Pétert keresem, akkor mindig pisztolyt viszek magammal.

- Haramiának nézel engem?

- Annak - feleltem nyugodtan. - Rángasd ki zsebeidből a béléseket. Hadd látom, nincs-e nálad eldugva valami kis fegyverecske.

- Akár meg is tapogathatsz - szólt Péter és én jónak láttam, hogy minden irányban kitapogassam. Csak mikor egészen megnyugodtam, ültem le az amerikai íróasztal elé. Péter valamivel távolabb ült le tőlem. A pisztoly csövét úgy tartottam, hogy minden gyanusabb mozdulatára használhassam fegyveremet.

- Hát így kell szemben ülnünk nekünk, jó barátoknak, volt iskolatársaknak? - kérdezte Péter gúnyosan. - És ah, egy nő miatt!

- Jó, hogy említetted! - mondtam. - Legalább meg fogok tudni egyet-mást tőled, ami nagyon érdekel. Te kergetted bele a párbajba Tiepolo grófot. Miért tetted ezt?

- Én? Hiszen Tiepolo maga kereste az alkalmat, hogy megsérthesse La Spinát!

- De azok miatt a rágalmak miatt, amikre te biztattad föl La Spinát... Miért üldözöd te Tiepoloékat? Mit vétett neked Barbara? Mit vétettem én neked?

Péter a megbántott becsületes ember legzengőbb, legmélyebb hangján mondta:

- Mennyire félreismersz engem! Nekem La Spina és Tiepolo párbajához semmi közöm. Barbarával én ismertettelek meg. Épp ellenkezőleg, mindig pártodra keltem és valahányszor La Spina vissza akart élni azzal, amit rólad megtudott, én eléje álltam és kikértem magamnak, hogy legjobb barátomnak ártani merészeljen. Te mindenáron ellenséget látsz bennem, holott én minduntalan harcoltam érted. Hálátlan vagy!

- Már rég lehullt rólad a baráti álarc, Péter - mondtam. - Veszedelmes szélhámos vagy te. Ez a becsületes amerikai polgár, Castor úr, elmondott nekem mindent rólad és cinkostársadról, La Spina grófról.

Péter figyelni kezdett:

- Ah, te ilyen jóban vagy az öreg amerikaival? Ez érdekes... Szóval mindent tudsz?

- Mindent!

- Semmitse tudsz! - felelte Bor Péter. - Mert még azt se tudod, ami a legjobban érdekel téged a világon! Általában jegyezd meg, hogy én mindig többet és hamarabb tudok meg, mint te. Azonkívül mindig alkalmazkodni tudok a változó és váltakozó helyzetekhez, amire te egyáltalán nem vagy képes. Az én eszemen akarsz túljárni, öregem...?

Fölényessége jeléül füttyörészni kezdett és kinézett az ablakon. Arca egyre vidámabb és pajkosabb kifejezést öltött. Végre kedélyes hangon megszólalt:

- Nem hivatkozom többé a barátságunkra, amelyben nem hiszel, hanem az eszedre, amelyben bízol... Nekünk nem szabad ellenséggként állni egymással szemben. Fegyvertársak kell, hogy legyünk, ha már barátok nem lehetünk. Én neked módomban van, hogy a világ legboldogabb emberévé tegyelek! Viszont te nekem is igen nagy szolgálatot tehetsz. Ez kész üzlet. Kéz kezet mos. Csak az a kérdés, hogy okos ember vagy-e és belemégy-e az alkuba? Becsületes alkut kínállok!

- Nem tudom, miről van szó - feleltem.

- Egy mondatból meg fogsz érteni mindent - felelte Péter. - Arra már rájöttél, ugy-e, hogy az amerikai nőnél elvesztettem a csatát. Innen kifelé áll a rudam: épp úgy, mint La Spina grófé... Mit tesz ilyenkor az okos ember? Az erősebbhez pártol. La Spina már el van intézve, vége van, az amerikaiak megvonják tőle az apanázst, újra mehet ki Amerikába szerencsét próbálni. Most tehát megint Tiepolo az erősebb... *Kibékültem Tiepoloval.*

- Nem igaz! - kiáltottam.

- Ujra a házi orvosuk vagyok - mondta Bor Péter.

- Hazudsz!

Bor Péter elmosolyodott:

- Be tudom bizonyítani... *okmányokkal!* hogy ismét Barbara háziorvosa vagyok!

A zsebébe akart nyulni.

- Hopp! - kiáltottam rá. - El a kézzel. Zsebedbe nem nyulhatsz. Majd én veszem ki belőle, amit meg akarsz mutatni...

- Ez a megrendítő baráti bizalom! - gúnyolódott Péter. - Nyulj be hát magad a zsebembe... Egy marocainbőr-tárca... Vedd ki!

A tárcát kivettem.

- A második rekeszben levél van. Emeld ki.

A levelet kivettem, elolvastam:

„Kedves doktor úr!

Legyen szíves ma magával hozni azokat a pirulákat, amelyeket említett. Feleségemnek még mindig nagyon fáj a feje.

Üdvözli

Giorgio Tiepolo.”

- A levelet ma kaptam, amint a keltezéséből is láthatod - tette hozzá Bor Péter.

- És ez nem valami... hamisítvány?

- Ismered Tiepolo írását?

- Nem.

- Hát akkor hogyan győzzek meg róla? - nevetett Péter zavartan. - Hohó! - szólt - van ott egy másik érdekes okmány is. Csak egy névjegy az egész. A tárcsa harmadik rekeszében, azt hiszem.

A névjegyet megtaláltam. Finom, keskeny kartonlap „Barbara” nyomtatott betűkkel az egyik oldalán. A másikon néhány odavetett sor Barbara írása:

„Pietro!

A férjemnek ne szóljon semmit Padováról. Ma este önnél leszek.

B.”

- És ezt mikor kaptad? - kérdeztem.

- Szintén ma - felelte Péter.

Egymásra tekintettünk. Farkasszemet néztünk. Péter nem sokáig állta a pillantásomat. Az ablak felé nézett el és szólt:

- Most rátérhetünk az alkura. Én szállítom neked Barbarát, aki halálosan szerelmes beléd. Szállítok neked azonkívül egy férjet, aki vak bizalommal viseltetik irántam és vak bizalommal lesz irántad is, ha szövetségesem leszel, szóval szállítom neked Tiepolo grófot. Te pedig szállítsd nekem az amerikaiakat! Már látom, hogy megnyerted Castor úr bizalmát. Ez annyi, mintha a lányáé is a kezében volna! Szállítsd nekem Edithet. Én Edithbe vagyok szerelmes. Nem kell a vagyona! Nekem Edith kell... Kell, kell, kell!

- Edith a tied lesz, ha én akarom - mondtam és színlag belementem az alkuba. Láttam, hogy Péter nem is sejtí, hogy Edith apja beleavatott engem a legféltettebb titkukba, hiszen én tudtam már, mi történt a jósnőnél és keresztül láttam hirtelen Bor Péteren, aki a szerelmest játszotta, aki eleped az elérhetetlen Edithért...

- Abban a pillanatban - szólt Péter - amelyben a te közreműködéseddel enyém lesz az amerikai nő, te a világ legboldogabb férfia leszel Barbara oldalán.

Egy ideig még tárgyaltuk ezt a kölcsönös megállapodást, végre oda lyukadtunk ki, ahová én akartam, hogy azonnal beszéljek Castor úrral és előkészítem Péter számára a talajt.

Péter egyedül maradt a szobában. Csakugyan fölkerestem Castort.

- Uram, ha egy életveszélyes szélhámost el akar fogatni, azonnal menjen a velencei rendőrségre és hozzon magával három erős detektívet. Bor Pétert elfogatjuk. A többi az ön dolga, ön hatalmas ember, sok pénze van, mindent elintézhet. A fő, hogy Bor Péter többé ne árt-hasson senkinek. A legjobb esetben veszedelmes örült!

Castor úr rögtön megértette a dolgot.

- Míg ön távol van - mondtam az amerikainak - addig én szóval tartom Bor Pétert.

Castor úr elsietett a detektivekért. Én pedig visszamentem Péterhez.

A szobában már nem volt senki.

- Péter!... Péter!... - kiáltottam többször, de nem kaptam feleletet. Az ablak nyitva volt. Most már világos volt előttem, hogy Péter fölismerte a veszedelmet, amely fenyegette és nem törődve a fényes nappallal, az ablakon át belevetette magát a Canal Grande vizébe, hogy úszva meneküljön. Többé nem kaptam hírt felőle. Ki tudja, melyik világrészt kereste föl. Vagy talán nyomtalanul a Canale vizében veszett el?

Mikor a Danieli szállóba visszatértem, levelet találtam, amelyet ismeretlen ember hozott a számomra. A levél Padovából érkezett. Barbara unokanővére írta benne a következőket:

„Mihelyt ezt a levelet megkapta, azonnal keressen föl engem. Valaki... hiszen tudja ki!... nagyon szeretne beszélni magával. Egy pillanatig se késsen! Levelemet egy bizalmas emberem viszi önhöz.

Szeretettel üdvözl:

Ortensia.”

Egy óra múlva már vonaton ültem és Padovába robogtam. Barbara unokanővérenek a házáat hosszas keresés után megtaláltam. Este kilenc óra lehetett. Hold öntötte el a kis térséget, amelyen a palota állt. Nekem oly kísértetiesnek tűnt föl a csönd és a fehérség, amely megülte a teret. Becsöngettem a palota kapuján. A kapus kijött az utcára elé. Amint a nevemet megmondtam, a portás mélyen meghajolt és bevezetett az előcsarnokba. A palota díszes lépcsőjén épp valaki jött lefelé. Magas termetű, előkelő megjelenésű férfi volt. Leszegett fejjel járt. Nem nézett se jobbra, se balra. Rögtön megismertem. Tiepolo gróf volt. Önkénytelenül megálltam.

- Méltóztassék az első emeletre! - mondta nekem a kapus.

Tiepolo gróf már a lépcső legalsó fokain járt. Megvártam, míg leér a földszintre. Akkor neki-vágtam a lépcsőháznak. Amint elmentünk egymás mellett, Tiepolo fölneézett, rám vetette pillantását és önkénytelenül, gépiesen kalapjához emelte kezét. Én épp oly gépiesen emeltem kalapomhoz a kezemet. Tiepolo keze még nem ért a kalapig és akkor hirtelen lebocsátotta a karját. Nem ismert meg?... vagy talán megismert?... Én épp oly gépiesen, mint ő, leengedtem a kezem köszönés nélkül. Mentem fölfelé a lépcsőn, pedig alig volt erő a lábamban.

Tiepolo a kapuhoz ért. A portás mélyen meghajolva kinyitotta előtte a kaput. A gróf kilépett az utcára, eltűnt. Én neki támaszkodtam a lépcső korlátjának. Ugy dobogott a szívem, hogy azt hittem, széthasítja mellkasomat. Életemben ilyen erős felindulásra nem is emlékszem.

Mikor kissé megnyugodtam, fölmentem az első emeletre. Egy inast, aki arra haladt, megszólítottam. Az inas bevezetett Ortensiához.

Ortensia kedvesen fogadott, bár szomorúnak látszott.

- Nem találkozott a lépcsőn Tiepolo gróffal? - kérdezte.

- De találkoztam.

- Elment?

- El.

- Hála Istennek!... Akkor mindjárt mehetünk Barbarához - mondta Ortensia.

Ortensia előre sietett. Egy kedves, kicsiny, de előkelő izlésű szobába vezetett.

- Üljön itt le, drága barátom és várjon... Én majd értesítem Barbarát.

Eltűnt a szomszéd szobában, ahonnan nemsokára ismerős hang csendült felém, a Barbara lágy, finom, szinte zenei hangja.

Nem kellett sokáig várnom. Csodálatosan egyszerű, sötét, mégis fejedelmi hatású ruhájában belépett Barbara. Tizian-vörös haja valami csodálatos mélységbe égett. Sötét szeme idegen, rejtelmes fényben lobogott.

- Barbara! - sóhajtottam.

Bágyadtan mosolyogva nyujtotta felém a kezét:

- Tudtam, hogy eljössz, én szerelmem!

Ráborultam a kezére és könnyel, csókkal árasztottam el. Magához emelt és megcsókoltuk egymást. Ajkaink mint szív két fele érintkeztek.

- Hallom, a lépcsőházban találkoztál Tiepoloval - mondta, - Itt volt nálam és megbeszéltük, hogy szép csendesen, kölcsönös megegyezéssel el fogunk válni. A válás idejére Egyiptomba utazom.

- Ki adta ezt a tanácsot neked? - kérdeztem féltékenyen.

- A házi orvosom ajánlotta Egyiptomot.

- De ki az?

Barbara ismeretlen nevet mondott.

- Nem Bor Péter a házi orvosod?

Barbara csodálkozó szemmel nézett rám:

- Mi jut eszedbe!

- Az urad nem békült ki Bor Péterrel?

- Nem... de hát miféle kérdések ezek?

- Ne törődj velük!

- És te azt hitted, hogy kibékültem azzal a gyalázatos gazemberrel, De Borral!... Micsoda örültség!

- Örült vagyok, - feleltem. Barbara szerelmesen símogatott a szemével.

- Most már szabad vagyok! - mondta egyszerre és megkönnyebbülten felsóhajtott. - Tiepolótól el fogok válni.

- Nem vagy szabad, - feleltem. - Az enyém vagy. Ha akarod, a feleségem leszel, ha akarod, a szeretőm leszel.

- Ez is, az is! - felelte Barbara és fejét, mint valami kislány a vállamra hajtotta le.

- Boldog vagyok, hogy ezentúl szabadon járhatok veled Padova utcáin. Nem kell gyászfátyolt öltenem. Bátran, büszkén mutakozhatom veled az utcán. Ha akarod, még fölkeressük azt a kávéházat, ahol legutóbb együtt voltunk.

- Nagyon jó! - mondtam. - Drága szívem!

- De akkor most jelentsd be mindjárt Ortensiának, hogy elmegyünk. Óvatosságból melegben kell felöltözködnöm.

Fölkerestem Ortensiát.

- Látta Barbarát? - kérdezte tőlem Ortensia. - Mit szól hozzá?

- Szebb, mint valaha! - feleltem.

- Ez igaz, - mondta Ortensia - de veszedelmes, szinte földöntúli az ilyen szépség!

Elmondtam Ortensiának, hogy el akarunk menni együtt a kávéházba.

Ortensia vállat vont:

- Ön viseli a felelősséget, - mondta. - Vigyázzon, halva ne hozza haza Barbarát!

- Istenem!... hát olyan beteg?

- De ő maga sem tudja, hogy el van jegyezve a halállal!... Egyiptom az utolsó mentség vagy utolsó állomás... Én nagyon félek, hogy néhány nap múlva már Egyiptomról szó se lehet!... A szíve fogja megölni Barbarát!... Gyöngye a szíve... A szíve!... Szegény Barbara!

Valahonnan messziről mintha halk sikoltást hallottam volna. Önkénytelenül összerezzenem.

- Mi van magával? - kérdezte Ortensia. - Miért lett oly sápadt hirtelen?

- Mintha Barbara sikoltását hallottam volna!

- Ne képzelődjék!... Barbara messzire van, az ötödik szobában!

- Mégis oly nyugtalan vagyok!... Odasietek hozzá.

Valami ösztönszerű érzés hajtott. Futottam abba a szobába, hol Barbarát egyedül hagytam. Barbara ott feküdt a kereveten. Mosolygott. Föléje hajoltam.

- Te vagy az, drága, kedves? - kérdezte.

- Én vagyok... Mondd, álmodtál valamit? És álmodban nem sikoltottál?

- Nem, - felelte Barbara. - Nincs semmi bajom... Oly ijedt vagy!... Ne félt engem! Boldogabb már úgyse lehetek, mint most. Az enyém vagy! Tőled megtanultam, mi a szerelem, mi az élet, mi a boldogság. ...Többet már igazán nem kell tudni ezen a földön.

- Felöltöztetünk szép melegen és elmegyünk a kávéházba.

- A kávéházba? - kérdezte Barbara. - Ne menjünk! A pincéreknek szárnyuk van és az úgy repül utánuk, mintha angyalok volnának... Maradjunk inkább itthon... Fogd a kezemet és hallgasd, hogy dobog a szívem... egy... kettő... egyre csendesebben, egyre halkabban...

- Nem igaz! Te élni fogsz! - kiáltottam.

- Mily boldog vagyok, hogy itt vagy!

Éjfél után két órakor elkezdődött Barbara haldoklása. Mire kihajnalodott, szép csöndesen elszenderedett. A kezemet fogta. Még egyszer utóljára a nevemet suttogta. Aztán vége volt mindennek. Az orvos már későn érkezett. Amúgy se tudott volna segíteni...

Kimentem a hajnali kertbe és ami szép, illatos virágot találtam, összeszedtem és elszórtam Barbara halottas ágyán...

Amerika egyik kis városában, amelynek lakossága nagyjából olasz eredetű, római katolikus templom áll, amely Santa Barbarának van szentelve. Ennek a templomnak főoltára fölött a festmény Tiepolo Barbara grófnő arcvonásait mutatja. Áttetsző, tűzvörös fátyol burkolja testét. Már több amerikai kritikus a legszebb oltári festmények közt említi.

Ez a kép sokáig lógott műtermemben, míg egy újvilági mecénás föl nem fedezte. Különös véletlenképp a festmény végre mister Castor birtokába jutott. Castor úr a képet a kis amerikai városnak ajándékozta, amely Santa Barbarát tiszteli védőszentjének. Castor úr most ebben a kis városban lakik Edith leányával, aki elvált La Spina gróftól, egy amerikai gyáros felesége lett, és boldog házasságban él férjével.

Vége.

A TITKOS SZOBA

Kisregény 1830-ból.

Ezt a történetet, amely a múlt század harmincas éveiben zajlott le, voltaképp nem betűkkel kellene leírni, hanem azokkal a fekete papírosból kivágott alakokkal megeleveníteni, akiket dédanyáink kecses ollója vágott ki ízlésesen és ragasztott föl virágfűzér-keretes képekre. De talán így is kilépnek majd a girlandos keretből spinétszavú levendula-illatos életre és egy muló könnyre vagy futó mosolyra ihletik meg az olvasót.

Lectori salutem!

KINCS ÜVEGBURA ALATT.

A kalitkában hosszú, éles csicsergéssel megszólalt a kanári madár. Egy fiatal leány lépett be a szobába. Vízzel telt kis vályút hozott és betette a madár kalitkájába. A régi álló óra bús borongással ütötte el a délutáni négy órát.

Az asztal uzsonnára volt terítve. A kékhímes abroszon virágos findzsák voltak elosztva. A fekete sárgarézfogantyús pohárszékből az asztalra kerültek a kis ezüstkanalak és a csillogó cukor-millye.

Az ablakfülke félhomályából selyemruha halk suhogása hallatszott. Ósdi szabású, viola-selyem köntösében lassan közeledett az asztal felé Eufrozina kisasszony és elefántcsontszínű, finom kezével helyresímította fehér hajszálait. Így szólt a kanári madárt etető leánykához:

- Agáta, remélem, a vendégek előtt jól fogod magad viselni?

Agáta halkan sóhajtott, ami azt jelentette, hogy hiszen ő úgymint engedelmes szolgálója a társadalmi etikettnek, még, ha a szíve is törik belé. Fehéren és kacéran, most egy öreg úr lépett be, Gudenus, városi főfizikus. Előkelő és törekeny volt, mint a spinét hangja. Még ragaszkodott egy régebbi kor divatjához, amelynek gavallérjai csipkés „jabot”-t viseltek. A főfizikus a kandalló mellé ült, mert bár tavaszodott, Gudenus úr mégis didergett. Kis asztalt húzott maga elé és kezdte rakni a kártyákat a „quadrille” nevű patience-játékhoz.

A levegő tele volt csöndes békével, ami mint valami aranypor terjengett a szobában. A bútorok gondosan huzattal voltak ellátva, amelyek tengerészvászonból valók voltak, zöld selyemzsinórral. A rézkilincseket a rozsdától, a fehérre festett ajtókat a szennytől lelkiismeretes tisztogatás óvta meg. A zöld ripsz-függönyök tisztán lógtak alá az ablakot egészen eltakaró fehér csipkefüggönyökre. A csipkefüggönyök az ablakfülkéket zárták el, hol dobogón karosszék állt, előtte párnás zsámollyal. Az ablakból a kisváros egyik csöndes, barátságos, tiszta utcájára lehetett látni.

Agáta, amint megetette a kanári madarat, visszavonult az ablakfülkébe és belesüppedt az ott lévő karosszékbe. Kezébe vett egy könyvet, amelynek címlapján szomorúfűz borult egy urnára és egy tört oszlopra, amelybe ez a szó volt vésve: „Poésie”. Nem lapozott a könyvben, hanem átengedte magát egészen a gondolatainak, amelyek lassú, halk ábrándokban olvadtak föl és a nagy „világfájdalomba” búgtak bele. Musset, Byron, Chopin fogták meg a lelkét és George Sand hősnőit lelki rokonainak érezte. „Femme incomprise” volt Agáta, aki a világ ezer hiúsága közepette hiába kereste azt az egyetlen embert, aki megértse.

Családja, rokonai, ismerősei örökösen aggódtak érte és egyben tisztelték is szomorúságát, amellyel elfordult a földi hiúságoktól, hogy a költészet ideális világába merüljön el egészen. Nem járt álarcos bálokba, amelyek pedig akkor - a harmincas években - nagyon divatosak voltak, színházban, mulatságban csak elvétve lehetett látni, társaságban is ritkán. Az asztalnál keveset evett, legföljebb egy kis édességet majsolt. Az evés hogyan is illett volna étherikus lényéhez! Inni sem ivott egy csöppet se és a boros pohárba, mikor asztalhoz ült, beletette a finom csipkekeztyűjét.

Igazi világa az otthon volt, a négy síma fal, amelynek tapétáit a biedermeier-kor egyszerű, apró virágai díszítették. A falon síma léckeretekben családi arcképek, metszetek, tájképlitografiák voltak. A szőnyegszövő ráma, amelynek szomszédságában hárfa is állt, mutatta, hogy Agáta az üres óráit nem tölti el haszontalanul.

A szép facsillár, amelybe viaszgyertyák voltak tűzködve, rózsaszínű tüllel volt megóva a por ellen. A kandalló tetején üvegbura alá volt helyezve az óra, amely fekete mahagóni talpon, alabástrom oszlopokon pihent és amelyet „Phoebus és Esmeralda”, bájos bronzszobra koronázott. Egy-egy bronz gyertyatartó állt az órától jobbra és balra és porcellán vázákban csinált virágok pompáztak.

A szalón igazi dísz azonban a „servante” volt, üvegszekrény, amelynek belül tükörlap volt a háta és ebben sokszorososan csillogott a sok csésze, amelyet anyáról-anyára gyűjtöttek össze a családban. Volt köztük sèvres-i, meissen-i, vieux saxe és alt-wien porcellán is, aztán csészek, amelyek a család öröndetes eseményeit, házasságokat, születéseket örökítették meg, vagy a haza valamely fontos mozzanatát, királyok koronázását, az uralkodó család esküvőit. Itt-ott egy-egy romantikus olasz táj is díszítette a porcellánokat.

Az ablak fehér csipkefüggönyén hiába tűzött át a napsugár, nem tudta fölvidítani és megpirosítani Agáta sápadt arcát. Így nyelvek azt mondták ugyan róla, hogy halványságát a túlságos fűzés és egyéb sápasztó-szerek okozták és hogy a szeme élénkségét úgy fokozza, hogy citromot fröccsent beléje. De, aki látta házias egyszerűségét, nem hitt ezeknek a rágalmaknak.

A világfájdalom ugyan halványságot vetett Agáta arcára, de milyen jól illett ehhez símán lefésült és középen kettéválasztott haja. A homloka közepén pedig egy csöpp türkiszt tartott a filigrán aranyfonál, amely a homlokát átfűzte és halántékainál a haja alá bújt.

Apróvirágos muszlin-ruha volt rajta, amely szabadon hagyta nyakát, vállát, kissé a keblét is és óriási sonkaujjaival, szétömlő, bő, ráncos szoknyájával még karcsúbbnak tüntette föl alakját. Hátára és keblére finom selyem kásmirkendő borult. Kurta szoknya alól fehér selyemharisnyája a bokája ingerlő formáját nemcsak kiemelte, hanem valami naiv háziassággal is burkolta körül. Fekete selyemtopánkája ép csak körülölelte a lábát, elől hosszú, keskeny orrba végződött, amely laposan el volt metszve. A topán szalaggal volt felfűzve a lábára és nem volt sarka.

De hiába volt mindez a szépség. Üveg alatt kellett tartani, mint az álló-órát, és a családi csészéket, rózsaszínű tüllbe kellett burkolni, mint a csillárt, csaknem egészen el kellett rejtetni a világ elől. Nehéz sora volt akkor a leányoknak. A bácsik és nénik azt mondták, hogy a jó bornak nem kell cégér. Otthon kellett ülnie és várnia, míg érte nem jön valaki. Véletlenül. Ostobán. Akárki.

Az apák és anyák választották a kérőt. A leánynak nem volt más dolga, minthogy megnézzé azt a fiatalembert, akit hozzávalónak ítélték. Nem volt szabad sokat beszélnie, mert akkor a kérő megjegyezte, hogy fecsegő asszonyt kap. Nem volt szabad sokat ennie, mert akkor anyágnak tartották. Feszesen kellett ülnie a helyén. Nem nevetgélhetett, mert ezért elítélték.

Szögletesnek kellett lennie és legfőlőbb egy-egy ártatlan mozdulattal vagy mélyebb pillanattal árulhatta el, hogy él, mozog, vágyai vannak.

Meg kellett várnia azt az ünnepies pillanatot, amikor eléje térdeltek és rebegő szavakkal megkérték a kezét. Ekkor is csak „igen”-t volt szabad mondania, a szemét le kellett sütnie és az eljegyző csókot nem volt szabad azonnal viszonznia. Vigyáznia kellett legkisebb mozdulatára is, mert „rossz vért szülhetett”.

Agáta érezte, hogy ilyen módon sohase fog férjhez menni. Ujságot ugyan nem olvasott, hiszen ez fényűzés és bűn lett volna egyszerre, a világban is elég keveset forgott, de titokban olvasta a George Sand regényeit és megértette belőle „a szív jogait”.

- A szívnek jogai vannak! - ismételte magában többször -, de ezt a nagy jelszót, ezt a titkot a világért se árulta volna el senkinek. Hallgatag, zárkózott lett. Lassanként magára öltötte a világfájdalom akkor divatos fátyolát, magában azonban föllázadt a világrend ellen.

Kisleány korában mindig arról álmodott, hogy rablóvezér szeretője lesz. Ezt az ábrándját azóta százszor kinevette, de régi vágya még égett benne, hogy olyan ember felesége legyen, aki különb a többinél, aki szembe mer nézni a világ előítéletével és ki tudja vívni a szív jogait.

Agáta többször elhatározta, hogy szicíliai parasztleánynak fog öltözni és úgy megy el álarcosbálba. Ott ismeretlenül körül fog nézni a fiatalemberek között, találós kérdéseket fog nekik föladni és aki a legjobb feleleteket adja, akiből a legtöbb ész, kedély és jellem sugárzik, ahhoz így fog szólni:

- Ne kérdezd, ki vagyok. Félreismert nővel állsz szemben. Ha meg akarod ismerni az igazi boldogságot, az igaz szerelmet, jöjj velem és soha ne kérdezd tőlem, ki vagyok.

Ilyen volt Agáta.

A KÁVÉKOSZORÚ.

Agáta az ablakfülkében fölugrott a helyéről:

- Jönnék a vendégek! - kiáltotta.

- Jézusmária! talán még nincs is készen a kuglóf - riadt föl Eufrozina kisasszony és kiszaladt a konyhába. Eufrozina kisasszony Gudenus főfizikus nővére volt, kedves, halk szavú, őszhajú kisasszony, azok közül való, akik senkinek sem vétettek és akik mintha a biedermeier-korral együtt eltűntek volna. Tíz év óta, mikor a főfizikus feleségét váratlan szerencsétlenség elragadta az életből, Eufrozina kisasszony vezette Gudenusék háztartását.

Agáta, aki az ablakfülkében maradt, onnan nézte, mint érkeznek a vendégek a szokásos heti kávékoszorúra. A család barátai, rokonai, közeli ismerősei a hét egyik meghatározott napján, Gudenuséknál szombaton, összegyűltek kávéra, omlós kuglófra és egy kis tereferére. Kávé mellett intézték el a közügyeket és a magándolgokat is, többi közt a fiatal szívek ügyét. A kávékoszorúkon beszéltek meg a bácsik és nénik a város pletykáit, fiatalok szerelmét és a legtöbbször ők döntötték el, hogy a leányzók mely házasságképes, törekvő ifjú embernek nyújták a kezüket.

Kávé után a nénik elszéledtek a szomszédos szobákba, összebújtak ketten-hárman vagy többen kandalló-fülkékbe, meghitt sarkokba és sok rágalom, amelynek könnyebb-súlyosabb következményei voltak, innen eregette ki pókháló-szárait. A nénik azonban bizonyára sok jót

is tettek a családokért, mert meg volt tűrve, hogy modern párkákként ők szőjjék idegen életek fonalait.

Különösen a nénik kicsit babonások is voltak és ha ketten-hárman belemelegedtek abba a félhangú társalgásba, rémregényszerű dolgokat lehetett tőlük hallani. Nemcsak olvasmányaik, hanem ők maguk is regényesek voltak. Majdnem minden családnak voltak takarnivaló titkai, a nénik ezeket kitergegették, regényes részletekkel bővítették és nem kímélték meg azt a családot se, amelynek vendégszeretetét éppen élvezték. Gudenusékról is keringtek ilyen szájról-szájra való mendemondák, amik Gudenusné tíz évvel előbb történt hirtelen és rejtélyes halálából táplálkoztak. Sok szó esett a „titkos szobá”-ról, amely állítólag Gudenusné halála óta zárva van és ahová azóta még senki se tette be a lábát, továbbá egy nagybácsiról, Gudenusné fivérééről, aki a francia forradalomban „communard”-ként harcolt és elesett, valamint egyéb családi titkokról.

A bácsik és nénik eljöttek a szomszédos falvakból is, súlyos, régies, de színes batárokon és csézákon, amelyeket erős, teherbíró lovak húztak. De hintón érkeztek a kisvárosi előkelőségek is, mert a sáros utcán kárt szenvedett volna kényes ruhájuk. A Gudenus-ház udvarára most szakadatlan sorban érkeztek a családi batárok, amelyek közül néhány még a rokokó színes, pompás stíljében épült. A batárok levendulaszagú öléből egymásután szálltak ki cifra, akkor már kissé avitt rokokóruhában az idős nénik, az újabb párisi divatot követő fiatalabb asszonyok és színes, ércgombos frakkokban a „vatermörderes” férfiak.

A batárokból egymásután szálltak le: Romberg, helybeli gazdag földbirtokos, Spontini államtanácsos és kissé korlátolt gyámfia, Ivanhoe, továbbá Beseler főtisztelendő úr és a bácsik, nénik egész sora, köztük a szépnek mondott Müllerné is, aki makacsul ragaszkodott ahhoz, hogy fiatalasszonynak számítsák, de alapjában véve jól érezte magát a kávésnénik közt. Ivanhoe kívül fiatal férfi nem igen vett részt a kávékoszorún, legföljebb Wolfgang Amadeus, fiatal orvos, aki Gudenus segédje volt és csak rövid ideig mert tartózkodni a kávékoszorú veszedelmes körében, hol az emberek legkisebb mozdulatát és legártatlanabb szavát is megbírálták.

A vendégek leszálltak a kocsikról, lerázták magukról az útiport és csevegve, nevetgélve vonultak be a „jó szobá”-ba, ahogy a szalónt akkor nevezték. Gudenus főfizikus barátságos mosollyal sietett eléjük:

- Csak egy kis türelmet, hölgyeim és uraim! Mindjárt kész a kávé!
- A türelem keresztyén erény, - jegyezte meg a főtisztelendő.
- Addig talán parancsoljanak helyet foglalni, - szólt Agáta halkán, szerényen.
- Hogy vagy, Agátám? - kérdezte tőle a szépnek mondott Müllerné.
- Köszönöm, Müller néni.
- Talán nem néniznél, hiszen csak (és itt nagyot nyelt) két évvel vagyok idősebb nálad.
- Kit várunk még? - kérdezte Spontini konziliárius.
- A jó Rumpelmayernét, - felelte Agáta, aki titokban lenéző mosolyt vetett Ivanhoera, az államtanácsos úr nem nagy észtehetségű gyámfiára.
- Rumpelmayerné derék asszony, - jelentette ki a szép Müllerné, - csak olyan csípős nyelve van, hogy az ember el se hinné, hogy már száz éves.
- Lelkem, te túlzol! - szólt az egyik kávésnénike, Rumpelmayerné jó barátnője.
- No de, hölgyeim, - jegyezte meg Beseler főtisztelendő - még itt sincs a kávé és már embereket aprítunk belé?

- Éhes vagyok, - jelentette ki váratlanul Ivanhoe.
- Senki sem kérdezte! - intette le őt a gyámapja, Spontini tanácsos.
- A párizsi gavallérok, - mondta a szép Müllerné - újabban alig esznek-isznak valamit társaságban, a világfájdalmuk nem engedi.
- Ha az ember éhes, egyék - mondta a főisztelendő úr - *Mens sana in corpore sano*. Nem szeretem a párizsi divatnyegleségeket. Egy nép, amely megölte királyát, csak istentelen lehet. Úgy-e, Ivanhoe öcsém?
- Napoleont megölték? - kérdezte Ivanhoe.

- Nem Napoleont, te zöldfülű, hanem XVI. Lajost fejezték le - szólt Spontini - Napoleon természetes halállal halt meg Szent Ilona szigetén. Trónbitorló, gonosz ember volt és elvette méltó büntetését.

A főisztelendő úr itt jelentős pillantást vetett Gudenusra, aki felelni akart, de nem lehetett, mert kihívták. Gudenus kisietett és megtudta, hogy beteghez hívják, aki csontot nyelt. Hiába csiklandozta a kávé illata az orrát, el kellett mennie, első a kötelesség!

Amikor Gudenus távozott, nemsokára csilingelés hallatszott, lovak nyakára akasztott csengők vidám csevegése, néhányan az ablakhoz rohantak:

- Rumpelmayerné megérkezett, - jelentette valaki.

Nagy garra, sáпитozással, magából kikelve, fújva érkezett meg Rumpelmayerné ódivatú, XVIII. századbeli ruhájában, fehér vuklikkal, ezer ráncú arcával:

- Jajaj! Ezek az újmódi federek majd a lelkemet rázták ki! Állítsátok a csézámát a kocsi-színbe. Hogy vagy, Agáta?

Mindezt egy szuszra fújta el.

- De komolyabb baja nem esett, tanti? - kérdezte Romberg földbirtokos.
- Pedig sokan kívánták volna, hogy a nyakamat törjem!
- Sok szépet beszéltünk önről - mondta udvariasan a főisztelendő.
- No, attól én nem leszek fiatalabb! - felelte Rumpelmayerné.

Most megjelent Eufrozina kisasszony és jelentette, hogy kész a kávé, már várja a vendégeket a szomszéd szobában. A vendégek bevonultak az ebédlőbe és helyet foglaltak az asztal körül abban a sorrendben, amely köztük szinte megszentelt hagyomány volt. És mialatt Eufrozina és Agáta főlszolgálták a kávé, tovább folyt a beszélgetés.

- Romberg úr, azt hallottam, hogy a fia már megérkezett Párizsból? - kérdezte Rumpelmayerné a helybeli leggazdagabb földbirtokostól.
- Balduin már itthon van négy hónap óta - felelte Romberg. - Sok pénzembe került a rossz-csont és már legfőbb ideje volt, hogy hazajöjjön.
- Remélem, nem romlott el abban a Szajnaparti Bábelben? - szólt a főisztelendő úr.

A küszöbön most hatalmas jelenség vonta magára a vendégek figyelmét. Eufrozina kisasszony egy tálban óriási kuglófot hozott be és a nagyszerűen sikerült alkotás halvány arany-színű, omlós, mazsolaszőlővel teli belseje mindenkinek csiklandozta az inyét. A vendég-koszorú éljenzésben tört ki és Eufrozina szólt:

- A kuglófba tallért rejtettem el. Aki megtalálja, megtarthatja és még meg is csókolhatja a társaságból azt, akit akar.

- Jaj, ha én találtnám meg! - kiáltott föl a szép Müllerné.

- Remélem... engem választana? - kérdezte Spontini konziliárius.

- Én a főtisztelendő urat választanám - felelte tréfásan Müllerné, ezen mindnyájan nevettek. A nevetés közepett belépett Gudenus főfizikus:

- Bocsánatot kell kérnem a hölgyektől és uraktól, - szólt, - hogy oly soká elmaradtam, de beteghez hívtak sürgősen. Azt mondták, csontot nyelt, fuldoklik, halálán van. Én elrohantam hozzá és mit látok? A diványon kuporog egy valóságos török!

- Ah, ez érdekes! - szólt Müllerné.

- Az arca - folytatta Gudenus - még piros volt az erőlködéstől, de már boldogan mutatta, hogy a veszedelmes csontot kiköpte.

- Lássá, főtisztelendő úr, néha Allah is megsegít - mondta Rumpelmayerné.

- A török, - szólt Gudenus - ma reggel érkezett meg városunkba, egyenesen Konstantinápolyból és tovább megy Berlinbe a holnapi postakocsival. Azt hiszem, valami magasabbrendű ozmán hivatalnok. A felesége is vele van.

- Láttá? - kérdezte egy kávéénike.

- Láttam, - felelte Gudenus, - bár az arca mohamedán szokás szerint le volt fátyolozva.

- Ah, ez érdekes! - mondta Müllerné. - Miért nem hozta el közénk?

- Várjanak csak - folytatta Gudenus. - A török nagyon érdeklődött a mi viszonyaink iránt, szó szót követett és én végre is meghívtam őt ide a feleségével együtt.

- Ó, nagyszerű! - kiáltott föl Müllerné.

- Azt hiszem - szólt Gudenus, - rövidesen itt lesznek, Musztafa bej és lefátyolozott neje.

- Én még nem láttam eleven törököt - mondta Ivanhoe.

- Épp oly emberek, mint mi, ha törökül is imádják az Istent - jegyezte meg a főtisztelendő úr. - A fő, hogy istenhívők.

- Ha férfi lennék - szólt közbe Rumpelmayerné, - csak török szerettem volna lenni. De mivel nő vagyok, inkább a szép Müllernével cserélnék.

A gonoszkodó megjegyzésen néhányan összerosolyogtak, Müllerné pedig előkelően a levegőbe nézett, mintha nem hallotta volna a csipős nyelvű megszólítást.

Az inas most ünnepiesen szétnyitotta az ajtó virágos függönyét és jelentette:

- Musztafa bej és neje!

Belépett egy szakállas török férfi, hasonlatos ahhoz a basához, aki ebben a korban a trafikok cégtábláján ült, kényelmesen egymásra vetett lábakkal a földön és szájában hosszú csibukkal. Neje török viseletben, selyem bugyogóban, papucsban volt és az arca le volt fátyolozva. A török megállt a társaság előtt turbánnal a fején, mélyen meghajolt, a mellén keresztbetett kezekkel és üdvözlésként valami ilyesmit mormogott:

- Szálémálekum!

- Bon jour, monsieur - köszöntötte őt Rumpelmayerné.

- Bon jour, madame - felelte franciául a török.

- Franciául, - úgy látszik, ért, - szólt Müllerné. Gudenus hellyel kínálta meg a vendégeket, akiket természetesen mindenki megbámult. Eufrozina kisasszony kávéscsészét tett a török elé, aki egy hajtásra kiitta az egészet. A felesége követte a példáját. Mikor a kuglóffal kínálták, a bej pusztá kézzel nyúlt hozzá és letört belőle egy jókora darabot. Amint tömte magába a

falatot, hirtelen összerázkódott, az arca eltorzult és gyorsan kiköpte a tallért, amely épp az ő falatjába volt belesütve.

- A török találta meg a tallért! - szólt ijedten Müllerné.

- Most megcsókolhatja a társaságból azt, akit akar! - mondta nevetve Romberg.

- Nem kell felvilágosítani róla, - jegyezte meg a főtisztelendő úr komolyan.

A török mosolyogva nézegette a tallért, letisztította és zsebrevágta. Aztán megfogta a vizes palackot, a szájához emelte és nagy kortyot húzott belőle.

- Úgy látszik, nem ismeri a pohár intézményét - szólt Spontini tanácsos.

A török egyre otthonosabban és fesztelenebbül kezdett viselkedni és neje is, bár egy pillanatra se lebbentette föl fátyolát, mintha meg akart volna feledkezni a háremek szigorúan őrzött erkölcséről. Asztalbontás után, amikor a vendégek elszéledtek a szomszédos szobákba, a bej felesége férfiak közé vegyült, akik hosszú csibukokból szívták a finom latakia-dohányt és a bej neje is rágyújtott egy csinosabb csibukra. A férfiak természetesen köréje sereglettek és ő nem nagyon utasította vissza az urak közeledésének nagyon is áttetsző szándékát. Még azt is megtudták tőle, hogy Leila a neve. Romberg földbirtokos, aki még szívesen kacsintgatott a nőkre, légyottot is kapott tőle, természetesen sohase tudódott ki, hogy a szerelem miféle nemzetközi nyelvén állapították meg egymás közt a légyott helyét és idejét.

Musztafa bej viszont a nők közt kezdett garázdálkodni. Eleinte hevesen udvarolt a „szép” Müllernének kézzel-lábbal, aztán ott hagyta és Agátát tisztelte meg néma hódolatával és udvarlásának jelbeszédével. Egy óvatlan pillanatban aztán megölelte és megcsókolta Agátát. Gudenus kisasszony a szüleihez szaladt, és sírva panaszolta el, mi történt vele.

Gudenus most már elhatározta, hogy a szemtelen törököt nejével együtt szép szerével eltávolítja a társaságból. Musztafa bej azonban nem akarta észrevenni a társaság megváltozott viselkedését, hideg és rideg elzárkózását, szemmel láthatólag jól érezte magát és maradni akart. Nem lehetett rajta sehogyan sem kifogni. Már csaknem tönkretette az egész délutánt, amikor Gudenusnak mentő ötlete támadt. A vendégek színleg elbúcsúztak, voltaképp azonban a főfizikus tágas rendelőszobájában gyülekeztek újra össze. Mikor az utolsó vendég is látszólag eltávozott, Gudenus végre karonfogta a bejt és nejét, akiktől félig erőszakosan kellett búcsút vennie. A bejt valósággal ki kellett tuszkolni.

Másnap kiderült, hogy Musztafa bej az egész társaságot orránál fogva vezette. A török turbán és álszakáll mögött voltaképp Balduin rejtőzködött, Romberg földbirtokos fia, aki nemrég tért vissza Párizsból. Neje, a szép Leila, pedig nem volt más, mint Geyer Lola, a helybeli színtársulat táncosnője. Balduin barátnője. Nagy lett a botrány. Az egész kisváros mulatott rajta, hogy a kávékoszorút felültették.

A „DANDY”.

Az egész város róla beszélt, az alig huszonöt éves Romberg Balduinról. Amióta Párizsból hazatért, ő lett a „városka rossza”, ha szabad ezt a kifejezést használni. Lärmás barátaival együtt állandó réme és botrányköve volt az éjjeli öröknek és különösen a kiskereskedőknek, akiknek cégtábláit leszedték, kicserélték az éjszaka sötétjében. Akkor még, a harmincas években, esti kilenc óra után már nem világították az utcákat. A gázlámpának híre-hamva sem volt még. Londonban, Párizsban, Berlinben is csak gyéren voltak légszeszlámpák és csak 1831-ben világítottak először színházat gázzal, a párizsi operát az „Ördög Róbert” bemutatója alkalmából.

Csak a hold vigyázott a korhelyekre. Ha pedig borus volt az idő, a hepe-hupás, árkos utcán könnyen megbotlott az ember és ott maradt, míg rá nem találtak. Különösen nagy veszedelem volt a csatornakő, amely az utca szennyét vezette le. Ebbe minden mámoros ember belebotlott és estében önkénytelenül is a kezét tartotta előre, ami könnyebb és súlyosabb balesetekre vezetett. A „felcserek” fő jövedelmi forrása a csatornakő volt.

Balduin és barátai régi ellenségüket gyűlölték benne, vele szemben a holdvilág oltalmába ajánlották magukat és megalakították a „holdkórosak” társaságát. Balduin vitte a szót leghangosabban a színházban is. Barátjaival elfoglalta az első sort és innen ugratták a színészeket, de főként a közönséget.

Ebben a korban, amelyet a „nyárspolgár” korának neveznek, a romantikus ifjúság előtt semmi se volt gyűlöletesebb, mint a spiesz-erkölcs, a hálósipkás erény és a „juste milieu”, az arany középút, amelynek jelszavát Lajos Fülöp, a praeceptor-király, röpítette világgá. Természetesen a „háziasság” volt abban az időben a legfőbb női erény és asszonyok, leányok főkötőt viseltek otthon, a színházban pedig a főkötőre egyszerű kalapot tettek föl, de nem felejtették otthon a kötést, még a színházban is harisnyát stoppoltak.

Balduin minden törekvése és ötletessége arra irányult, hogy a nyárspolgárt zavarja, megdökkentse. Párizsi tanulmányútjai alatt megtanulta az „épater le bourgeois”, a nyárspolgár megdöbbenésének különböző módjait és bőven visszaélt velük.

A színházban két párt, két irány küzdött egymással. Az idősebb urak, higgadt családapák, családanyák Gans Mária pártján voltak, aki a híres Taglioni táncosnő követője volt és decens mozdulatokkal - mint ő mondta, „tisztá művészettel” - akarta nézőit megnyerni. Ez volt a „klasszikus” iskola. Az ifjúság az akkor új „romanticismus”-nak hódolt, Elssler Fanny cachucha-táncáért rajongott. A kisváros ifjúsága Gans Mária elhízott, vén libának csúfolta és a sokkal fiatalabb Geyer Lola mellett, aki a nagy Elssler Fanny tanítványa volt, tört lándzsát.

Az egész város tudta, hogy Balduin szerelmes Geyer Lolába. Legendák keringtek a családapák közt, hogy milyen botrányos módon teszi a szépet a fiatal primaballerinának. Apák, anyák föl voltak háborodva Balduin ellen, de leányaikat nem tudták megakadályozni abban, hogy ábrándos szívvel ne gondoljanak Balduinra, aki holdvilágnál kötélhágcsón kapaszkodik föl Lola erkélyére, amelynek peremén ül és mint valami középkori „troubadour”, lanton penget szerelmes dalokat, a barátai pedig azalatt alulról halkan tercelnek neki.

Agáta gyűlölettel gondolt Balduinra. Tisztán látta, hogy a fiatalember erejét, tehetségét, vagyonát haszontalan kedvtelésekre és erkölcstelen személyekre pazarolja. Négy évvel azelőtt, amikor Balduin még nem volt Párizsban, milyen reménnyel teljes, kellemben dús ifjú volt, a város egyik jövődő büszkesége. Akkor még ezt írta Agáta emlékkönyvébe:

„A szerelem a szív imádsága. Aki még nem volt szerelmes, nem tud imádkozni.

„Souvenez-vous de Balduin de Romberg.

„Anno 1826.”

Ezekhez az emléksorokhoz még egy szép gemma is volt rajzolva művészi kézzel. Akkor még mindenki azt hitte, hogy Balduin nagy művész lesz. És most, amióta visszatért Párizsból, magával hozta a „Szajnaparti Babel” könnyelmű erkölceit. Hova fog mindez vezetni?

Amióta Balduin visszatért Párizsból, Agáta csak egyszer látta. Lombzöldszínű frakk volt Balduinon, hozzá kurta, karcsú lilaszínű mellény, aranyban foglalt, filigrán, drágaköves „à la Hongroise”-gombokkal. Világos színű, kockás nadrág feszült lábikrájához. Lapos orrú, párizsi fűzőstopán volt a lábán és a nyakán óriási, magas, buggyos kásmir-nyakravaló fogta körül a „vatermörder”-jét. A fején csúcsosan végződő és merész karimájú párizsi cilinder volt fehér

atlaszból. A nyakravalójából drágakő tüze ragyogott. Kezében vékony, hajlékony, aranyfogantyús bambuszpálcát suhogtatott. A másik kezében pedig lorgnon volt, amelyet öntelten a szeméhez illesztett és rajta keresztül pillantott a hölgyek harang-alakú kalapja alá.

Annyira hetyke és fitymáló volt a megjelenése, hogy Agáta gyorsan átsietett az utca másik oldalára, hogy ne kelljen vele találkoznia.

Balduin „dandy” volt a szónak abban a romantikus értelmében, ahogy az akkori párizsi ifjúság értette. Brummel, a nagy dandy ekkor már szegényházban sínylett, de utódai és lelkes követői támadtak egész Európában, D’Orsay gróf és mások. Balduin is. Olyan finom keztyűket viselt, amelyeken áttetszett még a köröm domborulata is. A híres párizsi Dufournál vette a kásmir-nyakravalóját, amely maga kétszáz frankba került. Humann, a neves párizsi szabó, varrta a ruháját. Balduin Párizsban megtanulta a dandy előkelő viselkedését. Személyesen látta a boulevardon D’Orsay grófot és milord Arsouillet, a párizsi divat vezéreit. A romantikus irodalmi dandyk, Musset, Banbey d’Aureville, Eugène Sue, szintén hatásai voltak a ruházkodására. És mivel akkor minden dandynek szellemesnek kellett lennie, Balduin a kisvárosban tovább gyakorolta a párizsi gúnyolódást. Mikor Agátát meglátta, így szólt barátaihoz:

- Ez egy szegény, kis nefelejts, amelyet szentelt vízben tartanak valami bamba úr számára, aki feleségül fogja venni.

A gúnyos szó eljutott Agáta fülébe is és ez eggyel több ok volt rá, hogy gyűlölettel gondoljon Balduinra.

A MENYASSZONY NEM FOGAD.

A Musztafa bejjel való eset után egy hét múlva - miután Romberg földbirtokos valahogy kimagyarázta fia viselkedését - Balduin tiszteletét akarta tenni Gudenuséknál. Magával vitte barátját, Eusebiust is. Kis parasztlány nyitott nekik ajtót. Balduin, aki járatos volt a házban, az előszobából egyenesen abba a szobába ment, ahová a ház vendégeit - és nem a pacienseket - szokás bevezetni. Leültek és várakoztak. Valahonnan a szomszédból hegedűszó hallatszott:

- Polikárp, az öreg komornyik gyakorolja magát - jegyezte meg Balduin, majd így folytatta Eusebius felé:

- Ujra itt vagyok, ebben a szobában, ahol négy évvel ezelőtt örök hűséget esküdtünk egymásnak, Agáta és én. Agáta most menyasszony.

- Hallod! ezt hamarabb is megmondhattad volna - jegyezte meg Eusebius - nem jöttem volna veled.

Polikárp, az öreg inas, lépett be és amint megpillantotta Balduint, visszahőkölt, néhány lépést hátrált és artikulátlan hangokat dadogott.

- Öreg bútor, maga még mindig itt van? - kérdezte Balduin.

- Ta... ta... ta... - dadogta Polikárp.

- Csak hozza a hegedűjét - mondta neki Balduin és Polikárp kiszaladt. - Polikárp rettenetesen dadog - magyarázta Balduin a barátjának, - de ha énekelve beszél és hegedűn kíséri a szavait, folyékonyan tud előadni.

Polikárp csakugyan a hegedűjével tért vissza, a hegedűt az álla alá illesztette és éneklő hangon szólt Balduinhoz:

- Mi tetszik? - hegedűvel kísérte a kérdését.

- Agáta kisasszonnyal szeretnék beszélni.

- Nem lehet, - énekelte Polikárp.

Balduin a lábával toppantott:

- Azonnal küldje ide Agáta kisasszonyt!

- Nem szabad! - énekelte Polikárp.

- Miért?

- Ön istentagadó! - szólt Polikárp.

- Nem ez a főfoglalkozásom.

- Ön szabadgondolkodó!

- Mi köze hozzá?

- Ön ki van tiltva ebből a házból! - énekelte Polikárp, de ezzel sietett is kifelé a szobából. Balduin egyáltalán nem látszott megrendülni.

- Erre el lehettem készülve - mondta Eusebiusnak - a Musztafa bej látogatása után.

- Menjünk! - ajánlotta Eusebius.

- De előbb szeretnék valami borsot törni ezeknek a nyárspolgároknak az orra alá - mondta Balduin.

Váratlanul egy fiatal ember lépett be a szobába és egyenesen Balduinhoz sietett:

- Romberg úr, emlékszik még rám?

- Hogyne! - kiáltott föl Balduin. - Ön, ugyebár, Wolfgang Amadeus?

- Önnek csodálatos emlékező tehetsége van - szólt Amadeus. - Egyébként Gudenus úr megbízásából jövök önhöz. A főfizikus úr nagyon el van foglalva a betegeivel és a legnagyobb sajnálatára ebben a pillanatban nem jöhet ide személyesen. Engem kért meg arra, hogy exkuzáljam ön előtt Polikárp bárdolatlan szavait. A helyzet az, kedves Romberg úr, hogy ön mindig szívesen látott vendég a házban, ha atyja ura társaságában jön. De minthogy ön Agáta kisasszonynál jelentette be látogatását, kegyeskedjék tudomásul venni, hogy Agáta kisasszony menyasszony és nincs abban a helyzetben, hogy vőlegénye távollétében férfivendégeket fogadhasson.

Amadeus simán, diplomatikus hangon beszélt és láthatólag igyekezett, hogy Balduint megengesztelje.

- Tudomásul veszem, amit ön mondott - felelte Balduin a fiatal orvosnak. - Egyébként legyen szíves átadni üdvözlétemet Gudenus úrnak és egyszersmind jelentse Musztafa bej barátom üdvözlését is, aki, sajnos, nem jöhetett el velem.

Amadeus fanyarul elmosolyodott a Musztafa bej emlegetésére, de elég ügyesen, nem felelt Balduinnak, hanem Eusebiushoz fordult:

- Bocsánat, még nem volt alkalmam... Wolfgang Amadeus a nevem.

- Knospe Eusebius - mutatkozott be Balduin barátja.

- Ah! A zenész? - szólt Amadeus. - Nagyrabecsülöm a műveit.

Majd újra Balduinhoz fordult:

- Hallottam, Romberg úr, hogy ön Párizsban volt.

- Négy évig.
- Ó, nagyon irigylem érte! - szólt Wolfgang. - És Knospe úr is volt Párizsban?
- Együtt csatangoltam Baldiunnal a Lajos Fülöp városában - felelte Eusebius.
- Korlátolt nyárspolgár a világ legelső trónusán - jegyezte meg Amadeus.
- Bravó, ön liberális! - mondta Balduin és rokonszenve jeléül megszorította a fiatal orvos kezét. - Ne csüggedjen, Párizsra és a világra nagyszerű jövő vár. Párizsnak erős, hatalmas ifjúsága támadt. Ez trónokat fog talán megdönteni.
- Ismeri az ifjú romantikus írókat? - kérdezte Amadeus.
- Minden nap együtt vacsoráztam velük a Tortoni kávéház teraszán, a boulevard de Gand-on - mondta Balduin. - Balzac úr a velünk szomszédos asztalnál szokott ebédelni.
- És Alfréd de Musset is - szólt Eusebius.
- És Victor Hugo - folytatta Balduin.
- Ah, Victor Hugo! - lelkesedett Wolfgang. - Látták önök Théophile Gautiért is?
- Ki ne ismerné őt Párizsban? - mondta Balduin. - Vérpiros mellényt szokott viselni.
- Ó, milyen csodálatos világ lehet Párizs! - szólt eltűnődve Wolfgang és mozdulatot tett a távozásra. - Bocsánatot kell kérnem az uraktól, sok a betegünk, a főfizikus úrnak szüksége lehet rám.
- Isten vele, Wolfgang úr - mondta Balduin is kezet nyújtott. - Ne felejtse el átadni üdvözlétemet és gratulációmát Agáta kisasszonynak. Csak azt nem tudom, hogy ki a vőlegénye, akinek gratulálhatok.
- A vőlegénye Spontini Ivanhoe - felelte Wolfgang.
- Az a hülye? - nevetett föl Balduin.
- Kissé erős a kifejezés - mosolygott Amadeus - de nincs messze az igazságtól.
- És Agáta szereti azt a fajankót?
- Nem hinném, hogy nagyon rajong érte - felelte a fiatal orvos még mindig mosolyogva. - Spontini úr vőlegénysége inkább a szülők elhatározása és valamelyik kávékoszorú alkalmából pattant ki. Agáta tekintettel a vendégkoszorúra, nem akarta édesapját a nyilvánosság előtt megcáfolni, de, ahogy én ismerem, nincs nagyon inyére ez a tervbe vett házasság.
- Agáta kisasszony talán meg is vallotta ezt önnek? - kérdezte Balduin.
- Óh! Agáta kisasszonyt - felelte Wolfgang - kissé tanítványomnak is mondhatnám. Szabad-
elvű minden porcikájában és rajong a sajtószabadságért meg a nők egyenjogosításáért. Én
szerzem meg neki titokban a gyönyörű George Sand regényeit.
- No, nem is olyan gyönyörű - szólt Balduin - de férfi ruhában egészen érdekes és kedves.
- Ah, ön látta őt? Bizonyára ismeri is. Igaz, hogy olyan szenvedélyes és szivarozik?
- Rúdvastag szivarokat szív - mondta nevetve Eusebius.
- Ilyennek álmodtam én is - szólt Wolfgang. - Férfiruhában jár, szivarozik és kis alabástrom
öklével a régi világ bástyáit döngeti. Agáta kisasszonyban is sok van George Sandból.
- Csak nem szivarozik?
- Ó, azt nem!

Lépések hallatszottak és Wolfgang sietve búcsút vett. Balduin és barátja kimentek az előszobába, ahol a kis cselédleány épp egy újonnan érkező vendégnek nyitott ajtót. A vendég nem volt más, mint Ivanhoe. Balduin, bár négy év óta nem látta, rögtön megismerte. És ahogy elment mellette, talán kissé akarata ellenére beleakaszkodott a könyökével.

- Hallja az úr! Ne lökdösődjék! - mordult rá Balduin a félszeg Ivanhoere.

- Bocsánat, én... - dadogta Ivanhoe.

- Mondom, hogy ne lökdösődjék, mert velem nagyon megjárhatja! - kiabálta Balduin. - Kicsoda az úr?

- Spontini Ivanhoe - mondta megszeppenve a vőlegény.

- Ivanhoe? Miféle név ez? Talán kutyanév?

- Kérem, ez angol név. Anyám Walter Scott regényeiért rajongott és ezért lettem én Ivanhoe.

Balduin meglorgnettezte Ivanhoe cipőjét és szólt:

- Én megesküdtem volna, hogy ez papucs.

Ott hagyta faképnél Ivanhoet és Eusebiusszal együtt eltávozott.

Mikor kiértek az utcára, Balduin egy ideig hallgatagon lépkedett Eusebius mellett, aztán megszólalt:

- Négy év alatt sok minden megváltozott Gudenuséknál. Azt hiszem, hogy ez a sajtóképű Wolfgang Amadeus foglalta el az én helyemet Agáta szívében. De nem csodálnám... ha már szegény Agátának választania kell, inkább Amadeus, mint a bamba Ivanhoe...

IVANHOE.

Abban a korban, amelyben Agáta élt, hajadon leányok még vőlegényükkel se találkozhattak szigorú felügyelet nélkül. Ivanhoe kivétel volt. Benne annyira megbíztak, hogy mindig zavartalanul együtt lehetett Agátával. Ezt a megtisztelő bizalmat, ha egy kicsikét élesebb eszű lett volna, bántónak, sőt megalázónak is érezhette volna. Ivanhoe azonban azok közé az ügyüek közé tartozott, akiknek azért nyílik meg talán az Éden, mert nem tudják, mit kezdjenek vele.

Agáta kinézett az ablakon és alig vett tudomást Ivanhoe jelenlétéről, úgy, hogy mikor vőlegénye megszólította, összerezzen.

- Bocsánat, Agáta kisasszony - mondta Ivanhoe - hogy megzavartam... Hová nézett oly sokáig?

- Sehová, csak eltűnődtem - felelte Agáta.

- Tudja-e, kivel találkoztam ma az előszobában, amikor önökhöz jöttem?... Romberg Balduinnal!

- Romberg úrral? - mondta Agáta és arca igyekezett közömbös maradni.

- Nem is tudtam, hogy ennek az úrnak szabad idejárnia.

- Itt volt? Én nem is sejtettem. Nem beszéltem vele - mondta Agáta őszintén.

- Nagyon sajnálom Romberg Balduin apját, aki az én apámnak jóbarátja, hogy olyan Istentől elrugaszkodott fia van, mint Balduin. Tudja-e, Agáta kisasszony - kérdezte Ivanhoe - hogy Balduint már nem fogadják tisztességes családnál, amióta összeköltözött azzal az istentelen táncosnővel, Lola Geyerrel?

- Ha szereti, miért ne költözhetett volna össze vele? - szólt Agáta.

- Nem szeretem, hogy ilyeneket mond, Agáta kisasszony. Elvégre vadházasság, amit Balduin úr elkövetett és ezt az egyház tiltja.

- De azt nem tiltja az egyház - mondta Agáta - hogy egy nő a szíve ellen menjen férjhez olyan emberhez, akit nem szeret, sőt fölhatalmazza az ilyen férjet, hogy a házasság szentsége okából örök rabszolgaságban tarthassa feleségét.

- Kitől hallja ezeket a kicsavart okoskodásokat? - kérdezte Ivanhoe. - Beseler főtisztelendő úr nagyot nézne, ha hallaná, hogy maga miket mond, Agáta kisasszony.

- Ó, én sok olyan dolgot gondolok magamban, amitől Beseler úr elszörnyűködnék - felelte Agáta - és nagyon sajnálom, hogy ön nem ért meg engem.

- Higyje meg, hogy ezek az álokoskodások inkább illenek Balduin úrhoz, mint magához - mondta Ivanhoe. - Lehet, hogy tőle tanulta az ilyen forradalmi eszméket, hiszen Romberg Balduin, ha jól tudom, négy évvel ezelőtt sokat járt ide...

- Ah, az régen volt - nevetett Agáta. - Félig még gyermek voltam és Balduin úr örök hűséget esküdött nekem.

- Ó, ezt még sohasem mondta nekem!

- Még egyebet is mondok - folytatta Agáta, - hogy mástól ne tudja meg. Én is örök hűséget esküdtem Balduin úrnak. Ma már nevetek ezen és azt hiszem, az ég se fogja komolyan venni eskümet. Hiszen Balduin úr is már rég megfeledkezett az esküjéről.

- Vőlegénye volt magának Romberg Balduin?

- Dehogy! - felelte Agáta. - Titokban fogadtunk örök hűséget egy Mária-kép előtt, ami a szobában lógott és alatta örökmécs égett. Elgondolhatja, milyen gyermek voltam, hogy egy évig komolyan vettem eskümet és Balduin úrral titokban leveleket váltottam Párizsba. Balduin levelei azonban egy év múlva teljesen kimaradtak és az örök eskü füstbe ment.

Agáta mindezt könnyű szívvvel mondta el, mint a kanárimadár, amely a kalitkában vidáman csicssergett.

- Esküvel nem szabad tréfálni! - mondta Ivanhoe túlkomoly arccal. - Látta, Agáta kisasszony, helytelenítem, hogy a Mária-kép előtt örök hűséget esküdött Balduinnak.

Ivanhoe beszélhetett volna a világ végéig hiába, mert Agáta már egyáltalán nem figyelt rá. Ez bántotta Ivanhoet és hogy megint figyelemre bírassa a leányt, elkezdett neki Balduinról beszélni, mert bármennyire együgyű volt is, azt észrevette, hogy ha Romberggről beszél, akkor Agáta csupa szem és fül.

- Ebből a Balduinból - mondta Ivanhoe - pökhendi ember lett, amióta hazajött Párizsból. Kicsúfolta a cipőmet, papucsna nevezte. Én nem vagyok piperkóc, mint ő. Nem ruha teszi az embert.

- Ebben igaza van, Ivanhoe.

- Akármilyen bolond divat van Párizsban, én nem utánoznom.

- Milyen ruhában volt Romberg úr? - kérdezte Agáta.

- Mint a paprikajancsi - felelte Ivanhoe. - Lombzöld színű frakk, kurta lila mellény, világos nadrág volt rajta. Párizsi topán és selyemharisnya a lábán. És tele volt ékszerrel, mint egy színésznő. Nem férfias dolog ez.

- Ah, Párizsban finomul az ízlés - mondta Agáta - de romlik az erkölcs.

Mikor Agáta ezeket a szavakat mondta, nyilott a zajtó és belépett Wolfgang Amadeus.

- Párizsról beszélnek? - kérdezte Agáta felé fordulva a fiatal orvos. - Tudják-e, hogy Elssler Fanny most Párizsban táncol?

- Óh, ha csak egyszer láthatnám Elssler Fannyt táncolni! - mondta rajongó hangon Agáta. - De a szüleim nem visznek engem színházba.

- Nem irigylem a sorsát, Agáta - mondta Wolfgang Amadeus - és nem vagyok barátja a leányok mai nevelési módjának. Tudatlanságban tartani a nőt, annyi mint minden előkészítés és óvó intézkedés nélkül beledobni az életbe. A mi George Sandunk helyesen figyelte meg, hogy a szerencsétlen házasságok többnyire abból erednek, hogy a nő, akit leánykorában szinte levegőmentesen elzártak az élettől, egyszerre szemben találja magát a férje és az élet minden brutalitásával.

- De hát mit akar ön voltaképp? - fordult Ivanhoe a fiatal orvoshoz. - Hogy a fiatal leányokat épp oly szabadon neveljék föl, mint a fiatalembereket? Gondolja csak meg, mi volna ennek a következménye?

- Vegye tudomásul, kedves Ivanhoe - mondta Agáta - hogy ha például én asszony lennék, nem tűrnék el semmi fegyelmezést a férjem részéről. Minket leányokat mindig azzal biztatnak, hogy majd a házasságban szabad lesz minden, ami ma tilos. Ezért viseljük az igát türelemmel. De szeretném látni, hogy ha a szüleim után a férjem akarna engem fegyelmezni! Én szabad akarok lenni a házasságban, nem pedig rabszolga, kedves Ivanhoe!

Agáta ezalatt a visszavágás alatt folyton Amadeusszal váltott megértő pillantásokat és Amadeus fölragyogó szemmel viszonzta ezeket a pillantásokat annak jeléül, hogy mindenben osztja Agáta nézeteit és gyönyörködik szónoki sikerében. Ivanhoe mindezt nem vette észre. A korlátolt ember csökönységével védte a maga álláspontját, hogy a nő rabszolgai engedelmességgel tartozik az urának.

Ivanhoe akarata ellenére előmozdította Amadeus esélyeit. Igaza volt Balduinnak: ha már Agátának Wolfgang Amadeus és Spontini Ivanhoe közt kell választania, akkor inkább Amadeus fogja előnyben részesíteni.

AZ ISTENTAGADÓ.

Éjjel, mikor a kisváros csöndes égboltjára fölvonult a Göncöl-szekere, a Fiastyúk, a Szövő-leány és a többi rejtélyes csillagkép és amikor a löportorony előtt hosszú, egyenes lépésekkel járt föl és alá a fehérfrakkos, piroshajtókás, háromszögletű csákós silbak, a leányok ágyaikban Balduinról álmodoztak.

És mikor korán reggel, - épp vasárnap volt - kinéztek az ablakon, föltűnt nekik, hogy az emberek kettesével-hármasával álldogálnak, sőt nagyobb csoportokba is verődnek és kézzel-lábbal igyekeznek valamit megmagyarázni egymásnak. Félóra múlva már mindenki tudta az egész városban, hogy Balduin az elmúlt éjjel Lola Geyer táncosnő ablaka alatt a szívébe lőtt. Az éjjeli őr hallotta a lövést, odasietett és ott találta Balduin vérző mellel. Gyorsan embereket hívott segítségül, akik az úrfit elszállították apja lakására. Még élt.

A legförtelmesebb babonák kezdtek terjedni az úrfi és a táncosnő szerelméről, úgy hogy a városka fiatal és buzgó lelkésze elhatározta, hogy lecsöndesíti a népet. Mise után fölment a szószékre és szóvá tette Balduin esetét, fölvilágosította az embereket, hogy ez nem az ördög műve, hanem egy nőé. Mennél többet beszélt, annál inkább elragadta szónoki heve és mind feketébb szemekkel jellemezte Geyer Lolát.

- És nekünk, igaz keresztényeknek el kell tűrnünk, hogy ilyen Sodoma és Gomorrha leánya garázdálkodjék városunkban, elrabolja a szülőktől fiaikat, ördögi kísértésbe vigye őket és miután vámpír módjára kiszívta a vérüket, otthagya őket holtan, sápadtan...

A színlaposztó, - akinek azért kellett végighallgatnia a misét, hogy utána az emberek közt szétossa a színlapot - nem várta meg a prédikáció végét, hanem egyenesen Geyer Lola lakására sietett, hogy értesítse arról a veszedelemről, amelyben forog. Lola már ekkor csomagolt. Megérezte előre a bajt és még vége sem volt az istentiszteletnek, már vígan szekerezett el a városból, barátságosabb vidékre. Vetélytársa, Gans Mária, egyedül maradt és az öregek, a klasszicizmus barátai örültek ennek a véletlen diadaluknak. Lola Geyer más emléket nem hagyott maga után, mint hogy azzal a kárminfestéssel, amivel az ajkát szokta pirosítani, bérelt szobája fehérre festett falára ezt írta: „Adieu, patkányfészek, bugrisok városa!” Mikor az emberek vasvillával és bottal fölfegyverkezve, megjelentek az ablaka alatt, már csak hült helyét találták.

A nép bosszúvágya ekkor átcsapott a másik végletbe, a szeretetbe. Az emberek sajnálni kezdték Balduin apját, sőt magát Balduint is, aki lőtt sebbel feküdt otthon élet és halál közt. Elfelejtették, megbocsátották elvetemült tetteit, mert biztosra vették, hogy ez a lecke észre fogja téríteni. A nőkből kitört a visszafojtott rokonszenv és áradozva dicsérték Balduint. Szinte már úgy emlegették, mint valami szentet.

Egyszer csak hire futott, hogy Balduin haldoklik és már papot is hívtak hozzá. Sokan látták, amikor a fiatal, buzgó lelkész gyalog elindult a templomból, hogy föladjon rá a haldoklók szentségét. Elöl két minisztráns gyerek ment. Az egyik csöngettyűt vitt magával és füstölőt. A füstölővel füstölt, a csöngettyűvel minden házba becsöngetett, amely előtt elmentek. A másik csak egy laternát hordott, amelyben gyertya égett. Az emberek a csöngetésre kifutottak az utcára és többen megvárták, míg a pap visszajön. Ha a gyertya még ég visszafele, annak a jele, hogy a pap későn érkezett és a haldokló a szentség fölvétele nélkül költözött el.

A pap nemsokára jött is visszafelé. A laternában még égett a gyertya. Az emberek keresztet vetettek magukra és ismét mormoltak magukban halkán. Különösen, amikor megtudták, hogy voltaképp mi történt. Balduin, aki csakugyan nagyon rosszul volt, amint meglátta a papot, hirtelen fölült az ágyában és elkiáltotta magát:

- Éljen a *sajtószabadság*.

Visszautasította a szentség föl vételét. Tudni kell, hogy abban az időben a szabadelvűek legfőbb jelszava a „sajtószabadság” volt és lelkes kis lányok, mikor táncra kérték őket, előbb megkérdezték a táncostól: „Hive ön a sajtószabadságnak?” És aki ellene volt, egyszerűen nem táncolhatott.

Nem lehet leírni, hogy fölzúdult a városka jámbor lakossága, amikor Balduin viselkedésének híre széjjelfutott. Most már biztosra vették, hogy Balduin eladta a lelkét az ördögnek és hogy ezért nem tűri a tömjénfüstöt. A fiatal pap kijelentette, hogy addig nem fog megnyugodni, míg elégtételt nem szerez. A botrány, a fölháborodás egyre nőtt és csaknem elsöpörte Balduin apját, aki pedig tekintélyes ember volt. A népet nem lehetett másként lecsillapítani, mint hogy Romberg úr, Balduin apja, száz tallért adott a templomnak, hogy végre föllálíthassák a díszes Mária-szobrot, amelyet megrendeltek, amelyre azonban még tartoztak.

Szomorú napok következtek Balduinra. Alig hogy fölgyógyult sebéből és tele tüdővel szívhatta végre a kertben a májusi virágok illatát, tudtára adták, hogy nem szabad kimozdulnia a ház környékéről, míg bocsánatot nem kér a fiatal káplántól. Balduin azonban nyakas ember volt, hajthatatlan és inkább türe a házi fogságot.

Csak az idő segíthetett rajta. Két hónap múlva már senkisé is beszélt Balduinról. Elfelejtették, talán meg is bocsátottak neki. Az idő mindent kiengesztel. De vége volt a régi szép napoknak. Nem lehetett többé dandy, nem hordhatott drága ruhákat, mert az apja mindent megvont tőle.

Többnyire egyedül volt otthon és sokat olvasott. Voltaire, Rousseau, Montesquieu voltak a kedves írói. Hosszú haját és szakállt növesztett, elhanyagolta külsejét és csak a filozófiának élt. A legelhagyottabb, legcsöndesebb utcákat kereste föl, szinte azt lehet mondani, hogy a világfájdalom síkátorait és faszorait.

És egyszer abba a kis félreeső utcába jutott, amelyet valamennyinél többre becsült. Ebben az utcában lakott rövid ideig Beethoven. Megállt a ház előtt, hol a nagy zeneköltő lakott és - végignézett a fasoron, amelynek hársfái illatoztak. Egy ablakon át zongoraszó áradt ki halkán, csöndesen, andalítóan. Balduinnak egy fához kellett támaszkodnia, különben nem bírta volna el a szíve terhét, névtelen fájdalmát, amely az egyedüllét alatt sűrűsödött meg benne.

Észre sem vette, hogy egy fiatal leány fordult be az utcába.

TALÁLKOZÁS.

Máskor nem mehetett volna el nő Balduin mellett anélkül, hogy kasos kalapja alá ne nézett volna. Most azonban észre se vette a fiatal leányt, aki befordult az utcába... Agáta azonban, - mert ő volt az a leány - a kasos kalapja alól is észrevette, csodálkozva látta, hogy Balduin mennyire megváltozott. Ugy állt ott a fa alatt, mint a szoborrá vált világfájdalom.

Agáta nem tudott mellette hidegen, közömbösen elmenni, hanem eléje állt és hangosan ráköszönt:

- Jó napot, Romberg úr!

És erre a hangra, amelytől mintha még erősebb virágzásnak indultak volna a hársfák, Balduin emlékezetében mézes illatú emlékek keltek életre. Rábámult a leányra, a keze után nyult és maga sem tudta hogyan, a karja egyszerre a dereka köré csavarodott, átölelte:

- Agáta!

Abban a hangban, ahogy ezt Balduin mondta, bocsánatkérés volt a múltért, esdeklés a jövőért és főként önkéntelenül kitörő, viharos szerelem. Agáta igyekezett kibontakozni az ölelésből:

- Bocsásson meg, Romberg úr... ha valaki meglát bennünket!...

- Nem törődöm a világ ítéletével - mondta Balduin. - Nézze hosszú hajamat, bozontos szakállamat, úgy nőnek, ahogy tudnak, olló nem vágja le őket és én is úgy élek szabadon, mindenkitől függetlenül. Érzéseimet, gondolataimat nem engedem levágnak a konvenciók ollójával. Legyen maga is szabad, mint én, Agáta. Legyen az enyém! Elvinném magát messzire innen, ahová az emberek előítélete nem ér el...

- De uram, ön úgy gondolkozik, mint aki nem ezen a világon él. Nem számol... a következményekkel!

- A gyermekekkel? - kérdezte Balduin.

Agáta mélyen elpirult, hiszen nem erre gondolt.

- A gyermekek - folytatta bensőséggel Balduin - kell, hogy szabad és független embereknek szülessenek. A szülőknek nincs joguk rá, hogy elítéléteiket rájuk kényszerítsék. Rousseau is állami lelencházba adta gyermekeit.

Agáta irult, pirult, sápadozott és alig talált zavarában szavakat.

- Romberg, önt félrevezették, - mondta többször is. - De nem csodálom... ön még nem ismert nőt, akiben gyöngédség lakozik... Azok a nők, akiket ön ismert... nem szemrehányásként mondom, Romberg úr... sokkal könnyelműbben vették az életet, mint én... önnek nem szabad olyan cinikusan gondolkodnia, mint valami táncosnőnek...

- Tudtam, hogy ez a dolog, szóba fog kerülni köztünk, - felelte Balduin - és maga jobban elítél engem a táncosnő miatt, mint bárki a világon. De téved, Agáta. Geyer Lola afféle jópajtásom volt, dőzsölő cimbor, aki velem együtt éjszakázott és részt vett hírhedt csinyjeimben. Nagyon megváltoztam azóta, hiszen láthatja rajtam. Sokat, nagyon sokat voltam egyedül újabban. Magamba szálltam, elkezdtem gondolkodni, tünődni az élet céltalanságán és ma szomorúbb vagyok, mint valaha. Lehet, hogy a nagy magányosság okozta, hogy keserűek lettek a gondolataim és talán a kellő pillanatban azért találkoztam magával, hogy újra napfényt hintsen a lelkembe, ha még lehet...

Agáta füle szinte itta ezeket a szavakat és dehogy is mulasztott volna el belőlük egy hangot is. Egymás mellett lépkedtek, lépéseik és szíveik egyszerre dobbantak.

- Szeretnék önnek hinni, Romberg - mondta Agáta - szeretném hinni, hogy megváltozott. Hagyjon időt arra, hogy gondolkodjam a szavain. Egyelőre ne kísérjen tovább.

- Nem, nem engedem! - szólt Balduin és megfogta a leány kezét. - Hadd tudja meg a világ, hogy szeretem, akarom magát és hogy nem törődöm többé senkivel és semmivel, ha magáról van szó.

Agáta ellentállása hiábavaló volt a férfi erős karjával szemben, amely vaskapocsként szorította magához és amúgy se védekezett nagyon a csókok özönével szemben. Őt is elkapta a mámoros hullám, amely ifjúi szíveket újra egymás felé sodor és míg a hársfa hullatta rájuk illatos sárga szirmait, egyetlen csókban forrott össze ajkuk és egyetlen tűzbe villant össze a szemük.

Az utcába most, anélkül, hogy észrevették volna, befordult egy férfi. Agáta látta meg hamarabb, de már nem volt ideje, hogy gyorsan kibontakozzék az ölelésből. A férfi elment mellettük, sápadt arca még halványabb és sárgább lett egy árnyalattal és mialatt gyöngyszürke cilinderét túlságosan mély alázattal megemelte, gúnyos lejtésű hangon köszönt:

- Jó napot, Agáta kisasszony!

Aztán gyorsan tovább sietett. Wolfgang Amadeus volt.

Agáta elsápadt, minden izében elkezdett remegni és keserű szemrehányásokkal halmozta el Balduint.

- Ugy-e mondtam vigyázzon? A lakásunk felé közeledünk. Ilyenkor gyülekeznek a vendégek a heti kávékoszorúra. Wolfgang is oda tart és első dolga lesz, hogy mindent, amit látott, eláruljon.

Agáta könnyekre fakadt és Balduin nem tudta megvigasztalni, nem tudta marasztalni.

- Csak annyit ígérjen meg, Agáta, - kérlelte, - hogy újra találkozni fogunk és nem így véletlenül, mint máma. A városon kívül, a Sturzbach felé van egy kis liget, a „Törpék erdeje”, ott fogom holnap várni ilyen időben. Eljön?

Agáta nem felelt semmit, hanem elszaladt Balduin elől. Balduin érezte, hogy most nem szabad utána mennie és csak szemével kísérte addig, míg egészen el nem tűnt előle.

Agáta épp abban a percben érkezett haza, amikor Rumpelmayerné csészája befordult a házuk kapuján. Rumpelmayernével teljes lett a vendégkoszorú. Gudenus úr némi aggodalommal és csöndes szemrehányással fogadta leányát:

- Nem tudtam, hol maradtál olyan sokáig és kezdtem aggódni érted. Tudod, hogy ilyenkor mennyi dolog van a háznál. A kuglóf bizonyára nem fog sikerülni máma, mert nem voltál itt.

Agáta néhány magyarázó szót mondott, pillanatok alatt átöltözött és sietett a konyhába, hogy utána nézzen a híres kuglófnak. Szerencsére nem volt semmi baj és ez megnyugtatta Agátát. A kuglóf valami olyan szentség volt, mint például a ház becsülete és jaj lett volna, ha a vendégkoszorú keletlen vagy ízetlen kuglóf hírért vitte volna széjjel a városkában. Nem maradtak volna el az epés és gyanakvó megjegyzések, hogy „nagy baj lehet Gudenuséknál, mert már a kuglófra se vigyáznak”, vagy „mindig mondtam, hogy könnyelmű, rossz háziasszony lesz abból az Agátából”.

Ezúttal különösképpen minden nagyon sikerült. A kávé, bár oly híg volt, hogy a csésze alján levő porcellánra festett virág átderengett rajta és így megérdemelte a „Blümchenkaffee” nevet, nagyszerű ízű volt, a kuglóf pedig aranyosabb, mosolygóbb, omlósabb volt, mint valaha. A vendégek arcán is az a jóleső elégedettség és derűtség ömlött el, amelyet a kitünően fogyasztható és ízes ételek okoznak.

Agáta pillantása nyugtalanul kereste Amadeus arcát s igyekezett leolvasni róla, hogy nem árulkodott-e már azóta, Wolfgang azonban olyan nyílt s becsületes szelídséggel viszonzta Agáta pillantását, hogy látszott rajta, nem élt vissza a titokkal, amelynek akarata ellenére tanuja lett. Később, mikor a vendégek szétszóródtak a szomszédos szobákba, Agáta alkalmat talált, hogy négy szemközt beszélhessen a fiatal orvossal.

- Nem tudtam, - kezdte finoman és csaknem minden gyanúsítgatás nélkül Wolfgang - hogy ön, Agáta kisasszony, az utcán szóba szokott állni Romberg Balduinnal.

- Találkoztam vele, megállított és természetesen nem lehettem olyan udvariatlan, hogy szó nélkül elmenjek mellette, - mondta Agáta, - hiszen máskülönben Balduin úr még azt hihette volna, hogy túlságosan komolyan vettük az ő bolondságait...

Agáta kereste a szavakat, hogyan oszlatná el Wolfgang gyanuját, de nem volt ideje rá, mert Rumpelmayerné lecsapott Amadeusra:

- Kedves doktor... azaz, hogy drága Agátám megengeded, hogy néhány percre elvonjam tőled Wolfgang urat? Nagyon komoly dolgom van vele, orvosi tanácsot akarok tőle kérni.

Amadeus kénytelen volt félrevonulni Rumpelmayernével, aki a fiatal orvosnak „vapeur”-ökről panaszkodott. Idegességnek mondják ma, akkor „vapeur”-ökről panaszkodtak a nők. Amadeus orvosi tanácsokkal szolgált. Rumpelmayerné azonban az a páciens volt, aki azonnal fizetett.

- Kedves Wolfgang, - mondta édeskés hangon - nem most veszem észre először, hogy ön nagyon érdeklődik Gudenus Agáta iránt. Ne csináljon a kezével semmi mozdulatot, doktor úr, én öreg asszony vagyok, nekem, szabad őszintének lennem. Még azt se mondom, hogy rossz szemmel nézem az ön érdeklődését Agáta iránt. De mindenesetre óvatosságot ajánlok. Én igen nagy jóakarója vagyok önnek, szinte úgy érzek, mintha a fiam volna... Tudnék önnek egyet-mást mondani... de természetesen nem itt... Hallott már valamit a „titkos szobáról”?

- Miféle titkos szobáról?

- No látja, még nem tud semmit, - mondta a jó Rumpelmayerné - Hanem ha egyszer eljönne hozzám, sok érdekes dolgot tudnék önnek mondani... én, a beteg, haldokló vénasszony.

Rumpelmayerné ravasz nő volt. Tudta, mivel lehet, minden pénzbeli ígéretnél biztosabban, a házába csalni egy fiatal orvost, akire szüksége volt.

A SZÖRNYŰ TITOK.

Rumpelmayerné még a XVIII. század nevelése volt. Rokokó-bútorai vele együtt öregedtek meg és Wolfgangnak úgy tűnt föl, hogy túlságosan kecsesek és kacérok ahhoz, hogy egy ősz öregasszony környezetét alkossák. A falakon lévő gobelinek pásztorjelenetei is derűsek, kacagók voltak: Rumpelmayerné számára emlékek, amelyek a múlttal együtt szétfoszlottak. A sarokban egy clavecin búsult, annak jeléül, hogy Rumpelmayerné néha visszaálmodja az édes, örökre elvérzett múltat, mikor pergamenujjai végigsiklanak a cirpelő szavú clavecin billentyűin.

- ...És magának, kedves Wolfgang sohasem tűnt föl az a zárt ajtajú szoba, amely a lakásbeli folyosó végéről nyílik a Gudenusék appartementjában?

Rumpelmayerné a XVIII. század szokása szerint szívesen kevert francia szavakat a beszédébe.

- A főfizikus úr azt mondta, hogy az valami lomtár, ahol üvegeket, könyveket, ócskaságokat tartanak, - felelte Amadeus.

- És tudja-e, mióta van zárva az a szoba, amely azelőtt nyitva volt vendégek számára is? - szólt Rumpelmayerné. - Tíz év óta, amióta Gudenusné meghalt. Ó, én emlékszem, amikor szegény Séraphine, Gudenus úr felesége, aki testi-lelki jóbarátnőm volt, ott fogadta bizalmasabb *connaissance*ait, köztük engem is... A szoba azóta van zárva, amióta Gudenusné... öngyilkos lett.

- Öngyilkos lett? - álmélkodott Wolfgang. - Ezt nem is tudtam.

- Eltitkolták vallási okokból - felelte Rumpelmayerné. - Szegény Séraphinet el se temették volna, ha kiderül, hogy öngyilkos lett. Szerelmi bánatból mérget ivott és meghalt.

- Minderről nekem sejtelmem se volt, - vallotta Amadeus.

- És tudja-e, kibe volt szerelmes? - folytatta Rumpelmayerné. - Romberg földbirtokosba, aki fiatalabb korában, épp oly könnyelmű és szenvedélyes Don Juan volt, mint most a fia, Balduin.

Wolfgang, aki addig is nagy figyelemmel hallgatta Rumpelmayernét, Balduin említésére szinte hiúzként hegyezte a fülét. Rumpelmayerné égne emelte a szemét és szólt:

- Nem szokásom és nem is illik halottakról rosszat mondani, - szólt -, de vannak dolgok, amiket nem szabad eltitkolni azok előtt, akiket szeret az ember és akiknek javát akarja. Én szinte a fiamnak tekintem önt, kedves Wolfgang és csak önnek mondok el olyan dolgokat, amelyeket másoktól hallottam, és amelyekért nem vállalom felelősséget. Azt beszélték az emberek, mikor szegény Séraphine meghalt, hogy Agáta nem a Gudenus gyermeke, hanem... Romberg földbirtokosé.

Amadeus szeme fölillant, csakugyan úgy, mint a hiúzé.

- Annyi bizonyos, - folytatta Rumpelmayerné - hogy Séraphine halála előtt levelet írt férjének és ez a levél töredelmes vallomását tartalmazta. Azt mondják, megírta mindent az urának, Romberggel való viszonyát, Agáta születésének titkát és csak arra kérte Gudenust, hogy ne űzze el a háztól a kislányát, aki akkor még gyermek volt és aki nem tehet semmiről. Gudenus, úgy látszik nem akarta megtorolni Agátán anyja bűnét, hanem házában tartotta továbbra is úgy nevelte föl, mintha saját leánya volna.

- De hát igaz mindaz, amit az emberek beszélnek? - kérdezte Wolfgang.

- Megesküdni nem mernék rá, - felelte Rumpelmayerné, - de megérteném szegény Séraphinet, ha vétkezett volna. Gudenus nem volt mindig az a higgadt tudós, akinek ma mutatkozik és Séraphine nem egy hűtlenségére jött rá. Nekem elégszer panaszkodott. És Romberg átkozottul csinos és szellemes ember volt a maga korában, valóságos „lion”, De ha Séraphine vétkezett, ezért a felelősség sem őt, sem Romberget, hanem Séraphine bátyját terheli. Séraphinenak volt egy fivére, ha jól tudom, Münster Gottholdnak hívták, aki egész életében erkölcstelen életet élt és a jakobinusok tanítványa volt. Ez az ember kigúnyolta a vallást, a jó erkölcsöket és sajnos, nagyon nagy hatással volt Séraphinera. Eszméi, ahogy én tudom, megmérgezték Séraphine lelkét, amely így hajlamosabb lett a bűnre. Ez a Münster Gotthold egyébként Párizsba ment, ott belekeveredett a francia forradalom szörnyűségeibe és valahogy nyoma- veszett. Állítólag a Commune utcai harcaiban elesett.

- De van-e valami biztos jel vagy nyom arra, hogy Agáta nem Gudenus édes gyermeke? - kérdezte Wolfgang, aki mindig alaposságra törekedett.

- Biztos jel? - szólt Rumpelmayerné. - Legföljebb a „titkos szobát” mondhatnám annak. Miért van ennek az ajtaja zárva, amióta szegény Séraphine meghalt? Miért nem lépett be még senki abba a szobába? Miért rozsdás a lakatja?

- Más jel nincs?

- Talán nyomra vezetheti önt, kedves Wolfgang az is, - folytatta Rumpelmayerné, - ha érdeklődik aziránt, miért kellett a fiatalabb Rombergnek kimaradnia a Gudenusék házából? Balduin úr nagyon szívesen látott vendége volt a Gudenus-háznak, míg bele nem szeretett Agátába. Akkor, mint valószínű, tudtára adták, hogy mondjon le erről a szerelméről, mert az lehetetlen... Már most, hogy megmondták-e neki Agáta születésének titkát vagy nem, azt nem tudom...

Mindez édes méz volt Wolfgang füle számára. Ha Agáta a Romberg gyermeke, akkor Agáta és Balduin félig testvérek, szerelem tehát lehetetlen köztük vagy meg lehet akadályozni. Amadeus roppant hálás volt Rumpelmayernénak, hogy váratlanul ilyen erős fegyverhez juttatta Balduinnal szemben és hálája jeléül olyan nagyszerű receptet készített a jó asszony vapeurjei ellen, amelyet csak a párizsi egyetem legkiválóbb tudósai tudtak írni.

A TÖRPÉK ERDEJÉBEN.

Búcsúzott a májusvégi nap, a hanyatló égkorong utolsó aranyugaraival megcsillogtatta a kisvárosi templom bádogtornyát, mielőtt ő maga nyugovóra tért a világnyoszolya földagadozó violaszín bársonyos felhőpárnái közé.

Balduin a Törpe erdő széléről nézte a naplementét és Agátára várakozott. Ledőlt egy mohos fatörzsre és végignézett a szelid lankás tájékon, amely Waldmüller egy festményét juttatta eszébe. Lelke megtelt azzal a harmóniával, amelyet a pihenni térő természet olt be szinte észrevétlenül az emberbe. De mennél jobban teltek a percek, a negyedórák, Balduin annál izgatottabb lett. Hol késhet Agáta? És vajjon egyáltalán eljön-e?

Agáta épp a vállára borította selyem kásmir-kendőjét és még egyszer jól megkötötte cipője fölfutó szalagjait, amikor váratlanul betoppant hozzá Wolfgang Amadeus. A fiatal orvos már körülbelül egy félóra óta nem vette le szemét Agáta szobájának ablakairól és féltékeny szíve megsúgta, hová készül Agáta. Férfiúi büszkesége eleinte tiltakozott az ellen, hogy beleavatkozzék Agátának olyan dolgába, amelyhez, mint szomorúan érezte, semmi köze sincs. De aztán fölébredt benne a szerelmes szív, amely előtt nem maradhat sokáig a gyanu felhőjébe

burkolózva a szeretett lény alakja. Agátának, mint azt Amadeus tisztán látta, sejtelve sincs a „titkos szoba” rejtelméről és álmában sem gondol arra, milyen vérségi kötelék fűzi ahhoz, akit - a végzet borzalmas játékából - megszeretett. Amadeus érezte, neki kötelessége, hogy Agátát megmentse attól a szörnyű lépéstől, amely csak valami ó-görög sorstragédiával végződhetik. Elhatározta, hogy fölnyitja Agáta szemét és meg kell adni neki, ezt egészen önzetlenül tette, nem nézett arra, hogy ebből a lépésből reá kár vagy haszon háramlik-e.

De mikor ott állt az ártatlan szemű leányka előtt szemtől-szemben, érezte, hogy olyasmire akart vállalkozni, ami meghaladja az erejét. Valami tudatlan, gyermeki jóság áradt Agáta szeméből, ez a szem még oly tiszta volt, mint a kisleányok bárányfelhős tavaszi ege. Szabad-e a szép álmokat, illuziókat egyszerre lerombolni? De viszont mint orvos érezte, hogy sürgős műtetre van szükség, ahol a beteg érzékenysége másodrendű kérdés. Mindenesetre elhatározta, hogy a legnagyobb óvatossággal s kíméléssel fog eljárni Agátával szemben.

- Hova készül, Agáta kisasszony? - kérdezte tőle.

- Egy barátnőmet látogatok meg, - felelte Gudenus kisasszony, - aki a Sturzbach felé lakik.

- Szabad elkísérnem?

Agáta elpirult, bíborvörös lett, mint az alkonyati felhő: Amadeus kérése váratlanul érte és nem tudott rá mit felelni. Szinte akaratlanul mondta:

- Nem kísérhet el, kedves Wolfgang... bocsásson meg, de majd máskor... most nem lehet.

Agáta olyan ártatlan volt, hogy valami okos kibúvót vagy ürügyet se tudott találni, mert egyáltalán nem volt képes hazudni.

- Pedig okvetlenül el szeretném kísérni - mondta Wolfgang - mert rendkívül fontos közölni valóim vannak Romberg Balduinra vonatkozólag.

Agáta összeresztette. Amadeus olyan különös hangot ütött meg, amely egyszerre félelemmel töltötte meg a leány szívét, valami borzasztó dologtól tartott, amely Balduint érte.

- Mi van Balduinnal? - kérdezte remegő hangon.

- Maga most hozzá akar menni és énnékem ezt minden áron meg kell akadályoznom! - felelte Wolfgang, aki hirtelen a felcserek nyers beavatkozását tartotta jónak.

- De hát miért? - kérdezte Agáta ijedten.

- A kérdésében tulajdonképp válasz is van - szólt Amadeus -, mert ki lehet olvasni belőle, hogy maga most csakugyan Romberg Balduinhoz készül. És énnékem kötelességem, maga iránt való kötelességem, hogy ettől a lépéstől eltérítsem!

A leány karikára nyílt szemmel bámult Amadeusra és magyarázatot várt. Bár a megdöbbenő igazság már ott lebegett Wolfgang ajkán, a fiatal orvos érezte, hogy vannak igazságok, amelyeket nem lehet elmondani egy fiatal, tapasztalatlan leánynak.

- Maga magyarázatot vár tőlem, Agáta, - szólt Amadeus - és énnékem olyan szörnyű titokról kellene föllebbentenem a fátyolt, amelyhez nincs erőm és félek, hogy magának sem lesz elég ereje ahhoz, hogy végighallgassa, amit mondok.

- Mondjon el mindent, amit tud, - szólt Agáta félig rettegő, félig esdeklő hangon.

- Nem bírom, nem bírom... - Dadogta Amadeus, akit cserben hagyott orvosi hidegvére. - Hanem eszembe jutott valami... Nem beszélhetnék én... Romberg Balduinnal?

Agáta úgy rábámult Wolfgangra, hogy a szeme, szája tátva-nyitva maradt tőle:

- Balduinnal? - dadogta.

- Vele! Romberg mégis férfi és jobban elbírja azt, amit mondani akarok neki.

Agáta magába omlott, gondolkodni, töprengeni kezdett.

- Balduin életéről vagy boldogságáról van szó? - kérdezte megtört hangon.

- Mind a kettőről, - felelte Wolfgang sejtelmes hangon.

- Akkor... - és Agáta elnézett a messzeségbe - akkor jöjjön velem... Romberghez.

Balduin már fölkelt a mohos fatörzsről, amelyen ült, nyugtalanul járkált föl és alá és türelmetlenül nézte a szemhatárt, amelyre már az est árnyai kezdtek leszállni. A templom tornya olyan volt, mint valami hunyó zsarátnok.

Azon az ösvényen, amely a Törpe erdő felé vezet, Balduin végre két alakot pillantott meg, akik az erdő felé közeledtek. Egy férfi és egy nő. Amint az esti szürkületből alakjaik mindinkább kiváltak, Balduin a nőben egyre határozottabban ismerte föl Agátát. A szíve már kalapálni kezdett, hogy nem lehet más, mint Agáta. De ki az a férfi, aki kíséri?... Balduin rosszat kezdett sejteni.

Tenyereből ernyőt csinált a szeme fölé és végül is megismerte Wolfgangot. Mit keres itt Wolfgang Amadeus?!...

Balduin eléjük sietett és az erdő első fáihoz ért, amikor velük találkozott. Kezet nyújtott Agátának, akinek arca nagy nyugalanságot árult el és kérdőleg nézett Wolfgangra, aki nagy zavarban volt és érezte a helyzet minden visszásságát.

- Wolfgang úr azért kísért el, - szólt Agáta - mert rendkívül fontos közölni valója van önnel, Romberg!

- Az én mondanivalóm azonban kissé hosszabb ideig tart és négyszemközt szeretnék önnel beszélni, Romberg úr... - szólt Amadeus.

- Itt beljebb az erdőben, de közel ide, van egy mohos fatörzs, ahol leülhetünk s beszélgethetünk, - felelte Balduin.

- Akkor én itt megvárom önöket, - mondta Agáta.

- Nem, Agáta kisasszony, itt nem hagyhatjuk egyedül, - szólt Balduin - az erdő egyre sötétebb lesz. Hanem jöjjön velünk, a mohos fatörzs közelében van egy fatönc, amelyen megpihenhet. Sajnos, az erdőben nagyobb kényelemmel nem szolgálhatok, de maga bizonyára fáradt és „chaise longue” helyett elfogadja a természetnyújtotta egyszerű ülőhelyet is.

- Ó, leülhetek akárhová, nem vettem föl kényes ruhát, - felelte Agáta.

Az erdőben úgy helyezkedtek el, hogy Balduin és Wolfgang a fatörzsre ültek le, jóval távolabb tőlük a fatöncre pedig Gudenus kisasszony, aki az erdő hűvössége vagy az izgalma miatt erősen összevonta magán a kásmirkendőt. Wolfgang halk, őszinte hangon, de nagyon kíméletesen, szinte gyöngéden elmondta Balduinnak mindazt, amit Rumpelmayernéől hallott. A leleplezésnek rettenetes hatása volt Balduinra. A szeme kimeredt, a szája vonaglott, arca szinte hasonlatos lett ahhoz a szederjesen fonnyadt levélhez, amely még az elmúlt télről maradt az erdő avarjában. Amikor Amadeus befejezte mondanivalóját, Balduin percekig nem tudott szóhoz jutni, csak maga elé bámult a sötétedő erdőbe. Végre fölállt, katonásan megszorította Amadeus kezét és szólt:

- Köszönöm, Wolfgang úr.

Azután Agáta felé sietett, aki Balduin közeledésére izgatottan és kíváncsian állt föl. Amadeus visszaült a mohos fatörzsre.

- Drága, egyetlen Agátám, - kezdte tompa, fájdalmas hangon Balduin -, azért jöttem, hogy elbúcsúzzam magától. Nekünk... örökre el kell válnunk!

- De hát miért?!...

- Ó, ezt most nem árulhatom el, - felelte Balduin -, ezt most nem szabad magának megtudnia, Agáta. Ha majd idősebb és tapasztaltabb lesz, én fogom magának megmondani. Most elégedjék meg azzal, hogy nekünk el kell válnunk egymástól és ezentúl el kell kerülnünk egymást. Wolfgang úr szíves lesz és önt visszakíséri szüleihez. Többet most nem mondhatok Agáta.

- Ó, ez rettenetes! - szólt Agáta. - Olyan, mintha halálra volnék ítélve és nem tudnám, miért...

- Felejsen el engem egészen, Agáta! - mondta Balduin. - Verje ki fejéből és szívéből ezt a szerelmet, amely köztünk lehetetlen! Maga még fiatal, gyönyörű teremtes, vigasztalást fog találni az életben, vigasztalót pedig bizonyára nem egyet és talán külföldet is, mint én. Ami engem illet, én ifjan is megrokkant aggastyánként egészen vissza fogok vonulni a magányosságba, ahol eddig éltem.

- Szörnyűségek ezek és annál szörnyebbek, mert sejtelmem sincs róla, mi történt, - szólt Agáta.

- Nyugodjék meg, drága Agáta, semmi szörnyűség nem történt, csak olyasmi, ami mindennap előfordul, de a mi szíveinket egymástól elszakította. Isten vele, Agáta, búcsúzóul most megcsókolom a kezét, de aztán menjen... Talán magának is nehéz a válás, de nekem még nehezebb...

- Akármi történt, - felelte Agáta - én hű leszek magához, Balduin és mindig magára fogok gondolni.

Balduin lehajolt Agáta kezéhez és megcsókolta, Agáta azonban hozzá omlott le, homlokaik találkoztak, Agáta csókra nyújtotta ajkát, Balduin azonban lehunyta a szemét és nem kereste Agáta ajkát, remegő hangon, alig hallhatón csak ennyit rebegett:

- Agáta, drága, mi... testvérek vagyunk!

A leány visszahőkölt:

- Testvérek?

- Wolfgang közölte velem a rettenetes titkot...

- Wolfgang?... De hátha nem igaz?

Balduin csak most tért magához rettenetes kábulatából:

- Hátha nem igaz?...

- Tehát volna még egy halvány reménysugár?

- Hogy te és én...

- Még egymáséi lehetünk?

- Ó, mondj el nekem mindent, Balduin! - esdekelt a lány. - Hiszen jóformán még nem is tudom, mit mondott neked Wolfgang.

Agáta leült a fatönkre, Balduin melléje ereszkedett féltérdre és halkán, gyöngéden, könnyek közt mondta el mindazt, amit Wolfgang Rumpelmayerntől hallott. És ezekben a válságos percekben Agáta csodálatos lelki erőt mutatott. Még ő vigasztalta és erősítette Balduint. A női lélek rugalmassága ilyen elhatározó percekben néha csodálatosan mutatkozik meg. Míg

Balduin összeomlott Wolfgang közlésére és az első pillanatban már megadta magát, Agáta megőrizte hidegvérét, mikor leleplezték előtte Rumpelmayerné értesüléseit és szólt:

- Az emberek rossznyelvűek. Meg kellene kérdezni jó szüleinktől, mi igaz ezekből a rettenetes dolgokból!

- De lehet-e ilyesmit megkérdezni szüleinktől? - szólt Balduin. - Ó, ez lehetetlen. Én talán még vallomásra bírhatom apámat, de te, Agáta, nem fordulhatsz apádhoz...

- Apámhoz nem fordulhatok, - mondta Agáta, - de ott van a „titkos szoba...” Nem emlékszem, hogy valaha benne lettem volna, előlem is rejtegették. De ha abban a szobában valami titok lappang, annak még ma is nyomának kell lenni. Mit mondanál ahhoz, ha mi vallomásra bírnök a titkos szobát? Ha bemennénk a titkos szobába?...

- Ehhez apád aligha adná a beleegyezését! - felelte Balduin.

- És nekünk mégis be kell jutnunk abba a szobába! A boldogságunk múlik ezen, a te boldogságod és az enyém is.

- Be kell jutnunk... de hogyan? - kérdezte Balduin.

- Te férfi vagy, neked kell ezt tudnod!

- Álkulccsal ki lehetne nyitni az ajtót, - felelte Balduin, aki korábbi kalandjaiban meglehetősen gyakorlatra tett szert zárt ajtók kinyitásában.

- Nyisd ki álkulccsal!

- De ha észrevesznek engem, mielőtt kinyithatnám az ajtót? - kérdezte Balduin.

- Gondoskodni fogok róla, hogy senkise zavarhasson.

Balduinban ismét felébredt a szunnyadó kalandhős, föltámadt tettvágya, amely ifjabb korában hevedésekre ragadta és fölkiáltott:

- Ma éjjel nálatok leszek! Te fogsz bebocsátani titokban! Álkulcsot hozok magammal és együtt bemegyünk a „titkos szobába!” Még ma éjjel! Lehetetlen, hogy ez a rettenetes rejtély egy éjjelnél tovább feküdjön meg a lelkeinket, boldogságunkat!

A TITKOS SZOBA.

Éjfél már rég elmúlt. A városháza toronyórájának kivilágított, vörösfényű számlapja irigyen nézte az éjszakának azt a másik korongját, amely párák közül végre az ég magasabb ívei felé emelkedett és sárgás arca egyre tündöklöbben és fehérebben ragyogott a süveges, tornyos házfedelek fölött.

Gudenusék házában már mindenki nyugovóra tért. Az egész városka mélyen aludt, csak az éjjeli őrző lépései kongtak a néptelen utcákon, miközben laternáik fényében megvillantak alabárdjaik. Csak egy szőrcsuhás vénasszonnyal találkoztak, aki nagy széllámpást cipelt és benne gyantás fenyőágot égetett, amelynek pislákoló fénye ide-oda lobogott. A vénasszony szipákolva mondta, hogy a temetőből jön és az őrző vezetője maga elé mormogta: „Mit keresnek vénasszonyok éjjelkor a temetőben, mikor hamarosan úgyis odajutnak?”

Az éjjeli őrző már hónapok óta nem találkozott a korábbi pajkos és féktelen kalandok hősével, Balduinnal. Amióta a fiatal Romberg visszavonult, többé senki se zavarta az éjszakák csöndes nyugodalmát.

Gudenusék házának kert felől levő udvarában halkan, nagyon halkan kinyílt egy rácsos ajtó, úgy, hogy még az éber házörző eb se vette észre, vagy talán valaki gondoskodott róla, hogy másfelé vonja el Castor figyelmét. Valaki beosont a rácsajtón és egy földszinti ablakhoz sompolygott, amelyet nagyon gyöngéden, nagyon finoman megkarcolt. Az ablak nemsokára kinyílt, de szintén minden nesz nélkül. Az, aki az ablakot gyöngéden megkocogtatta, most tornászi ügyességgel fölvetette magát a magasan lévő ablak párkányára és egy zajtalan ugrással az ablakon át abba a szobába vetette magát, ahol Agáta szokott aludni.

- Nem vette észre magát senki, Balduin? - kérdezte egy női hang halkan a sötét hálósobában.

- Nem, drága Agáta, - felelte Balduin. - Hiszen olyan nesztelenül lépegettem, mint a kísértetek, mindössze a kertben léptem rá egy virágcserepre, de ennek a zajára senki se lett figyelmes.

- Hozott magával álkulcsot? - suttogta Agáta -, aki könnyű ruhájában, mint Balduin a sötétben is érezhette, minden ízében remegett.

- Egész kulcsgyűjtemény van nálam, - felelte Balduin. - Valamelyik csak nyitja a titkos szoba ajtaját. Lámpást is hoztam magammal, de ez fekete posztóval van bevonva, hogy ép csak annyi fény szivároghasson ki belőle, amennyi föltétlenül szükséges. Láthatod, Agátám, hogy mindenre gondoltam.

- Én is tőlem telhetőleg mindent elkövettem, hogy senki se háborgathasson minket, - mondta Agáta. - És ma különös szerencsénk van: apám nincs itthon, beteghez hívták, három órai kocsuiútnyira lévő faluba.

- A főfizikus úr mindenestre bosszankodni fog, mert nem fog beteget találni, hiszen neked megvallhatom, Agáta, hogy én csaltam el Gudenus urat olyan messzire.

Ha nem lettek volna ezek a percek oly izgalmasak, szívetszorongatók, Agáta talán el is mosolyodott volna.

- De most fogjunk hozzá mindjárt a dologhoz, minden percért kár, - mondta Balduin. - Merre van az a titkos ajtó? Te fogsz vezetni, drága Agátám.

Halkan és óvatosan kinyitották a hálósobának a folyosóra vivő ajtaját és lábujjhegyen lépegettek a folyosón végig. Agáta kézenfogva vezette Balduint, aki nem ismerte jól a járást. Minden kiszögellő zugot, tárgyat óvatosan elkerültek, hogy zajt ne csapjanak. Még a lélekzetüket is visszafojtották, hogy senkit föl ne ébresszenek. Végre ott álltak a titkos ajtó előtt.

Ez volt most számukra az éden vagy pokol kapuja. A titok, amelyet az ajtó őrzött, volt hivatva eldönteni, hogy boldogok vagy boldogtalanok lesznek-e ezentúl. Megálltak, hogy a nagy lépéshez lélekzetet vegyenek és a döbbenetes nagy csöndben talán hallották is egymás szívének lázas dobogását.

Balduin elővette a kulcsait és próbálgatta velük az ajtó zárját. Más az, ha valaki nyugodtan végezheti ezt a munkát és más, ha minden pillanatban félnie kell attól, hogy felfedezik. A betörők hidegvére, ügyessége kellett ahhoz, amit Balduin végtelennek tetsző percek alatt csinált. Már-már ő maga is közel volt a kétségbeeséshez, amikor végre az egyik kulcs biztatóan fordult és a rejtett ajtó halkan kipattant. Be akartak lépni, de nem tudtak. Olyan érzésük volt, mintha sírba hatolnának be és halott nyugalma zavarának. Az ajtórésen át a titkos szobából különös illat csapódott feléjük, amilyen kriptákból szokott áradni.

Végre mégis beléptek.

Agáta, akit Balduin kezénél fogva tartott, szinte elájult, elesett nagy izgalmaiban és csak akkor nyerte vissza öntudatát, amikor derekát Balduin karja biztatólag, támogatólag ölelte körül. Sötétben voltak mind a ketten és a sötétség, a bizonytalanság fölfokozta rémlátásaikat,

félelmüket, följazotta fantáziájukat. Balduin ennek az állapotnak csak erős kézzorítással tudott véget vetni. A kézzorítás jelentőségét Agáta rögtön megértette: „légy erős!”

Balduin most a fekete posztóval bevont laternát, amelyet kezében tartott, megigazította úgy, hogy a viaszgyertya, amelyet még Agáta szobájában gyújtott meg, keskeny résen át gyöngé fényávot vetett a tárgyakra. A tolvaj lámpát helyettesítette ez a találmány. A fényugár csak a szoba egyes részeit világította meg, ahová ép esett, a szoba többi része sötétben maradt.

- Anyám íróasztala! - kiáltott föl nagyon halkán Agáta. - Emlékszem rá gyermekkoromból... De milyen poros lett azóta!

Az volt az érzésük, mintha a mulandóság vastag porrétege feküdnék minden egyes tárgyon és ezt a feledés porát ők most tíz éves nyugalmaiból fölriasztanák. Tíz év óta volt már halott Agáta anyja, Gudenus Sérafin.

- Ni, a kandalló! - sugta Agáta. - Erre is emlékszem... Mióta nem láttam!

A kandalló fölött címert pillantottak meg: római fasces „R. F.” betűkkel, a francia köztársaság címere, amely fölötté időszerűtlenül hatott ebben a korban, amikor Franciaország királyság volt. A címertől jobbra és balra egy-egy metszet: *Robespierre* és *Marat* arcképei.

Ahogy a laterna fénye a szoba egyes részeit, bútorait, tárgyait megvilágította, Agáta előtt gyermekora aranyos napjai, leány álmainak színes pillangói mind elevenebben rajzoltak föl.

- Itt valaha boldog voltam! - suttozta Balduin fülébe.

Balduin most minden figyelmét arra összpontosította, hogy valami áruló jelet fedezzen föl: Romberg arcképét vagy talán valami levelet, amit ott felejtettek az asztalon. Sehol semmit se talált. Vissza akart menni az íróasztalhoz, hogy annak a fiókjait kutassa át és nem törődött ennek a tettének következményeivel, mert hiszen Agáta boldogságáról volt szó.

Figyelmét azonban most lekötötte valami különös nesz, amely más irányból hangzott. Ebben a szobában, amelyre szinte a halál csontkeze ütötte rá a zárópecsétet, oly megdöbbenő volt ez a hang, élőlény hangja. Mi lehet ez? Valami légy, amely pók hálójában vergődik ezen a korhadás tanyáján? Vagy egy dallamosabb, kitartóbb szű perceg, akit nem riaszt vissza a halk lépések zaja, sem a padló recsegése?

A különös hang régimódi spanyolfal mögül jött, amely már akkor, 1830-ban, olyan avittnak hatott, hogy mosolyt fakasztott volna, ha nem ebben a tragikus környezetben találkoznak vele.

Balduin a spanyolfalhoz közeledett, a különös hang erősödött. Balduin a paraván mögé világított és az, amit ott látott, úgy megdöbbenette, hogy szinte földbe gyökeresedett a lába. A spanyolfal mögött szófa volt és ezen az apró virággal hímes, keleties szófán egy ember feküdt. A takaró alól egyelőre nem látszott ki más, mint a hálósipkája. Él ez az ember vagy már tíz év óta halott? A leghetlenebb eszmék kergetőztek Balduin agyában, amíg eszébe nem jutott, hogy ezt meg kell mutatnia Agátának. Magához intette Agátát, aki lábujjhegyen közeledett.

Balduin óvatosan megvilágította az ember arcát, amely a fal felé volt fordulva és oly mozduatlan volt, mint egy halott lárvája. Viaszos, ráncos bőr feszült sovány arcának kiszögellő csontjain és ez még fokozta azt, hogy az arca halottnak tűnjék föl.

- Ismered ezt? Ki ez? - kérdezte halkán Balduin Agátától.

Agáta szeme rémségesen tágra nyílt:

- Mintha láttam már volna valahol... - suttozta.

A fekvő ember most megmozdult és halkán felnyögött annak jeléül, hogy él. Balduin gyorsan eltakarta a laternája fényét. Most újra sötétben voltak és nem láttak semmit. Csak hallották, hogy valaki megmozdul a szófán, nyugtalanul forog, hogy csak úgy recseg belé az öreg bútor, öreges krákogást hallottak, majd dörmögést, mozgást. Az ismeretlen ember fölébredt és ismeretlenül hangzó hangján kiáltott:

- Ki az? Mi az? Van valaki a szobában?

Nem mertek neki felelni. Az ismeretlen ember a szófán izgett-mozgott, hallatszott, amint föltápáskodik, papucsait keresi, motoszkál. Azt is hallották a sötétben, amint acéllal, kovával és taplóval tüzet csíhol, hogy meggyujthassa éjjeli mécsesét. A viasz-mécs gyöngye fénnel elkezdett pislákolni és halványan megvilágította az ismeretlen ember alakját. Hálórúhában volt és sipkájának bojtja játékosan ide-oda imbolygott. Házi köntösét kereste, végre megtalálta és magára öltötte ezt a keleties szabású kaftánt, amely egészen eltakarta a lábát és az övén színes zsinórral volt körülkötvé. Méccsel a kezében pipagyűjteményéhez csoszogott, kiválasztott egy hosszúszerű csibukot, dohánnyal megtöltötte, fidibusszal a mécsesről rágyujtott, aztán letelepedett a kandalló mellé, bő karosszékre és pőfékelni kezdett. Füstjének felhői Robespierre és Marat arcképeit különös, kékes ködbe vonták.

Öreg, ráncos, sovány képű ember volt, de feltűnően élénk, sötét, fiatalos szemmel. Úgy látszik, rosszat álmodott, nehéz alvó volt és lemondott róla, hogy álmát folytassa.

Agáta és Balduin meglapulva hallgattak. Nem tudták, mit csináljanak. Fogva voltak.

GOTTHOLD BÁCSI.

Az ismeretlen ember különös gondolatokat és érzéseket keltett Agátában, aki a szoba sötétségbe burkolózva, Balduin mellett remegve figyelte, mi lesz a vége ennek az éjszakai látogatásnak. Az öreg úr, aki a bölcsek nyugalmával pőfékelt a kandallóval szemben, bizonyos képszerű látomásokat idézett föl Agátában, de olyanokat, amelyeket mintha álomban látott volna. Egyszer - talán még csecsemő lehetett Agáta - bölcsője fölé ehhez hasonló arc hajolt, de fiatalabb vonásokkal és kecses copfos parókával. Fekete bársony zekéjének fehér csipkés „jabot”-ja aláomlott Agáta arcocskájára, - most hirtelen emlékezett a finom csipkére, hiszen játszadozott velük, el is tépte őket és ezért megpaskolták a kezecskéjét: első büntetése volt életében!

De ki lehet ez az ember? És miért van itt és mióta?

Az öreg úr a kandalló előtt lehúzta a fejéről a hálósipkát és helyébe tette a puderes, copfos, fekete pántlikás parókáját, amely az imént még a kandalló párkányán egy fej alakú tartón volt gondosan elteve. Amint az öreg úr, akinek bizonyára kissé fázott a feje, föltette a meleg, dús parókát, arca rögtön egészen más kifejezést nyert: azokra a rendkívül finom rokokó-arcképekre emlékeztetett, amelyeket porcellánminiatűrök őriztek meg számunkra.

Agáta hirtelen magában halkán fölsikoltott, valami váratlan emlékezés hatása alatt:

- Ismerem! Emlékszem rá! Hiszen ez a... Gotthold bácsi!

Ez a név valóságos belső forrongást és lázt keltett Agátában, valami olyan emléket boronált föl gyermekkorából, amely mindig borzongással töltötte el és amelytől rettegni látszottak szülei is, akiknek félelme átragadt Agátára.

Gyermekkori emlékek, benyomások mozaikkockáiból, most hirtelen és ösztönszerűleg kialakult Agáta emlékezetében Gotthold bácsi alakja, de valami különös elhajlással: amit gyermekkorában nem értett meg Agáta, most felnőtt lány létére megértette.

Gotthold von Münster testvérbátyja volt Agáta anyjának. Fiatal, dúsgazdag német nemes létére is rajongó híve lett a francia forradalom tanítómestereinek, Voltaire, Rousseau, Montesquieu tanítványa és követője volt. Nyugtalan, kalandos természete Párizsba sodorta ép akkor, amikor ott kiütött a forradalom. Gotthold von Münster a jakobinusok pártjához csatlakozott, velük együtt emelkedett és bukott el. Robespierre személyes hívei közé tartozott és mikor vezérét a vesztőhelyre kísérték, könnyes szemmel állt a guillotine alatt, amely szerinte „a legnemesebb embert” végezte ki, hiszen számára Robespierre a véres „terreur” után is bálvány maradt. Nagyon természetes, hogy mikor az első párizsi Commune véresen megbukott, Gotthold von Münster is azok közé tartozott, akiket a „rendcsináló” katonák üldözni kezdtek. Sokáig bujkált Párizsban, de végre ráakadtak, falhoz állították és agyonlőtték...

De ha agyonlőtték, kérdezte magában Agáta, mit keres itt ebben a rejtélyes szobában? És micsoda összefüggésben van titokzatos alakja azokkal a gyászos eseményekkel, amelyek Agáta anyjának hirtelen halálát titokzatosan körülveszik? Ezer kérdés, ezer talány, amiket soha senkise magyarázott meg Agátának. És ez a régóta rejtegetett, ismeretlen családi titok most hirtelen életre kelt és mint valami baljós viharfelhő kerekedik Agáta boldogsága ellen...

Agáta annyira megfélemedezett magáról, hogy akarta ellenére köhécselni kezdett. Erre a váratlan hangra a púderes, parókás úr, Voltaire és Rousseau tanítványa, felugrott helyéről:

- Ki van itt a szobában? - kérdezte harsány hangon.

Agáta most hirtelen előrontott a sötétből:

- Én vagyok, Gotthold bácsi?

- Te! - kiáltott föl Münster. - Hogy kerülsz ide, te szerencsétlen?...

Gotthold bácsi, amint megpillantotta Agátát, úgy elszédült, hogy visszaruskadt a karosszékebe és pár pillanatig némán ült, végre gyöngye hangon megszólalt:

- Hogy mertél bejönni... egy kísértet szobájába?!

- Gotthold bácsi, ne haragudjék, de életem legfontosabb dolgáról akarok magával beszélni.

- Hát nem félsz tőlem? Egyáltalában... élőlénynek tartasz engem?

- Bocsásson meg, Gotthold bácsi... De hiszen látom, él!...

- Nem én, gyermekem, én elestem Párizsban, a Commune utcai harcaiban.

- Akkor hogyan kerül ide?

Gotthold bácsi váratlanul elmosolyodott:

- Igazad van, Agáta... hogyan kerülök ide? Hát te ismersz engem? Hiszen sohase láthattál!... Én ellenben ismerek mindenkit ebben a házban... ezen a kémlelőlyukon keresztül.

Münster az ajtóra mutatott, amelyen pici lyuk volt, mintha nagyon kis puskagolyó fúrta volna át.

- Ne haragudjék, Gotthold bácsi, de én valami borzalmas titkot sejtek amögött, hogy maga itt van és ez, azt hiszem, erős összefüggésben van az én sorsommal...

- Ha már itt vagy, Agáta, miért nem tegezel, hiszen az unokahúgom vagy... És ha megesküszöl, hogy senkinek se árulod el titkomat, mindent elmondok neked...

- Esküszöm...

- Tehát azon kezdem, - szólt Münster -, hogy természetesen nem estem el a párizsi Commune harcaiban, amint látod. Áruházban meg tudtam menekülni Párizsból és kalandos, életveszélyes bolyongás után végre hazaérkeztem ide, szülővárosomba. Itt a te atyád, Gudenus rejtett el engem.

Életem akkor is állandó nagy veszedelemben forgott: ha elfognak, akkor, mint „communard”-ot halálra ítélték volna és a birtokaimat, vagyonomat is elkobozták volna. Ehelyett jobbnak láttam, hogy örökre elrejtőzzem az emberek elől. Gudenus barátom, az édesatyád, a nővérem nevében megindította a holtánnyilvánító eljárást ellenem. Engem, aki a párizsi Commune harcaiból nem tértem többé vissza, bizonyos idő eltelte után halottnak nyilvánítottak. Vagyonomat nővérem, Séraphine örökölte, aki a hagyaték felét átíratta férje, Gudenus nevére. Nekem természetesen többé nem volt szabad emberek előtt mutatkoznom. Egyideig a kastély toronyszobájában laktam, de mikor édesanyád meghalt, ebbe a szobába költöztem át, ahol még se volt oly hideg, mint fönn a toronyszobában. Ez röviden az életem története.

Münster mindezt a bölcs emberek nyugalmával mondta el, minden szenvedély és panasz nélkül, úgy hogy Agáta fölkiáltott:

- Csodálom, Gotthold bácsi, hogy így el tudott temetkezni! És sohase vágyódott el ebből... a tömlőcből?

- Eleinte természetesen nagyon nehezemre esett, hogy a halott szerepét játsszam az élők világában, - felelte Gotthold. - De, ha mutatkoznám, az életemet és a ti vagyonotokat is kockára tenném. Talán még most is halálra ítélnének, mert kutya nagy rend van most nálatok, amint az ujságokban olvasom! Lásd, még ujságokhoz is hozzájutok és tudomást szerzek a nagy világ minden nagy és kis mozzanatáról. Most már megszoktam ezt az életmódot annyira, hogy szakítani se tudnék vele.

- Talán most már kijárhatna a szabadba, Gotthold bácsi... elfelejtették magát!

- Nem kell nekem a ti szabadságtok! - kiáltott föl az egykori forradalmár, aki makacs konzervatívizmussal ragaszkodott nézeteihez. - Az én szabadságom ideje elmúlt és az életem is lassanként el fog múlni... Ne hidd, hogy szerencsétlen vagyok. Sok kellemetlenségtől, bosszúságtól szabadultam meg, hogy nem kellett az emberekkel személyesen érintkeznem. A természet gyönyörétől se voltam megfosztva. Ha tettek volt a nappal, enyém volt az éjszaka, amikor ti alusztok. Kimentem a toronyszoba erkélyére vagy pedig ezen a rejtett lépcsőn, amely innen a szobámból fölvisz a padlásra, fölmentem éjjel a háztetőre és gyönyörködtem a csillagok ragyogásában, a szabad levegőben. Gyorsan múlik az élet, nekem olybá tűnik föl, mintha csak néhány nappal ezelőtt menekültem volna ebbe a házba az emberek elől...

Agáta szemében könnyek jelentek meg.

- De hát te miért lopóztál be hozzám? - kérdezte Gotthold bácsi. - Miért lettél egyszerre kíváncsi rám?

- Én nem tudtam, hogy itt találom Gotthold bácsit, - felelte Agáta. - Én egészen más titok nyitját kerestem itt... anyám halálának a kulcsát.

- Anyád halála: szerencsétlenség volt - mondta Münster Gotthold -, de nem volt benne semmi természetellenes vagy titokzatos. Anyád tíz évvel ezelőtt holt gyermeket szült, utána lázt kapott és ebbe belehalt. Te akkor két éves voltál... Mire vagy te voltakép kíváncsi?

Agáta most nagynehezen, akadozva, legyőzve szemérmét és idegenkedését, elmondta mindazt, ami Rumpelmayerné révén jutott a fülébe. Gotthold bácsi nyugodtan végighallgatta, közben sűrűn a fejét csóválta, végül türelmetlenül az asztalra csapott az öklével:

- Adta Rumpelmayernéja! Hát ez a babonás, vén boszorkány még él és újra, meg újra megfertőzi a világot ostoba rágalmaival? A babona, butaság és rágalom sohase fog kihalni a világból?!

Agáta fölsikoltott örömeiben:

- Ugy-e, egy szó sem igaz Rumpelmayerné gonosz fecsegéseiből?... Mindjárt sejtettem!

- Egy betű se igaz! - harsogta Gotthold von Münster. - A babonás mendemondák abból eredtek, hogy anyád holt gyermeket hozott a világra és utána váratlanul ő maga is meghalt. Vénasszonyoknak egyéb se kell, mint a természetnek ilyen nem is váratlan fordulata, hogy mindenféle ostoba következtetésre jussanak! Nyugodt lehetsz, Agáta, anyád emlékére hálásan és büszkén tekinthetsz vissza.

- Még egy kérdést, Gotthold bácsi, - mondta Agáta -, de ezt most már nyugodtan merem feltenni... Lehetek-e én a felesége Romberg fiának... Romberg Balduinnak?

- Ah, arról a fiatalemberről van szó, aki nemrég jött haza Párizsból? - szólt Münster. - Hallottam róla, hogy új eszméket hozott haza a francia fővárosból, csak szerencsétlenné ne legyen miattok, mint én... Nem! - folytatta Gotthold bácsi - jó anyag ez a Balduin, ebből, ha kitombolja fiatalos bolondságát, az államnak igen hasznos, oszlopos tagja fog lenni. Ismerem az ilyen fiatalembereket. Bátran a felesége lehetsz...

- Voltaképp nem ezt kérdeztem, - mondta Agáta -, hanem azt, hogy nincs-e vérrokonság köztem és Balduin közt?...

- Vérrokonság? - nevetett föl Münster. - Legföljebb az, hogy mind a ketten szeles, szerelmes bolondok vagytok. Ha szereted az ifjú Romberget, legyél a felesége és a lakodalom éjszakáján fölküldhettek nekem egy palack rajnai óbort a toronyszobába, ott fogom az egészségetekre kiüríteni!

- Gotthold bácsi! még csak azt engedje meg, - szólt Agáta -, hogy a sötétségből előcipelhessem ezt a fiatalembert, aki velem jött...

Agáta megfogta Balduin kezét és a Gotthold bácsi mécsesének fénykörébe vitte. Münster meghökkenve nézett a bozontos hajú és szakállú fiatalemberre.

- Ki ez a vadember? - kérdezte.

- Balduin von Romberg, - mutatkozott be az ifjú forradalmár az öreg communardnak.

- Hát Párizsban most ilyen szörnyű haját és szakállt viselnek? - kérdezte Münster.

- Csak azok, akik világfájdalomból növesztik meg hajukat és szakállukat, - felelte Balduin.

- Világfájdalom?! - kiáltott Gotthold von Münster. - Ha az emberbe ilyen pompás, drága, szép fruska szerelmes, mint az én Agáta húgom, akkor... Eh, a pokolba a világfájdalommal...

És barátságosan hátba vágta Balduint.

A kávékoszorú következő összejövételén Agáta és Balduin eljegyzését ünnepelték. A kávékoszorú rendes tagjai közül csak ketten maradtak el: Rumpelmayerné, aki betegségére hivatkozott és Wolfgang Amadeus, aki gyorsan más városba tette át orvosi gyakorlatát. Az eljegyzés alkalmával néhány palack száz éves rajnai bort küldtek föl a toronyszobába Gotthold bácsinak.

A béna

A napsugár beömlött a fehér csipkefüggönyökön át és fénykoszorúval övezte egy szőke és egy barna leány szeszélyesen göndör fejét. Mély, nagy ablakfülkében ültek a tanító leányai, a szőke Borcsa és a barna Eszter. Ilyen ablakfülkét már csak kisvárosi százéves házakban lát az ember. A tágas, de alacsony mennyezetű szobától függöny választja el. Benne két karosszék, amelyben már ükapa és ükanya is ültek. Zöld ripszszövetük kissé megfakult, de még jókarban van. A támla vékony, sárga rájája időtől gyengéden patinás. Sárgaréz-drótos cifra kalitkában kanári csattog. Bebújni ilyen meleg ablakfülkébe, amely szinte magába szívja a dél minden melegét és kibámulni az uccára, hol a kisváros népe meggondolt lépéseivel jár - minden arc ismerős, új arcról heteken át beszélnek - ezt a gyönyörűséget csak kisvárosi leányok ismerik.

- Most ment erre a Topitzer, - mondja Borcsa. - Ez se hordja már oly magasan az orrát.

- Szegény, amióta az egyetlen fia meghalt, ennek se kedves az élete - feleli Eszter. - Harminc éven át azért rakta a garast az élére, hogy most végül senkije se legyen a világon.

- Mondd, a patikussal még haragban van? - kérdezi Borcsa.

- Dehogy. A patikusnak is meghalt az egyetlen leánya a budakeszi szanatóriumban. Azóta már megbékélt a két ember és együtt járnak vadászni.

- Tudod-e, hogy a patikus itt volt tegnap nálunk - szól Borcsa - és azt mondta, hogy... no, találd ki, mit mondott?

- Honnan sejtsem?

- Nagy Boldizsár megérkezett Mitweidából, - feleli Borcsa és szép szeméből pajkos szikra csillan ki. - Eszter, a barna leány, alig észrevehetően kissé elsápadt. - Egy hét óta van itt és még felénk se nézett...

Akar még valamit mondani Borcsa, de elharapja a szót.

- Nagy Boldizsár itthon van - mondja lassan Eszter - és ezt csak most mondod!... Különbözik igazad van. Biztos, hogy Nagy Boldizsár elfelejtett bennünket. Egy év nagy idő!

- Milyen bolond leány vagy te - nevet Borcsa. - Hiába titkolod, még mindig Boldizsár van a fejedben.

- Nem vagyok olyan, mint te - szól Eszter csöndesen.

- Épp ez a baj, - feleli Borcsa. - Én mingyárt láttam, hogy ezzel a Boldizsárral nem lesz semmi. Nem tudott köztünk választani. Járt sokáig hozzánk és sose tudtuk meg, kettőnk közül melyiket szereti. Aztán jött Mitweida... Itt az ideje, hogy az egész dolgot kiverd a fejedből.

- Én azt hiszem, - szól Eszter - hogy Boldizsár téged szeretett, de te... olyan szeles bolond vagy, nem tudsz lekötteni egy férfit se...

- Hát te?!

Ahogy a két leány most egymásra néz, abban benne van a kisvárosi lányok rémsége; rettegés attól, hogy nem fognak férjhez menni... pártában sülnék... vén lányok, ráncosok, zsémbesek lesznek, mint Buhajda Emerencia, akin az egész kisváros mulat.

- Különös ember ez a Boldizsár - szól Borcsa. Mulattak is rajta az emberek, amikor hozzánk járt. Abban az időben, ha valaki habozott valamiben, arra azt mondták, hogy nem tud választani, mint Nagy Boldizsár a tanító két lánya közt.

Eszter nem felelt semmit. Borcsa szórakozottan lapozni kezdett egy plüs albumban, amely kis asztalkán volt ott. Képeslevelezőlapok voltak benne.

- Milyen rendes vagy te! - mondja Borcsa. - Kirakod a képes lapjaidat.

- Te meg elszórod a szerelmesleveleidet is és hajsütővas alá használod őket!

- Szép város ez a Mitweida - szól Borcsa kis gúnnyal a hangjában. - Nagyon sűrűn szerepel a gyűjteményedben. Ez a műegyete. Egészen csinos épület.

Dühösen csapja össze az albumot.

- Verd ki a fejedből, én mondom neked! - mondja ingerülten Eszternek. - Egy félév óta nem írt és most itt van, nem mutatkozik...

Az uccáról széles, hangos vidékies „Kisztihand!” hallatszik be. Pálfia István segédtelekkönyvvezető köszön be a tanító leányaihoz. Pálfia Pista valami egészen különös eleganciát talált ki, amellyel megdöbben a korzó szépeit. Gazdásznak, vagy gazdálkodó ifjú grófnak nézné az ember. Ruhája keveréke a nagyvárosi divatnak és a csizmában járó „prakszi”-nak, a kutyakorbácsnak és a monoklinak.

Borcsa szeméből barátságos szikra pattan ki Pálfia felé, aki észreveszi ezt, de úgy tesz, mintha minden figyelmét egy komondor kötné le, amellyel most jáccik.

- Mi ujság, Pálfia úr? - szól ki Borcsa. - Hallom, az éjjel nagy mulactság volt a „Három Szerecsen”-ben.

- Bizony, kezét csókolom, már ránk pislogott a nap, amikor hazamentünk, - feleli könnyelmű vidáman Pista és bekémlél az ablakfülkébe. - Bodri Zsiga úgy húzta fülünkbe, hogy mind megbolondultunk, de a legjobban tetszett mégis az „Árvalányhaj süvegemen...”

- Az én nótám, - feleli Borcsa. - Kerüljön beljebb, Pálfia úr, ha nincs egyéb dolga. Mert bővebben szeretném hallani, mi volt a „Három Szerecsen”-ben.

Pálfia nem kérte magát megegyeszer és miután már előbb barátságot kötött a házörző komondorral, egy pillanat múlva már benn volt az ablakfülkében, ahova még egy szék is befért, amelyen a segédtelekkönyvvezető helyet foglalhatott.

A monoklis, kutyakorbácsos úr, aki az éjjel még a bolti cégérek fordította meg és „éjjeli zenét” adott némely leányos ablak alatt, - csak a tanítóék háza előtt nem, mert éjszaka a Sajó nevű komondor nem ismer tréfát - igen csendes, csaknem ábrándos ember lett az ablakfülkében. Talán az ablak előtt bólogató akácfalomb ihlette meg, vagy valami szép éjjel hallott nóta szállt szívére, szerelmes olvadással nézett Borcsára.

Kisvárosi terefere kezdődött, amelynek sava-borsa az emberszólás. És egyszerre csak Pálfia, miután balszeme sarkából rápillantott Eszterre, szól:

- Nagy Boldizsár is megjött a német műegyetemről. Találkoztam vele. „Mit csinálnak a tanító leányai?” - kérdezte tőlem. - „Talán meglátogatom ma őket...”

Akart még valamit mondani Pálfia, de elharapta a szót. Eszter úgy érezte, hogy valamit titkolnak előtte, amit már mindenki tud, csak ő nem.

Egyszerre kutyaugatás verte föl a tanítóék eperfás udvarát. Sajó ugatásából megértették a leányok, hogy idegen érkezett, akit a komondor nem ismer meg.

- Talán Nagy Boldizsár, - mondta Borcsa és kiszaladt az udvarra. - Csitt te, Sajó!

Eszter figyelme most az ajtó felé feszült. Kissé megszakállosodva, megkomolyodva, fiatal, vállas, magas férfi lépett be. Eszter háttal volt feléje és mégis megérezte: Nagy Boldizsár! Még nem mert hátrafordulni.

- Jónapot!

Eszter megfordult és meglátta azt, amiről már mindenki tudott és beszélt, csak ő nem... Nagy Boldizsár jobb kabátujja üresen lógott alá. Boldizsár béna volt és épp a jobb karját veszítette el.

- Nem vagyok alkalmatlan a hölgyeknek?... Szervusz, Pista, te is itt vagy?... Hogy van, Eszti kisasszony?... Megengedi?

- Parancsoljon, Nagy úr, - felelte halkan Eszter.

- Csak nem a te helyedet foglalom el, Pálfia? - szólt Boldizsár, miután leült.

- Semmi, semmi... - és kiderült, hogy még egy második szék is belefér az ablakfülkébe, bár szorosan.

Eszter nagy zavarában elfelejtett kezet nyújtani Boldizsárnak.

- Kezet sem nyújt nekem, Eszti kisasszony? Mikor legutóbb itt voltam, a jobbomat nyújthattam, de most, mint látja, kénytelen vagyok, ne haragudjék, a balkezemet adni.

Eszter erősen megszorította Boldizsár balját. Csönd támadt. Nagy észrevette, hogy valami magyarázattal tartozik és könnyedén, sóhaj nélkül szólt:

- A jobbkarom áldozatul esett a kíváncsiságomnak, - mondta. - Mitweidában újfajta motorral kísérleteztem, a benzín felrobbant és töből kitépte a dolgozó karomat.

Az a vérfagyasztó némaság támadt, amelyet a legkínosabban érez az, aki okozta. A csöndet Eszter hangja törte meg:

- És ezt meg se írta nekünk! Most kell megtudnunk.

A társalgás csakhamar és önkéntelenül más, kevésbé kínos dologra terelődött. Meghánytákvetették mindazt, ami azóta történt a kisvárosban, amióta Nagy Boldizsár Mitweidába költözött. Eszter közben fölállt és kiment, talán azért, hogy a vendégnek valami szeszfélét hozzon, amivel vidéken meg szokás kínálni azt, akit szívesen látnak. Nemsokára Pálfia is fölpattant, kiment. Borcsa és Nagy Boldizsár négy szemközt maradtak.

Boldizsár erősen, szinte fürkészve ránézett a tanító szőke leányára és szólt:

- Elfelejtettem eddig megkérdezni, Borcsa kisasszony, hogy maguknál... mi ujság? Mitweidában néha szorongó szívvel kérdeztem magamban: nem ép most jegyzik-e el a tanító valamelyik leányát: az egyiket, a másikat, vagy mind a kettőt?...

- Ilyen örvendetes ujságokkal nem szolgálhatok, - felelte Borcsa. - Tökén maradtunk mind a ketten, mint a szedetlen szőlő. Még le lehet szakítani minket...

- Nem szeretem, hogy tréfál, Borcsa kisasszony, - felelte Boldizsár. - Azelőtt is mindig tréfával ütötte el, ha komolyan akartam szólni. Évödtünk egymással, fiatalok voltunk és azt hittük, ez örökké így lesz. Kár volt évödnünk, kár volt haboznunk. Sok időt elherdáltunk fiatalságunkból és ez többé vissza nem jön.

- Többé vissza nem jön, - sóhajtotta visszhangszerűen Borcsa.

Boldizsár hirtelen megragadta a kezét és szólt:

- Elég volt a tréfából, a játékból, a bizonytalanságból. Ha őszintén, komolyan fogok valamit kérdezni, Borcsa kisasszony, fog-e rá nyílt szívvel felelni?

Borcsa kissé visszahúzta a kezét.

- Nem tudom, mit akar kérdezni, - szólt. - De ne siessük el a dolgot, ön sokáig távol volt, érdeklődjék előbb, nézzen körül...

- Megkérdeznek másokat, amikor a legjobb forrásból tudhatom meg azt, ami engem voltakép a leginkább érdekel...

- És mi az? - kérdezte Borcsa a nők végzetes kíváncsiságával.

- Szabad-e még a szíve, Borcsa kisasszony?

A tanító lánya zavartan hallgatott, de csakhamar szólt:

- Ugyanezt kérdezhetném én is magától.

- Az én szívem még szabad, - felelte Boldizsár nyílt szemmel - és ép ezért vagyok bátor megkérdezni: Borcsa kisasszony, tudna-e szeretni egy félkarú nyomorékot?

Borcsa szép, tiszta szemét ráemelte Boldizsárra és felelte:

- Kedves barátom, engedje meg, hogy így nevezzem... nem is hiszi, milyen rettenetesen kínos helyzetben vagyok én most... Ne sűrösse most a feleletet. Ezért mondtam, hogy várjon, puhatolózzék...

- Nem, Borcsa kisasszony. Énnekem most mindjárt meg kell tudnom az igazságot. Az életem múlik ezen. Mondja meg nyíltan, őszintén, nem borzad-e egy bénától?

- Nem borzadok, Boldizsár... Akit szeretek, annak hiányozhatnék mind a két karja vagy mind a két lába, az nem változtatna szerelmemen... Nagy úr, nekem borzasztóan fáj, amit most mondani fogok... de meg kell mondanom... Én mást szeretek!

Boldizsár lehajtotta a fejét.

- De ha van ember, akit szeretni tudnék azon a másikon kívül, akit szeretek... az maga, Boldizsár! Ne értsen félre! Ezt nem vigasztként mondom, ez így van... Nagyon szeretem magát és rettenetesen sajnálom, hogy nem szerethetem úgy, ahogy maga akarná...

- Engedjen meg egy kérdést, Borcsa kisasszony, - szólt Boldizsár. - De ha nem akar, nem kell felelnie rá. Akit maga szeret, annak a neve P. I. betűkkel kezdődik?

- P. I.? Nem! Hanem Pá...

- Pálfia István?...

Borcsa tűzpiros lett füléig.

- Bocsásson meg, Borcsa kisasszony, hogy olyan dologba ártottam bele magam, amelyet talán eddig féltetten őrzött a szíve mélyén, de legalább tudom, amit tudnom kell... A lehető legnagyobb boldogságot kívánom magának...

Feszengően kínos pillanatok következtek. Boldizsár, hogy valamit csináljon, a plüss-albummal babrált. Borcsa rámutatott az albumra:

- Milyen rendes leány ez az Eszti... elrak minden levelezőlapot, amit kap és beteszi ebbe az albumba. Én bezzeg elszórom a kedves leveleimet is... Hol marad ez az Eszti... talán lement a pincébe, megnézem...

Fölkelt, magára hagyta Boldizsárt, aki szórakozottan lapozni kezdett az albumban. Közben megpillantotta a Mitweidából küldött saját képeslapjait és nézegette őket. Valamennyi így kezdődött: „Kedves Eszti és Borcsa kisasszonyok!” Nagyon jó megfigyelőnek kellett lennie annak, hogy ezek az udvarias, gyakran tréfáshangú lapok nem azért teszik az Esztit előbbre,

mert Eszter egy évvel idősebb, hanem mert önmaguk előtt is titkolni akarják, hogy voltakép a második helyen említett Borcsának szólnak. De a nők jobb megfigyelők bárkinél. És Borcsa tudta azt, amit Borcsának tudnia kellett. És Eszti is tudta azt, amit tudnia kellett. Talán ezért volt az, hogy idővel a válaszul érkezett levelek, lapok, amiket a leányok küldtek, mindig egy alig észrevehető fokkal hűvösebbek lettek. Az, akinek Boldizsár üzenetei szóltak, kínosnak érezte, hogy feleljen és a másiknak meg talán fájt, hogy feleljen. És a szépen indult levelezés valahol, valahogy egyszer csak elakadt...

De hát miért gyűjtötte össze ezeket a mitweidai lapokat Eszter, a barna Eszter, akinek a szeme merengő, mintha mindig holdvilágba nézne?... Eszter!... Most hirtelen világossá lett Boldizsár előtt, miért nem tudott soha a tanító két leánya közt választani? Egyformán szép, egyformán vonzó mind a két leány és a kettő közt könnyű volt úgy járnia, mint Bálám szamarának a két köteg széna közt. De hát miért is volt ő Bálám szamara? Miért nem látta, miért nem érezte, hogy Borcsa máshoz hajlik inkább?... Tehát neki Esztert kellett volna választania.

Bármennyire fájt is Boldizsárnak Borcsa elutasító válasza, annyival mégis könnyebbnek érezte magát, mert most már elesett a választás kérdése. Tehát maradna Eszter. Kérdés azonban, hogy annyi idő után nem ment-e át Eszter is olyan változáson, mint Borcsa? Ezt meg szeretne volna tudni Boldizsár, ha merő kíváncsiságból is. Ránézett hiányzó jobbkarjára és szólt magában:

- Itt az ideje, hogy világosan lássak... Meg fogom kérdezni Esztert és rögtön meg fogok mindent tudni...

És ép ebben a pillanatban fölmerült háta mögött Eszter, aki kezében tálcát hozott, amelyen palack és pohárok voltak.

- Szereti a jó falusi törkölyt? - kérdezte Eszter.

- Mitweidában leszoktam minden italról, - felelte Boldizsár. - Bizony jobb szeretném, Eszti kisasszony, ha nem kínálna mással, mint egy pohár vízzel.

- Víz is hoztam, parancsoljon.

Boldizsár felhörpintett egy pohár vizet és szólt:

- Mi ujság, Eszti kisasszony? Mikor fogják bekötni a fejét? - kérdezte évődő hangon.

- Majd csak a húgomé után, - felelte Eszter. - Azt tudja talán, hogy Borcsa rövidesen menyasszony lesz?

- Pálfia Istváné, ugyebár?

- Hát ezt honnan tudja? - kérdezte Eszter és ámulva nézett Boldizsárra.

- Borcsa maga vallotta be nekem... négy szemközt.

- Csodálom... mert erről még Pálfia sem tud, - szólt Eszter.

- Pálfia... Szóval Borcsa kisasszony szereti Pálfiat, de Pálfia erről még nem tud?

- Nem így van a dolog, - szólt Eszter. - Pálfia tudja, hogy Borcsa szereti őt és Borcsa is tudja, hogy Pálfia szereti őt. De hiába, Pálfia még nem nyilatkozott és mi ketten a nővéremmel minden este azon tanakodunk, hogyan lehetne Pistát nyilatkozatra bírni.

- És maga? - kérdezte Boldizsár.

- Én már rég áldásomat adnám rájuk, - felelte Eszter.

- Nem azt kérdeztem, hanem, hogy a maga szíve, Eszti kisasszony, szabad-e még?

Eszter rávetette nagy, csodálatosan fénylő szemét és szólt:

- Nem!

- Nem?

- Maga természetesen nem is sejtette, hogy az én szívem már régóta nem szabad? - szólt Eszter.

- Honnan tudtam volna, hiszen már oly régóta távol vagyok innen és nem kísérhettem figyelemmel olyan szemmel nem látható változást, amilyen a maga szívében végbement.

- Téved, Boldizsár, - felelte Eszter. - Az én szívem már akkor sem volt szabad, amikor maga innen Mitweidába utazott.

- Vak voltam, hogy ezt nem láttam!

- Vak volt!...

Kis szünet következett.

- Vannak emberek, - folytatta Eszter - akik nyílt szemmel járnak, mindent látnak, megfigyelnek, éles eszük, jó ítéletük van és mégse látnak tisztán. Vannak ilyen nyíltszívű, nyíltszemű, nyílteszű emberek, akik talán nem is tudják, hogy van színlelés és hazugság is. Kíváncsian mennek a színlelés felé és nem látják meg a nyílt őszinteséget, amely csak azért nem ordíthat feléjük, mert... mert nem ordíthat...

- Bocsásson meg, Eszter, - felelte Boldizsár. - Nagyon homályos mindaz, amit mond. Talán világosabban beszélhetne.

- Nem beszélhetek világosabban!... Nem... nem ordíthatok!

Boldizsár meghökkenve nézett Eszter szemébe, aki nem állta ezt a tekintetet és lesütötte pilláját.

- Eszter kisasszony... engedjen meg egy kérdést... Ezt a kérdést, sajnos, egy félkarú, béma ember teszi magához. Maga nyíltszívű, őszinte és okos leány, ismeri az embereket is. Mondja, lehetek-e én még boldog ebben a kisvárosban, ahol láttak engem ép karral, egészségesen? Vagy másfelé keressem boldogságomat?... Vagy egyáltalán ne is keressem?... Le kell mondanom mindenről?

Eszter lesütötte szemét:

- Akit szeretek, annak hiányozhatnék mind a két karja vagy mind a két lába, ez nem változtatna szerelmemen...

- Különös, mintha ezt már hallottam volna ma.. - szólt Boldizsár.

- Tudom!... Borcsa ugyanezt mondta!... Én kihallgattam magukat... Borzasztó volt... Maga Borcsát szereti!

Boldizsár ránézett Eszterre.

- Mért volt ez borzasztó, Eszti kisasszony... Mért volt ez magának borzasztó?... Feleljen... Hát nem mindegy magának, hogy kit szeretek?... Mondja!...

- Nem, nem mindegy!...

- Eszti!...

A leány elhalványodott, megtántorodott. Boldizsár elkapta balkarjával, szorosan átölelte, arca fölé hajolt, mélyen a szemébe nézett:

- Eszter... ezt én álomban se mertem volna hinni!

És ajkával rátapadt a lány ajkára, aki néma megadással tűrte ezt... csak könnyei hullottak bőven és megnedvesítették Boldizsár bajuszát...

Mikor a könnyek, csókok kissé apadni kezdtek, Boldizsár így szólt:

- És mondja... mondd... mit gondoltál magadban, amikor ma megláttál így... bénán?

- Megmondom őszintén, - felelte Eszter. - Egyszer borzasztó álmom volt és mikor fölébredtem, magára gondoltam. Azt hittem, valami szerencsétlenség érte vagy talán meg is halt. Mily boldog voltam, amikor harmadnap jött magától egy sornyi üzenet... Tehát él! És akkor az volt nekem a legfontosabb! Amikor ma ide maga belépett és én megláttam magát... eszembe jutott rögtön álmom... és magamban mondtam: „Tehát mégis történt valami, nem hiába álmodtam.” És annál jobban örültem, hogy láthatom, ha félkarral is, ha mást szeret is, de láthatom, láthatom...

- Szeretsz? És nem utálsz ilyen félkezű koldust?

- Imádkoztam, hogy hazatérjen!

- Én kis Eszterem! - és Boldizsár széles keblére vont a leányt. - Milyen tiszta a szemed! Nem, ez a szem nem tud hazudni! Ennek nincs próbára szüksége. A próbára magamnak volt szükségem.

- Miféle próbára? - kérdezte ijedten Eszter.

- Vak voltam, - felelte Boldizsár - és nem tudtam rájönni, hogy a tanító két leánya közül melyik szeret?... És én ostoba, vak, bolond, próbára tettem a nővéredet... ezt nem bánom... De próbára tettelek téged, aki tiszta vagy, mint az igazság!... Bocsáss meg nekem!

Boldizsár most hirtelen mozdulattal lerántotta jobb válláról kabátját, kiszabadította jobbkarját, amely csak el volt ügyesen, szemet megcsalón palástolva és mutatta ép, egészséges jobbkarját, kezét.

Eszter fölsikoltott.

- Nincs, hála Istennek, semmi bajom! - szólt Boldizsár. - Ép mindenem... azaz, hogy... a szívem... borzasztóan fáj... majd megszakad ettől a hirtelen rázuhant nagy boldogságtól...

Észre se vették, hogy Borcsa és Pista beléptek az ablakfülkébe. Borcsa köhögött. Ekkor Boldizsár hátrafordult:

- Borcsa kisasszony! Miért nem követi példánkat?

- Miféle példát?

- Én már megkértem Eszter kezét!

Borcsa ránézett Pistára.

- Minthogy az idősebb leány már meg van kérve, - szólt Pista - most már én is megkérhetem a magam számára a kisebbiket.

Uj idegek

A nyaraló verandáján még fenn voltak. Két miligyertya lobogott a szélfogó burában és bágyadt, békés fényt vetett a kerti bokrokra. Az asztalon a vacsora maradéka és egy érintetlen teríték hevert.

- Hol marad László? - mondta egy szőke leány, akinek fehér bluzán át asszonyi módra izgatóan villogott ki a bőre.

- Biztosan lekészt a fogaskerekűről - szólt egy öreg úr, aki lassú körülményességgel és átgondolt élvezéssel vágta le a szivarját.

- Csak valami baja ne történjék, - aggódott egy öregasszony, aki fekete főkötőt viselt és alatta a halántékára volt lesímítva a haja.

A leány hallgatott. A kötője zsebében egy táviratot rejtegetett, amelynek a szövege ez volt:

- Beecsujhelyboel automobilon joevoek ne aggoodjatok ha keesek. Laaszloo.

Nem merte megmutatni az öregszüléknek, akik már akkor is aggódtak unokájukért, ha csak vonatra ült. De mintha az eldugott táviratból is láthatatlanul izgató sugarak terjedtek volna szét, az öreg úr megszólalt:

- Félttem ezt a Lászlót. Épp olyan szeles bolond, mint az apja volt.

A főkötős öregasszony nagyot sóhajtott:

- Szegény fiam! Leugrott a robogó gyorsvonatról és keresztül mentek rajta a kerekek. Így halt meg a László apja. Azóta sem ülök soha vonatra. Csak menjetek ti szépen a fogaskerekűn, én lassabban, biztosabban jutok le kocsin.

Most már a leány is aggódni kezdett és az órára nézett. A mutató feltartózkodhatatlanul rohant előre. Az öregek beletemetkeztek az ujságjukba, hogy leplezzék, felejtsék izgatottságukat. A leány dobogó szívvel számlálta a perceket.

- Lehet, hogy Pesten rekedt és ott alszik - mondta az öreg úr és az órát nézte. - Ma már nem is jöhet meg. Legjobb lesz, ha lefekszünk.

- Nekem már csaknem leragad a szemem - szólt az öregasszony és Ilmához fordult: - Én is aludni megyek. Ha megjön, kelts fel.

Az öregek lefeküdtek. Ilma, amint magára maradt, elővette a táviratot és megpróbálta, hogy a sorai közt olvasson. A kerti kapun azonban megszólalt a csöngettyű és erre felugrott. Egy táviratkihordó érkezett, odatámasztotta a biciklijét a kerti rácshoz és sietett fel a lépcsőn.

Ilma remegő kézzel bontotta fel a táviratot:

- Laaszloo ur koenyebben megseeruel, gyoeri koohaazban. Nincs baj. Pataky.

A leány aggodalmasan fülelt, hogy az öregek szobája felől nem hallatszik-e semmi nesz, nem ébredtek-e fel a lármára. De arrafelé csend volt és Ilma még megkérte a táviratost, hogy nagyobb zaj nélkül menjen el.

Aztán lábujjhegyen kiment a konyhába és szólt a szobaleányhoz:

- Mari, én elutazom azonnal Győrbe.

- A kisasszony?! Egyedül?

- Ne szóljon odabenn semmit. Ha kérdik, mondja, hogy lefeküdtem és alszom.

- De hiszen ilyenkor már nem indul vonat.
- Automobilon megyek, de ne szóljon senkinek semmit.
- Mi történt?
- Nem tudom, nem mondhatom meg.

Magára öltötte az útiköpenyegét, ellátta magát pénzzel és elindult, hogy kocsit keressen éjnek éjszakáján. Alvókat riasztott fel, nyugovóra tért házakat lármázott fel, de végre elérte célját. Behajtatott a városba és az első kávéházból, amely útjába akadt, automobilért telefonált.

Az arca ki volt pirulva, a telefonkagyló remegett a kezében, de azért megfigyelte, hogy a kávéházban hogyan óbégatnak a részeg vendégek és a női zenekar hogyan akarja túllármázni őket. Az élet mindenféle arcát kezdte mutogatni e kis leány felé, aki alig volt tizenhét éves.

Végre előállt az automobil. A soffőr fiatal, rokonszenves arcú, szőke ember volt. Ilma beleült a gépkocsiba és kereste a szavakat, hogy mit mondjon:

- Győrbe akarok menni. Tudja ön az utat?
- Már vittem oda utast, - felelte a soffőr.
- Mikor érünk oda?
- Ha minden jól megy, korán reggel ott vagyunk.

Az auto elindult. Ilma egyideig kapaszkodott, aztán hátradőlt az ülésben és élvezte, hogy a langyos, nyári levegő hogyan keveredik el a kocsi szelével és csapdossa az arcát. Életében először ült motoron, életében először utazott egyedül és folyton kérdezte magától:

- Én vagyok-e, én? Bármily különös ez az utazás, mégis olyan természetesen folyik le minden. Ez a soffőr csöppet sem csudálkozott, hogy éjjel Győrbe akarok menni automobilon. És én is, már is úgy ülök itt, mintha ebben a kocsiban születtem volna.

Elmaradoztak mellette a sötét, ismeretlen mezők, néha egy-egy falu röppent tova a szeme előtt, vagy egy toprongyos falusi uccán robogtak végig kóbor kutyák közt, amelyek megdühödtek és a kocsi után futottak, amíg bírták. Hold sem emelte ki az utat tompa sötétségéből, örökké csak a gépkocsi reflektora világított messze előre a feneketlen feketeségbe.

Hirtelen, mint valami csillogó káprázat, mint valami tündérország, egy város lobbant fel előtte az éjszakában. Az ívlámpások ezrei kápráztatták a szemét. Azt hitte, valami ünnepség helyére érkezik, pedig csak csendes, alvó utcákon robogtak végig és az ívlámpák fénye egy-két ván-szorgó alakra esett.

- Esztergom, - jelentette ki a soffőr futtában.

Megint az alaktalan éjszaka következett, elsurranó falvak házainak alvó nyája, nagy ritkán egy-egy álmosan döcögő szekér, amely ijedten húzódott el az árokba és a lovai tágra nyílt szemmel, felborzolt sörénnyel néztek a vakító reflektorba.

Hirtelen velőtrázó üvöltés keveredett bele a motor zúgásába.

- Mi az? - kérdezte ijedten Ilma.
- Semmi, - felelte a soffőr. - Egy buta kutya futott a kerekek alá.

Hátranézett:

- Átmentünk rajta, - mondta egykedvűen.

És továbbrobogtak a nagy bizonytalanságba, mintha maguk is a halál szekerén ülnének, amelynek soha sincs megállása. A tűzvörös csík, amely az ég alján mutatkozott, kissé megnyugtatta Ilmát. Ott már serken az új nap, amikor megint világosan látunk és az éjszaka bizonytalan rémeinek nyugodtan a szemébe nézünk.

A hajnali szürkületből messzi tornyok rajza metsződött ki még nagyon bizonytalanul. A soffőr arra mutatott az ujjával:

- Győr.

És Ilmának hirtelen eszébe jutott a gyertya, amely a svábhegyi nyaraló verandáján nagy sietségében égve felejtett. És mivel nagyon élénk volt a fantáziája, az jutott eszébe, hogy milyen különös világ lesz az, amikor az embereknek Páris fölött egy repülőgépen fog eszükbe jutni, hogy még az éjjel odahaza elfelejtették jól lezárni az íróasztaluk titkos fiókját.

Bekanyarodtak az ébredő város uccáiba és egyszer csak a soffőr rámutatott egy komor épületre, amely a reggeli csendben még véstjóslobbnak látszott:

- Ott a kórház - szólt.

A nagy tülkölésre, bugásra kinyílt a kórház ajtaja és egy sapkás kapus nézett ki rajta. Nyomban odasietett a kocsához, amely stoppolt és levett sipkával nyitotta ki az ajtaját. Ilma leszállt és ott a kapualja előtt vett úgyszólván először lélekzetet.

- Pajzs László urat keresem - mondta igen halkán.

- A felesége? - kérdezte a kapus nagy hajlongással.

- A rokona vagyok - hazudta kipirulva Ilma.

- Előbb értesítenem kell az inspekciós orvost - mondta kapus. - Tessék helyet foglalni és várni.

Ilma leült a portás szobájában, de nem tudott semmi másra figyelni, csak arra, hogy mikor nyílik ki az ajtó. Végre fehér műtőkabátban egy szemüveges, fiatal ember lépett be. A leány idegesen összerezett, elfelejtett vissza köszönni és elfuladva kérdezte:

- Pajzs László él-e még?

- Hogyne! - felelte az orvos és mintha gúnyosan megvillant volna csiptetője. - Kis izomrándulása van és a balkarja felhorzsolódott, ennyi az egész. Reggelre már semmi baja sem lesz és tovább repülhet.

A leánnyal elkezdett forogni a világ.

- Beszélhetek-e vele? - dadogta.

- Most? - kérdezte az orvos csudálkozva. - Hiszen alszik és jobb lesz, ha pihenni hagyjuk. Nagysád a felesége?

- Rokona vagyok - felelte Ilma és egészen elfátyolozott hangon tette hozzá: - Majd újra eljövök. Mikor lehet vele beszélni?

Az orvos mosolyogva jelentette ki:

- De ha nagyon ragaszkodik hozzá - szólt mosolyogva - akár most is bevezethetem hozzá.

Ilma akkor már zavarában azt sem tudta, hogy pirul-e, vagy épp ellenkezőleg, halavány-e, csak annyit tudott dadogni:

- Kérem...

- Az orvos udvariasan meghajolt és elment. Ilma észrevette, hogy kabátjának a hátulsó pántja kissé be van vérezve és ez megint felkeltette benne az elmúlt éjszaka rémlátásait.

- Azt hittem - szólt magában - hogy Lászlót súlyos szerencsétlenség érte. A távirata mód nélkül megijesztett. Hála Istennek, csak kisebb sérülése van. De mit szól majd a világ ehhez a lépésemhez és László... Ez a borzasztó, hogy most már tudni fogja, hogy mennyire szeretem!

Az orvos mosolyogva jelent meg:

- Méltóztassék - szólt és udvariasan mutatta az utat. Átmentek egy hosszú folyosón, amely át volt itatva karbol-illattal és megálltak egy komor, barna ajtó előtt, amelyen szám volt, mint a szállodai szobákon. Az orvos bekopogott.

Egy pillanat múlva Ilma ott állt egy vaságy előtt.

- Ilma! Maga az? Jól lát a szemem?

A leány bűnbánólag felelt:

- Én vagyok.

- Nem tudtam elgondolni - szólt László - hogy ki lehet az a fiatal nő, aki engem keres. De hát hogyan kerül ide? Bocsásson meg, hogy ilyen ostobaságot kérdezek, de az imént nyitottam fel a szemem és még félig benne vagyok az álomba. Megkapták a táviratomat?

- Mind a kettőt - felelte Ilma.

- Én csak egyet küldtem - szólt László. - A másikra nem is emlékezem. Az igaz, hogy nem is emlékezhetek. Nagyot estem és elvesztettem az eszméletemet. Biztosan a szerelőm adta fel azt a telegrammot. Nagyon megijedtek a nagyszüleim?

Ilma küzdött magával:

- Nem tudnak még semmit - vallotta meg nagy zavarral. - Én egyik táviratot sem adtam át nekik, mert hiszen tudja róluk, hogy milyen ijedősek és hogy féltik a maga életét.

László felkönyökölt az ágyában:

- Ez azt jelenti más szóval, hogy még ők arról sem tudnak, hogy maga itt van.

A leány bólintott a fejével.

László a leány szeme közé nézett:

- Maga csak automobilon jöhetett, mert ilyenkor vonat még nem érkezik.

A leány rákvörös lett.

- Micsoda könnyelműség! - szólt László. - Kockáztatja az életét...

Ilma csaknem a föld alá süllyedt zavarában.

- Milyen különös az élet - mondta László és elmosolyodott. - Az imént még ezer méter magasságban lebegtem a föld felett mint valami nagy madár, aztán azt se tudom, mikor, lezuhantam és mikor kinyitom a szemem, magam előtt látok egy fiatal leányt, akiről azt hittem, hogy kettőig sem mer számolni, pedig a háta mögött már egy nagy automobil-út van, amit egyedül tett meg.

A leány bátrabb lett:

- Hiszen maga azt táviratozta, hogy automobilon jön Bécsujhelyről.

László nevetett.

- Csak nem fogom az öreg nagyszüleimet megijeszteni azzal, hogy repülőgépen jövök! Őket csak lassankint lehet hozzászoktatni az új világhoz. Az automobil is tulontúl veszedelmesnek látszik előttük.

- Abban a nyugodt tudatban feküdtek le - felelte Ilma - hogy maga lekésett a fogaskerekűről és Pesten maradt.

- A nagymama még a fogaskerekűtől is fél - szólt László - és a világ minden kincseért nem ülne be autóba.

- Maga meg már repülőgépen jár.

László elmosolyodott.

- Vajjon a mi unokáink min fognak járni? - szólt - és mitől fogjuk őket féltetni?

- A mi unokáink?

- Hát azt hiszi, hogy maga nem lesz nagymama? - kacagott László - és nem fog félni, mert a könnyelmű unokája nem érkezett meg a Svábhegyre pontosan az esti nyolc óra negyven perci aero-omnibusszal?

- Megérjük-e mi azt a kort? - bizalmatlankodott a leány.

- Én azt hiszem, meg - felelte László. - De a maga unokája talán már abban a kedvező helyzetben lesz, hogy drótnélküli távirattal nyugtathatja meg majd az aggódó nagymamát, hogy nincs baj, csak lekésett a nyolc óra negyvenesről.

- A nagymamák - mosolygott Ilma - akkor is ijedősek lesznek és halálos izgalomban fogják fölbontani a marconigrammot.

- Nem, nem - szólt László komolyan. - A nagymamák idegeinek is meg kell majd változniok. Lássa, maga például, aki egyedül tett most egy nagy utat automobilon, már sokkal természetesebbnek fogja tartani a gyorsaságot és a vele járó veszedelmet, mint például a kedves mamája.

- Ezt magam is éreztem - felelte Ilma. - Az embernek az idegei lassankint átalakulnak az autón.

- Épp így van az ember a repülőgéppel is - szólt László. - Új idegei támadnak az embernek és új idegekkel él a világon.

Megfogta a leány kezét.

- Kár, hogy a Svábhegyen nincs dróttalan táviró-állomás. Most egy megnyugtató hirt küldhetnénk haza: „Semmi baj. Ilma itt van. Mindent rendbe hozunk.”

A leány nem mert László szemébe nézni.

- És a maga mamájának is üzennék - folytatta László mosolyogva - hogy „Eljegyeztük egymást. Repülőgépen jövünk. Élőszóval többet”.

- De a mama - szólt gyáván Ilma - úgy találná, hogy kissé túlgyorsan határoztunk.

- Nem vagyunk-e mi új emberek új idegekkel - felelte László - és nincs-e jogunk rá, hogy az életünket oly gyorsan rendezzük be, ahogy akarjuk?

És a keblére vonta a leány kissé dacos fejét.

Amire nincs bocsánat

A minap Budán volt dolgom. Azt hiszem, az Aranymedve-uccában. Hepehupás kövezet, hegynek szaladó, girbe-görbe házsorok, százéves udvarok. De a sarkon már modern homlokzatú, háromemeletes ház áll és előtte villamos fut. Ebben a házban akadt ügyem és amikor végeztem vele, uzsonnakávéra betértem a „Monoplán”-kávéházba, amely nemrég nyílt meg abban a házban.

- Nini, Lajos, maga az! - szóltam a pincérhez. - Hát hogy kerül ide?

Lajos tipikusan pesti pincér volt. Ravasz, ügyes, szolgáltrakész. Egy körúti kávéházból ismertem, ahol barátságával tüntetett ki. Ügyelt arra, hogy a legvilágosabb szivarokat kapjam, hogy a kávémon csak egy milliméternyi hab legyen, hogy kezembe kapjam azokat az ujságokat, amikre szükségem volt. A telefonos üzeneteimet is ő bonyolította le. Tudta, hogy kihez és mikor telefonálok, kinek „vagyok ott”, kitől várok pénzt, kinek tartozom, mikor van aszpirinra szükségem, mikor akarok billiárdozni. Mindent tudott. Ugyszólván a titkárom volt.

- Jó dolga van itt? - kérdeztem tőle és a hangomban sajnálkozás vegyült.

Lajosnak felragyogott a szeme:

- A kávéház az enyém feliben, - súgta, - de ezt csak a nagyságos úrnak árulom el.

És megszorította a kezemet, mintha titoktartásra akart volna kötelezni.

Értem, gondoltam magamban, ez a Lajos élelmes ember. A jó budaiaknak a világért sem árulná el, hogy feles a kávéházban, mert a jó budaiak ép oly szűkmarkúak, mint a pestiek és nem adnak borravalót a gazdának. Így azonban Lajos csak főpincér, akinek kijár a baksis. Egyszerű nyitja a titoknak.

Közben pedig feltűnt nekem, hogy egy asszony állhatatosan bujik egy ujság mögé és csak a kis kokett, divatos kalapja villog árulón. A férfi pedig, aki mellette ült, hirtelen helyet változtatott és háttal ült felém. Különben rájuk se hederítettem volna, mert távol ültek tőlem, de ez a manőver figyelmessé tett.

Körülnéztem. Két katonatiszt billiárdozott. Szőkék voltak, keveset beszéltek és az egyenruhájuk tele volt a háboruban szerzett érdemrendekkel. Nyárspolgárok dominóztak. A kártyaasztalnál alsós járta. A kaszirnő német regényt olvasott. Csönd, béke, túlságosan hangos óráketyegés.

Mit keres ebben a környezetben az elegáns pár? Az asszony az ujságja mögött a fátyolát igazgatta. Idegesen járt a keze, amely tele volt gyűrűvel. Az úr a télikabátját kérte, némán fizetett, sem az arcát, sem a hangját nem árulta el. A prémes gallérját feltúrte, összefogta az orra előtt. Az asszony arcát sűrű fátyol borította. Így osontak el előttem.

Ez szökés volt.

Az asszonyt Kolárdynénak hívták. Az úr igen gazdag és előkelő ember volt.

Lajos titokzatosan mosolygott.

- Régóta járnak ezek ide? - kérdeztem tőle.

- Nem. Ma vannak itt először, - felelte és a szeme akaratlanul is ravaszul hunyorított.

- Az asszonyt ismerem, - mondtam Lajosnak, - a férfit csak látásból.

Lajos kínosan mosolygott:

- Én nem ismerem őket, - szólt. - Talán a nagyságos úr is tévedett?

- Kolárdyné? - mondtam és Lajos szeme közé néztem.

A pincér hirtelen összetette a két kezét könyörgően:

- Nagyságos uram, - szólt hozzám, - ne árulja el őket senkinek. Tönkre tenne vele engem!

- Nem vagyok kém! - feleltem.

- Nagyságos uram, - mondta Lajos, - nem tudhatja, hogy nem lesz-e még valaha szüksége az én kávéházamra! Egy csendes kis budai kávéházra, ahol senkisé nem zavarhatja, ahová a madár sem jár!

Mosolyogtam:

- Valaki mégis betévedhet, szóltam. - Mint például ma én.

Lajos keserűen vigyorgott:

- Én bíztam a nagyságos úrban, - felelte, - mert becsületes embernek ismerem. Aki gyanus, azt ebben a kávéházban nem szolgálják ki.

- Nagy betörő maga, Lajos! - mondtam neki.

- Az emberiség jótévője vagyok, mondta a multkor egy vendégem, - szólt önérzetesen Lajos.

Kissé leverten, lehangoltan mentem el a kávéházból. Az igazság fölfedezése mindig fájdalommal jár, mert az igazság mindnyájunké... Egy nagy város, amelyet már csak a kicsinyes, vidéki pletyka fűz össze. Az emberek már csak egymás gonosz szájától félnek. És remegve bontják föl a különböző lapokat, hogy nincs-e benn a nevük. A besúgások, leleplezések, kompromittálások városa. Az emberek már nagyvilágiak, merészek, hazárdosok, csalók, szemfényvesztők, de leleskedik rájuk a kisvárosi pletyka fogatlan banyaszája.

Néhány nap múlva illatos meghívót kaptam. Az angolos szarkalábakból könnyű volt kibetűzőm a nevet: „Kolárdyné”.

A szalonjában fogadott. Sugárzó szépségében, divatos szabásu háziruhájában, mosollyal az ajkán, nyugtalansággal a szemében.

Borostyánszínű volt a haja, dús, melegfényű és benne egy csodás tengerzöld szalag. A szeme nagy, sötét volt, de nem nyílt. A sugár belőle mindenféle óvatos prizmán keresztül szökött ki. Az ajka fájdalmasan bús volt, mint egy lepecsételt zár. Az orra finom, reszketeg, kalandra-vágyó, bűnrészes, merész és bosszúálló volt.

Más vendégek is voltak ott, asszonyok. Banalitásokat fecsegték, de ha ketten külön ültek, az embernek cselszövényes darabok jutottak eszébe, ahol két ilyen titkolózó női ajak sorsokról, emberekről dönt.

- Hogy van? Rég nem láttam, - kezdte Kolárdyné és oldalvást vizsgálta az arcomat.

- Végtelenül megörültem a meghívásának, - feleltem ártatlankodva. - Igazán szép, hogy egyszer már eszébe jutottam.

- Remélem, most már többször is lesz szerencsém? - kérdezte.

- Nem, - feleltem. - Amíg fél tőlem, addig nem akarok visszaélni a meghívásával.

- Félek? - szólt és különösen nézett rám. - Mért félnék magától?

- Sejtem, hogy fél tőlem. És hogy egy véletlennek köszönhetem, hogy most itt vagyok.

- Nem értem, mire céloz, - felelte.

Farkasszemet néztünk. Ő állta a tekintetemet...

- A nyáron Párizsban voltak, - mondtam, - láttak valami érdekeset?

- Nem először voltunk Párizsban - felelte. - Az uram egész nap a billiárdversenyeket nézte. Én pedig az áruházakat bujtam.

- Egyedül?

- Egyedül - felelte vakmerően. - Azaz, hogy a rue Drouot-ban véletlenül találkoztam Lajtárral. Nagyon megörültünk egymásnak. Attól fogva hárman kóboroltunk együtt a boulevardon... Ja igaz, láttunk repülőversenyt. Az egyik aviatikus háromezer méterre emelkedett a gépén.

- Monoplán volt? - kérdeztem.

- Nem tudom - felelte és zavartalanul nézett a szemembe.

Itt a társalgás hirtelen elakadt. A látogatásom engem kezdett zavarba ejteni. Mi célja volt vele, hogy meghívott? Tudtomra akarta adni, hogy nem fél tőlem? Ki akarta-e próbálni, hogy merek-e visszaélni egy titokkal, amelyet akaratlanul tudtam meg?

Hideg, közömbös, rejtelmes maradt mindvégig. A célzásaimat nem akarta elérteni. Bizalmasabb fordulataim elől kitért. De néha kifeszítette a kezének, karjának inait, mint a macska, amikor prédára les. És arról beszélt, hogy milyen rettenetesen tud gyűlölni, bosszút állni, kinozni.

Talányos és ravasz volt a viselkedése.

Egyszerre megjelent a szobaleány és szólt névjeggyel a kezében:

- Lajtár úr.

Az asszony az ajkába harapott, mintha zavarát akarná legyőzni.

- Ez az az úr, akivel Párizsban ismerkedtünk meg - szólt. Egy perc múlva egy magas termetű, előkelő külsejű úr lépett be. A haja már kissé szürkébe csavarodott, de ez jól illett az arcához, amely egészen borotvált volt.

Lajtár az asszonynak azzal a néma imádással csókolt kezét, amelyet a szerelmes emberek nem tudnak eltitkolni.

Közömbös dolgokról kezdtünk beszélni. Én már föl akartam állni, mert láttam, hogy terhükre vagyok. Lajtár hirtelen rám nézett és halkabb, nyomottabb hangon szólt:

- Ez az az úr, aki látott bennünket a kávéházban.

Az asszony arca vöröses lett. Fölállt és szó nélkül elment.

Lajtár rám nézett, aztán lesütötte a szemét, mint a gyermek, aki észreveszi, hogy ostobaságot követett el.

- Láttam önöket - szóltam halkán - és megvallhatom, hogy sokkal nagyobb zavarban vagyok, mint ön. Szinte örülök, hogy végre őszintén beszélhetek. Szeretném megmondani, hogy ama jelenet óta szimpátiát érzek önök iránt. És ezért fogadja komoly becsületszavamat, hogy soha senkinek el nem árulom azt, amihez nincs is jogom, mert akaratom ellenére jutottam megismeréséhez.

Lajtár úr sóhajtott:

- Azért mégis ostobaság volt, hogy szóltam. Ezt ő nem fogja megbocsátani nekem soha. Mi férfiak lehetünk őszinték egymással szemben és megbízhatunk adott szavunkban. De, lássa, egy asszony más. Egy asszonynak még a pokol kinvallató eszközei között sem szabad őszintének lennie.

- Most már sajnálom, hogy eljöttem - szóltam.

- Mi hívtuk - felelte Lajtár. - Abban állapotunk meg, hogy én fogok önnel beszélni és mint korrekt emberek, egymás közt örökre elintézzük ezt a kényes ügyet. De ostoba voltam és elszóltam magam. Az asszony jelenlétében. Nem érzi ön is, hogy ennél jobban nem lehet megbántani egy asszonyt? Soha, soha nem fogja nekem megbocsátani!

Megható volt, ahogy kétségbeesetten nézett maga elé. Ahogy a halántékát nyomkodta bűnbánóan. Ahogy könnyes lett a szeme. Egy nagy, felnőtt ember sok vihart látott szeme.

Az asszony végre rászánta magát és visszajött hozzánk. Sápadt, ideges volt, nem mert a szemembe nézni. Lajtárra pedig rá se nézett.

- Hagyjon magunkra - mondta neki foghegyről. - Ehhez az úrhoz van néhány szavam.

Lajtár csüggedten, megalázottan ment el tőlünk.

- Nem tudom, mit gondol ön most rólam, uram - kezdte Kolárdyné - de óvakodjék tőle, hogy a látszatban bármire is következtessen. Ön látott bennünket abban a budai kávéházban, amint a célzásaiból megértettem. De ne higgye, hogy valami különöset látott. Egy rokonom lakik Budán és tőle lejövet betértem a kávéházba. Lajtár úr lekisért. Ennyi az egész. Megtörtént már, hogy a férjem kísért el.

- Bocsásson meg, nagyságos asszonyom - szóltam megkönnyebbülten - de olyan színe van a dolognak, mintha én gyanakodnék, vagy isten ments, rágalmaznék. Én láttam önöket abban a budai kávéházban, de nem gondoltam semmi rosszat. A meghívást csak azért fogadtam el, hogy erről meggyőzzem.

- Mit beszéltek önök egymás közt Lajtár úrral? - kérdezte.

- Megígértem neki, hogy soha nem fogok szólni a mi véletlen találkozásunkról.

- Ezt rosszul tette - kiáltott föl az asszony. - Ez ostobaság. Én fölhatalmazom rá és kérem önt, hogy igenis mondja el mindenkinek, hogy látott bennünket együtt a kávéházban. Még csak az kellene, hogy én nekem ebből valami titkolni vagy szégyelni valóm lenne! Tisztességes asszony vagyok. Ezt tudja a férjem és az egész világ. Lajtár úr pedig rosszul tette, hogy titoktartást fogad el öntől.

Előkelően, fölényesen végignézett rajtam. Ugyszólván lenézett. Aztán gőgösen, büszkén átment a másik szobába a többi vendégéhez. Lajtár odajött hozzám. Csak ennyit mondott:

- Végem van!

Könnyet morzsolt szét a szemében. Vette a kalapját és velem együtt távozott. Valósággal tántorgott az utcán. Eljátszotta a boldogságát.

Vége.